

Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos

Sofia Tuisku

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Maaseudun kehittämisohjelma sitä koskevassa uutisoinnissa

Maantieteen pro gradu -tutkielma

maaseutu, maaseudun kehittäminen, maaseutumielikuvat, media

Turku 2015

Turun yliopiston laatujaarjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Maantieteen ja geologian laitos

TUISKU, SOFIA: Maaseudun tulevaisuus – Maaseudun kehittämisohjelma sitä koskevassa uutisoinnissa

Pro gradu -tutkielma, 66 s., 2 liites.

40 op

Maantiede

Toukokuu 2015

Maaseudun kehittäminen on aluepolitiikan osa-alue, jossa maaseutumielikuvat ja maaseudun kehittämispolitiikka kohtaavat. Euroopan unionin jäsenyyden aikana maaseudun kehittämisestä on tullut paikkaperustaista ja ohjelmavetoista. Maaseudun kehittämisen haasteena on 2000-luvulla maaseutupolitiikan eriytyminen omaksi politiikan osa-alueekseen, mikä on osin ajanut maaseudun kehittämisen pois aluepolitiikan keskiöstä.

Tutkimuksessa yhdistetään maaseutumielikuvien ja maaseudun kehittämispolitiikan tarkastelu tutkimalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvää uutisointia. Tutkimuksen aineisto kerättiin vuosina 2013–2014 ilmestyneistä Maaseudun Tulevaisuus -lehdistä. Asettamalla tarkastelujakso Euroopan unionin ohjelmakauden vaihteeseen päästiin samalla tarkastelemaan sitä, miten maaseudun kehittämisohjelman uudistumisesta uutisoitiin.

Tutkimuksessa tarkasteltiin niitä tekstejä, joissa mainittiin maaseudun kehittämisohjelma tai jokin sen osa-alue. Tällaisia maaseudun kehittämistä käsitteleviä tekstejä löytyi tarkastelujakson ajalta 62 kappaletta. Menetelmänä käytettiin sisällönanalyysia ja sen perusteella tekstit voitiin jakaa neljään eri teemaan. Nämä teemat olivat maaseutuohjelman uudistuminen, maatalouden rooli, maaseudun asema ja maaseuturahoitus.

Maaseudun kehittämisestä käydyssä keskustelussa korostuivat maatalouden merkitys sekä monialaisen elinkeinopohjan tarve. Hanketoimintaa arvostettiin, vaikka siitä kirjoitettiin yhä puolustelemaan sävyyn. Huomattavaa oli myös se, miten maaseutua määriteltiin kehittämiskontekstissa. Usein kielteisinä nähdyt maaseudun piirteet, kuten pitkät välimatkat ja harva palveluverkko, nähtiin aineistossa suomalaisen maaseudun erityispiirteinä. Vaikka aineistosta löytyi monialaista maaseutua tukevaa puhetta, maaseudun kehittäminen näyttäytyi maatalouspainotteisempana kuin monipuolistuvaa maaseutua tavoittelevissa poliittisissa ja tutkimuksellisissa määritelmissä.

Asiasanat: maaseutu, maaseudun kehittäminen, maaseutumielikuvat, media

UNIVERSITY OF TURKU
Faculty of Mathematics and Natural Sciences
Department of Geography and Geology

TUISKU, SOFIA: Future prospects of the Finnish countryside - How is Rural Development Programme for Mainland Finland described in national press?
Master's Thesis, 66 pp., 2 app.
40 ECTS

Geography
May 2015

Developing rural areas is a part of Finnish regional policy, where rural images and rural development policy meet. Programmes and local development have been emphasized in rural development during Finland's membership in the European Union. The challenge of rural development in 2010s has been the differentiation of the rural development policy from regional policy that has ejected rural development away from the center of regional policy.

This study examines how rural images and rural development policy are combined by studying the way in which Rural Development Programme for Mainland Finland is described in national press. The material for the study was collected from *Maaseudun Tulevaisuus* -newspaper published in years 2013–2014. The study period was chosen because during these years the European Union programme period changed.

The study material consisted of articles where rural development programme or one of its division was mentioned. The total amount of articles chosen was 62. The method used in this study was content analysis and as a result the material was divided into four different themes. These themes were the regeneration of the rural development programme, the role of agriculture, the status of countryside and rural development funding.

The main themes in public discussion of rural development were the role of agriculture and the need for more diversified business structure in rural areas. There were also positive mentions about the project based development, even though its funding is not in high-rate. It was notable how countryside was defined in context of rural development. Often negatively seen features of the countryside, such as few services or long distances were seen as characteristic features of the Finnish countryside. Even though there were mentions about a more diversified business structure, the role of agriculture in rural development was emphasized more often in the study materials than in the political and research contexts that aim at a more diverse countryside.

Keywords: countryside, rural development, rural images, media

Sisälllys

1. Johdanto	6
2. Maaseudun kehittämisen lyhyt oppimäärä.....	7
2.1 Maaseudun kehittämisen alkutaival	7
2.2 Nykyinen maaseudun kehittäminen	8
2.3 Maaseudun kehittäminen 2010-luvulla	10
3. Teoreettinen viitekehys	13
3.1 Maaseutu	13
3.1.1 Maaseutu sosiaalisena konstruktiona	13
3.1.2 Maaseutu aluepolitiikan työkaluna	16
3.1.3 Maaseudun määrittely kolmas ulottuvuus.....	18
3.2 Aluepolitiikka ja maaseudun kehittäminen	21
3.2.1 Suomalainen aluepolitiikka	21
3.2.2 Uusi aluepolitiikka	22
3.2.3 Maaseutu 2000-luvun aluepolitiikassa.....	24
3.3 Media maantieteessä	26
4. Aineisto ja menetelmät.....	29
4.1 Aineisto	29
4.2 Sisällönanalyysi.....	32
5. Tulokset.....	34
5.1 Maaseutu-uutisoinnin pääteemat.....	34
5.2 Maaseutuohjelman uudistuminen.....	36
5.3 Maatalouden rooli	39
5.4 Maaseudun asema	42
5.5 Maaseuturahoitus	45
6. Keskustelu	46
6.1 Maaseudun käsite aineistossa.....	46
6.2 Maaseudun kehittäminen alepoliittisessa keskustelussa	49
6.2.1 Aluepoliittiset toimijat	49
6.2.2 Aluepoliittinen maaseutu	53
6.3 Maaseudun Tulevaisuuden maaseutu.....	54
6.3.1 Kehittyvä maaseutu	54
6.3.2 Aineiston maaseutumielikuva	56
7. Johtopäätökset.....	59
Kiitokset	61
Kirjallisuus	62
Liitteet	67

1. Johdanto

Maaseudun kehittäminen on eriytynyt omaksi aluepolitiikan osa-alueekseen ja aluekehittämisestä on tullut keskus- ja kaupunkivetoista 2000-luvun aikana (Remahl 2008: 26). Samalla maaseutu on pudonnut pois aluekehittämisen keskiöstä. Sen kehittäminen perustuu yhä vahvemmin yhteisölähtöisyyteen (Kuhmonen & Niittykangas 2008: 40), mikä on vienyt maaseudun kehittämistä maaseutualueen sisäpuolelle ja vähentänyt huomiota maaseudun ja kaupungin vuorovaikutukselta. Käytännössä näitä kahta aluetta on kehitetty pitkälti erikseen. Maaseudun elinkeinopohjan monipuolistuminen on kuitenkin ajanut maaseudun uudenlaiseen määrittelyyn ja nostanut uudelleen esille maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen. Siten maaseudun kehittämisen haasteena 2010-luvulla on paitsi maaseudun itsensä kehittäminen, myös maaseudun asemoituminen yhteiskunnassa.

Maaseudun paikkaperustainen kehittäminen johtaa herkästi siihen, että kehitysajattelu jää ainoastaan maaseudun sisäiseksi. Silloin maaseudun rooliksi jää alueen sisäinen kamppailu ”parhaiten menestyvästä” maaseudusta (Rosenqvist 2003a), mitä ei voi maaseudun kannalta pitää toivottavana kehityksenä. Maaseudun 2020-luvun visioissa avainasemaan nostetaan maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus, joka voisi muuttaa alueellista ajattelutapaa kohti kokonaisvaltaisempaa kehitysajattelua (Vihinen 2010). Koska yhteiskunnan voidaan nähdä koostuvan kahdesta osasta, maaseudusta ja kaupungista, kaupungin merkitystä maaseudun määrittelyssä ei kuitenkaan voi kieltää. Maaseutua ei määritä vain maaseutu itse, vaan sen suhde kaupunkiin.

Maaseutumielikuvista tehdyissä tutkimuksissa (mm. Malmsten 2004, Vepsäläinen & Pitkänen 2010, Alasuutari 2011) maaseutu määrittyy usein kaupungin vastakohtaksi. Kaupungista käsin katsottuna maaseutu edustaa toiseutta, jotain, mitä kaupunki ei ole. Maaseutu nähdään luonnonläheisenä romanttisena idyllinä, joka on kiinni vanhassa ajassa. Mielikuvien merkitys on keskeinen myös maaseudun kehittämisen kannalta, koska kaupungistuvassa yhteiskunnassa maaseudun käsittäminen perustuu enenevissä määrin mielikuviin (Malmsten 2004). Maaseudun käsitettä pidetään yhä useammin sosiaalisena konstruktiona, jota ei ole tarvetta määritellä spatiaalisesti politiikkaa laajemmassa kontekstissa.

Mielikuva epämodernista maaseudusta on haasteellinen alueen kehittämisen kannalta. Kuinka mennyttä aikaa edustavasta maaseudusta voisi tulla keskeinen osa nykyaikaista ja kilpailukykyistä Suomea? Maaseutumielikuvien tulisi muuttua maaseudun murroksen mukana, jotta alue voisi näyttäytyä uusiutuvana ja kehittyvänä 2010-luvulla. Merkkejä mielikuvien muutoksesta löytyi, kun maaseutumielikuvia tarkasteltiin ilmastonmuutoskirjoittelun yhteydessä (Lavonen 2013). Tässä tutkimuksessa maaseutumielikuvien tarkastelu yhdistetään maaseudun kehittämiseen liittyvään uutisointiin. Siten tämä tutkimus tuo uutta tietoa siitä, miten maaseutu mielletään kehittämiskontekstissa, ja millaisia mielikuvia maaseudun kehittämisestä muodostuu.

Edellisen perusteella tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä maaseudun kehittäminen on Maaseudun Tulevaisuudessa?
 - Miksi maaseutua täytyy kehittää?
 - Mitä kehityksellä tavoitellaan?
2. Miten maaseutuohjelma esitetään sitä koskevassa uutisoinnissa?
3. Millaisena maaseutu kuvataan maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvässä uutisoinnissa?

2. Maaseudun kehittämisen lyhyt oppimäärä

2.1 Maaseudun kehittämisen alkutaival

Suomalainen aluepolitiikka alkoi kehittyä toisen maailmansodan jälkeen, jolloin käynnistyi laajempia alueellisia kokonaisuuksia käsittelevä seutusuunnittelu (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 83). Varsinaisen aluepolitiikan alku voidaan kuitenkin sijoittaa vasta 1960- ja 1970-lukujen taitteeseen, jolloin julkaistiin tutkimus kehittyneisyyden alueittaisista eroista Suomessa (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 84). Suomen aluepolitiikan erityispiirteenä on ollut sen järjestäminen lakien ja säännösten perusteella, ja ensimmäinen kehitysaluelaki julkaistiin vuonna 1966. Tuolloin kehittyneisyyttä mitattiin teollistuneisuuden avulla, ja aluepolitiikan toteuttamisessa olennaista oli löytää ne alueet, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Maatalous luettiin alikehittyneisyyden merkiksi, ja tukialueet sijoituivat etupäässä Pohjois- ja Itä-Suomeen.

Aluepolitiikka vakiintui 1970-luvulla, ja vuodesta 1975 eteenpäin voidaan puhua aluepolitiikasta, jonka tavoitteena oli koko maan alueellinen kehittyminen (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 90). Aluepolitiikan pyrkimykseksi tuli kehityksen alueellinen tasapainottaminen, mikä on säilynyt aluepolitiikan tavoitteena nykypäivään asti. Vaikka edelleen korostettiin myös talouden kasvua, määrällisen kasvun sijaan alettiin kiinnittää huomiota myös kasvun laatuun. Aluepolitiikan kohteita olivat sekä keskukset että maaseutualueet, ja teollistamispolitiikan lisäksi kehittämisvälineinä toimivat maatalouden ja julkisten palveluiden kehittäminen.

Maaseutupolitiikka perustui pitkälti 1970- ja 1980-luvuille asti laajaan aluepolitiikkaan ja sen piiriin kuuluviin sektoripolitiikkoihin (Uusitalo 2002). Sektoripolitiikat ovat luonteeltaan rakenteita ylläpitäviä ja ne perustuvat johonkin tiettyyn kehitysmalliin, jonka oletetaan toimivan kohdealueilla niiden erityispiirteistä huolimatta (Hyyryläinen & Rannikko 2000: 14). 1980-luvulta alkaen alueiden täsmällisempää kehittämistä korostavat alueelliset lähestymistavat alkoivat korostua maaseutupolitiikan piirissä, ja siitä eteenpäin voidaan puhua suppeasta ja laajasta maaseutupolitiikasta. Laajalla maaseutupolitiikalla tarkoitetaan kaikkien hallintoalojen maaseutuun ja maatalouteen kohdistuvia toimia, ja 1980-luvulle asti maataloutta ja maaseutua kehittäviä

toimenpiteitä oli yleisen aluepolitiikan piirissä runsaasti (Uusitalo 2002). Kun 1980-luvulla kehitystyö johti kaupan ja palveluiden siirtymiseen suurempiin yksiköihin ja maatalouden rakennemuutos vähensi alan työpaikkoja, syntyi tarve suppealle maaseutupolitiikalle.

Suppea maaseutupolitiikka viittaa ainoastaan niihin kehittämisen toimenpiteisiin ja välineisiin, jotka on suunnattu nimenomaan maaseudun kehittämiseen (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 186, Uusitalo 2002). Suppeasta maaseutupolitiikasta voidaan puhua 1980-luvulta alkaen, jolloin maaseutupolitiikka alkoi eriytyä omaksi politiikan alakseen (Ponnikas et al. 2011: 63). Euroopan Neuvoston Elävä maaseutu -kampanja käynnisti nykymuotoisen maaseutupolitiikan vuonna 1988. 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa laadittiin ensimmäinen maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin vuonna 1995 muodostettiin ensimmäinen Maaseutupolitiikan Yhteistyöryhmä (YTR), jonka toiminnasta tuli sittemmin jatkuva tapa.

Euroopan unioniin liittyminen vuonna 1995 pysäytti suomalaisen maaseudun ja jähdytti maatalojen investoinnit vuosikausiksi odotetun tuotteiden hintojen laskun vuoksi (Kuhmonen & Niittykangas 2008: 40). Myöhemmin toteutetut tukien leikkaukset ja maataloustuotteiden hintojen alentuminen ovat pitäneet jatkuvasti yllä tuotannon tehostamisen tarvetta. Samalla maaseudun maatalouden ulkopuolista toimintaa alettiin kehittää ohjelmaperusteisesti. Euroopan unioniin liittymistä voidaan pitää Suomen maaseutupolitiikan historian toistaiseksi merkittävimpanä muutoksena, sillä se muutti maaseudun kehittämisen luonnetta merkittävästi (Hyryläinen & Rannikko 2000: 13–15). Paitsi että aluepolitiikasta tuli ohjelmaperusteista, myös muu kehitystyö muuttui projektiluonteiseksi. EU-ajan maaseutupolitiikkaa luonnehtivat lukuisat projektit, jotka ovat määräaikaista ja vaihtuvat ohjelmakausien mukaan. EU-politiikan myötä maaseudun paikallisyhteisöjen toimintaa alettiin kehittää, ja uusissa linjauksissa korostui paikallinen aloitteellisuus (Kuhmonen & Niittykangas 2008: 40).

EU-aikana jäsenvaltioiden maaseutupolitiikat on asetettu aiempaa selvemmin rinnakkain, ja tämän tuloksena maaseutupolitiikat ovat paitsi lähentyneet, myös synnyttäneet uudenlaista aluepoliittista ajattelua (Hyryläinen & Rannikko 2000: 13–15). Tässä yhteydessä voidaan puhua maaseutupolitiikan uudesta monikansallisesta paradigmasta, joka näkyy Suomessa uuden ja vanhan maaseutupolitiikan vaikutusten sekoittumisena. Merkittävä osa tätä uutta paradigmaa on paikallisen aloitteisuuden ja paikallistason kehittämistyön korostaminen, ja ne ovat leimaanneet EU-ajan maaseudun kehittämistä myös Suomessa.

2.2 Nykyinen maaseudun kehittäminen

Nykyinen maaseutupolitiikan kokonaisuus koostuu aluepolitiikkaan kytkeytyvästä kansallisesta maaseutupolitiikasta ja EU-osarahoitteisesta maaseudun kehittämisestä (Ponnikas et al. 2014: 136). Vuoden 2014 Maaseutukatsauksessa maaseutupolitiikka määritellään aluepolitiikan osaksi kaupunki- ja saaristopolitiikan ohella, ja se pohjautuu

valtakunnallisiin alueiden kehittämistavoitteisiin. Vuosille 2011–2015 laaditut kehittämistavoitteet tiivistyvät kolmeen linjaukseen: alueiden kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden vahvistaminen, väestön hyvinvoinnin edistäminen ja elinympäristön ja kestäväan aluerakenteen turvaaminen. Näitä tavoitteita edistetään maaseudun osalta maaseutupoliittisella toimenpideohjelmalla, jonka maaseudun yhteistyöryhmä laatii.

Kehittämisohtteen erilaisuuden perusteella maaseutupoliittikka voidaan nähdä myös aluepolitiikasta erillisenä osa-alueena (Ponnikas et al. 2014: 143). Kummallakin politiikan alalla on samansuuntaiset linjaukset, mutta aluepolitiikassa painottuu laaja-alaisuus ja maaseutupoliittikka taas paikkaperustaisuus. Kansallisessa maaseutupoliittikka painottuu paikkaperustaisuuden ohella alhaalta ylöspäin - näkökulma. Maaseudun aineettomat ja aineelliset voimavarat nähdään alueen suurimpina mahdollisuuksina. Kun aluepolitiikassa toimijoina painottuvat aluejaot suuralueista kuntiin, maaseutupoliittikka korostetaan kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin merkitystä kehittämistyössä. Maaseudun kehittäminen tapahtuu suurimmaksi osaksi seutukunta- ja kylätasoilla. Seutukunnilla viitataan EU:n rahoittamaan Leader-toimintaan, jota Suomessa organisoii 56 Leader-yhdistystä.

Kansallista maaseutupoliittikkaa ohjaavat maaseutupoliittiset kokonaiiohjelmat, joista ensimmäinen ilmestyi vuonna 1991 (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 186). Maaseutupoliittinen kokonaiiohjelma sovittaa yhteen eri hallinnonalojen maaseutua koskevia toimenpiteitä ja ohjaa maaseutupoliittisen toimenpideohjelman laatimista. Maaseutupoliittinen kokonaiiohjelma on tarkoitettu laajan maaseutupoliittikan välineeksi, eikä sen kautta jaeta rahoitusta. Ohjelmaa toteutetaan valtion talousarvioiden voimavarojen puitteissa ja sen tavoitteisiin voidaan vastata myös EU:n rakennerahasto-ohjelmilla sekä EU-osarahoitteisella kehittämiohjelmalla.

Suomessa EU-osarahoitteista maaseudun kehittämistä toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämiohjelman ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämiohjelman välityksellä (maa- ja metsätalousministeriö 2014b). Kaudesta 2007–2013 alkaen maaseudun kehittämiohtimet on keskitetty Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla yhteen ohjelmaan aiemman kuuden sijaan. Nämä ohjelmat on siis osaksi rahoitettu Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta eli maaseuturahastosta, ja valtaosa maaseudun kehittämiseen suunnatusta rahoituksesta kanavoituu niiden kautta (Ponnikas et al. 2014: 138).

Tässä tutkimuksessa keskitytään käsittelemään Manner-Suomen maaseudun kehittämiohjelman eli maaseutuohjelman medianäkyvyyttä. Kyseinen ohjelma on siis yksi väline maaseutupoliittisen kokonaiiohjelman toteuttamiseen, ja sen avulla kehitetään Manner-Suomen maaseutua. Ohjelman kautta jaettavaa rahoitusta voidaan käyttää vain siinä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseen (Ponnikas et al. 2014: 144). Manner-Suomen maaseutuohjelma vaihtuu EU:n ohjelmakausien mukaan, ja nykyinen ohjelma on voimassa maaseutupoliittisen kokonaiiohjelman tavoin vuosille 2014–2020 (Ponnikas et al. 2014: 140). Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan

uudistuksen sisältö hyväksyttiin poliittisella tasolla kesällä 2013, ja sen seurauksena lähes kaikki maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukijärjestelmät uudistuvat uuden ohjelmakauden alkuvuosina. Pääosa uusista toimenpiteistä otetaan käyttöön vuonna 2015.

Kansallisella tasolla on määritelty ne strategiset tavoitteet, joita nimenomaan Suomi haluaa maaseutuohjelmalla toteuttaa (Ponnikas et al. 2014: 141). Nämä tavoitteet on valittu EU:n määrittelemistä vaihtoehdoista ja ne ovat: 1) edistetään biotaloutta harjoittamalla maataloutta taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla, 2) monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja ja parannetaan työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista ja 3) lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa. Lyhyesti sanottuna maaseutuohjelma tavoittelee siis uudistuvaa maataloutta, maaseudun elinkeinojen ja työllisyyden kehittymistä sekä maaseudun asukkaiden hyvinvointia (maa- ja metsätalousministeriö 2014b).

Maaseutupolitiikkaa on vaivannut erityisesti EU-jäsenyyden aikana maaseudun ja maatalouden käsitteiden sekoittuminen (Hyyryläinen & Rannikko 2000: 13, Henttinen 2009: 13). Maatalouden ongelmat ovat siten heijastuneet myös maaseutupolitiikkaan, vaikka maaseudun murros on ollut syvällisempää kuin vain taloudellista. Maatalouden korostuessa murroksesta on tullut kielteisempi kuva, kuin mitä sen maaseudun kannalta kokonaisuudessaan on ollut. Käsitteiden sekoituessa on tärkeä ymmärtää, että maaseutupolitiikan pääpaino on maaseutualueen kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Maaseutupolitiikalla on toki oltava suhde myös maatalouspoliittiseen muutokseen, koska se vaikuttaa maaseutuun alueena (Henttinen 2009: 138). Maaseutupolitiikan näkökulmasta onnistunut maatalouspolitiikka kannattaisi tilojen monitoimisuutta ja työpaikkojen säilyvyyttä.

2.3 Maaseudun kehittäminen 2010-luvulla

2010-luvulla tapahtuvaa maaseudun kehittämistä hahmoteltiin 2010-luvun taitteessa julkaistuissa maaseudun kehittämistä ja aluekehitystä ennakoivissa visioissa. Kuhmonen ja Niittykangas (2008) luonnostelivat teoksessaan Maaseudun tulevaisuus - Ajattelun käsikirja maaseudulle uutta suurta roolia, jonka mukaan maaseutua pitäisi 2010-luvulla kehittää. Teoksessa esiteltiin ajattelua, joka johtaisi maaseudun kannalta myönteiseen kehitykseen. Työ- ja elinkeinoministeriön taholta julkaistiin vuonna 2010 aluekehitystä ennakoiva raportti, jossa hahmoteltiin maaseudun aseman kehittymistä vuoteen 2020 mennessä. Tässä luvussa esitellään ensin visioita maaseudun tulevaisuudesta ja verrataan niitä sitten vuonna 2014 ilmestyneen Maaseutukatsauksen tuloksiin. Onko maaseudun kehittäminen menossa siihen suuntaan, jota 2010-luvun taitteessa esitettiin maaseudun kannalta toivottavaksi?

Kuhmonen ja Niittykangas (2008: 100) hahmottelivat teoksessaan maaseudulle uutta suurta roolia, johon kehitysjattelun pitäisi 2010-luvulla perustua. Teoksessaan he

esittävät, että aiemmin 2000-luvulla maaseutupoliittisessa keskustelussa on huolehdittu vain maatalouden kannattavuudesta sekä maaseudun väestökadosta, eikä maaseudulle ole mietitty uutta tehtävää yhteiskunnassa. Heidän mukaansa kyse ei ole siitä, ettei maaseudulle olisi 2010-luvulla kysyntää, vaan siitä, että kysyntä on erilaista kuin ennen.

Kuhmosen ja Niittykankaan (2008: 98–100) visio perustuu heidän hahmottelemaansa maaseudun rakenteeseen, jossa maaseutu jaetaan kolmeen osaan. Maakuntakeskusten ympärillä levittäytyvät työssäkäyntivyöhykkeet, joilla väestö saattaa jopa lisääntyä. Maaseudun tuotantosaarekkeet ovat teollisuus- tai matkailukeskittymiä, jotka saavuttavat kannattaakseen riittävän suuret keskittymisen mittakaavaedut. Kolmannen aluetyypin muodostaa edellisistä ulkopuolelle jäävä maaseutu: hyvinvointialueella sijaitsevat niin virkistysalueet, kesämökit kuin luonnonvaratkin. Kuhmosen ja Niittykankaan mukaan maaseudun kehittämisen pohjaksi olisi otettava heidän esittämänsä kaltainen kehityskuva, jotta se ei olisi ”kaikkeen tarttumisen kaaosta” 2010-luvulla.

Maaseudun kehittämiskonsepti perustuu edellä hahmoteltuun aluerakenteeseen, ja se tähtää maaseudun uuden roolin hahmottamiseen (Kuhmonen & Niittykangas 2008: 104–115). Kuhmonen ja Niittykangas esittävät teoksessaan niitä teemoja, joiden tulisi olla keskeistä 2010-luvun maaseutupoliittisessa keskustelussa. Työssäkäynnin ratkaisuja tulisi kehittää, sillä jos kaupungissa töissä käyvät haluavat asua maalla, eikö sitä tulisi edesauttaa? Toisaalta ikääntymisen myötä voidaan puhua myös maaseudun työvoimapulasta, jota täyttämään tarvitaan uusia asukkaita. Bioenergiatoimiala on vasta kehityskaarensa alkuvaiheessa, joten maaseudun toimijoilla on mahdollisuus paitsi tuottaa raaka-aineita, myös osallistua aktiivisesti ratkaisujen kehittämiseen. Maaseudun luonnonvarojen käyttöä tulisi muutenkin kehittää ja laajentaa, ja tähän voitaisiin vastata hyvinvointiajattelulla. Vastauksena vinoutuneeseen väestörakenteeseen ja harvaan asutukseen Kuhmonen ja Niittykangas (2008: 106) ehdottavat omatoimielämän tukemista sekä peruspalveluiden siirtämistä valtion järjestettäväksi. Maaseudulle tulisi kehittää innovaatiojärjestelmä, joka kehittäisi osuustoimintaa perustunutta liiketoimintakonseptia eteenpäin.

Myös työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemassa Trendejä ja visioita 2010-luvun aluekehityksessä -raportissa (Mella 2010) hahmotellaan maaseudun 2020-luvun visiota. Hilikka Vihisen (2010) luonnostelemassa perusvisiossa on nähtävissä paljon samoja elementtejä kuin Kuhmosen ja Niittykankaan (2008) ajattelussa, ja siinä keskeiseksi tekijäksi nousee maaseudun ja kaupungin vuorovaikutussuhteen muuttuminen. Vihisen visiossa Suomen kilpailukyvyyn avaintekijäksi on nostettu laaja ja saavutettavissa oleva tila, jonka hyödyntämisen mahdollistaa ekotehokas ja hajautettu teknologia.

Keskeiseksi tekijäksi tulevaisuuden maaseudun käsittämässä nousee maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen suhde: ihmisten ajattelua muuttaa jo se, että valtaosa suomalaisista asuu sekä maaseudulla että kaupungissa, joko samanaikaisesti tai jossain vaiheessa elämänsä (Vihinen 2010). Kakkosasunto voi olla yhtä hyvin maaseudulla

kuin kaupungissakin, ja lopulta myös politiikan tasolla maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu katoaa. Vihisen visiossa näkyvät myös lähidemokratian ja maaseudun energiaomavaraisuuden kehittyminen sekä ulkomaalaisväestön määrän kasvaminen. Keskeistä Vihisen visiossa on se, että maaseutu ja kaupunki eivät ole enää eriytettyjä alueita: lähidemokratiaa kehitetään sekä maaseudun kylissä että kaupunginosayhdistyksissä. Vision toteutuminen edellyttää, että Suomessa panostetaan hajautettuihin, mutta ekotehokkaisiin ratkaisuihin. Näin lähes koko maa pysyy edelleen asuttuna, ja ihmisten oikeus valita asuinpaikkansa säilyy.

Vihinen (2010) esittää, että vaikka maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus lisääntyy ja toiminnallinen yhteys vahvistuu, maaseutua ja kaupunkia tulee silti tarkastella omissa kontekstissaan. Maaseudun kestävyyttä tai tehokuutta ei voi mitata samalla tavoin kuin kaupungin vastaavia. Maaseudun kehittämisen kannalta tärkeä havainto on se, että hyviä käytäntöjä tulisi pystyä siirtämään luovasti alueelta toiselle. Tällä hetkellä paikallinen kehittäminen toimii hyvin maaseudulla ja ekotehokkaat ratkaisut taas ovat parempia kaupungeissa, koska niihin on panostettu näillä alueilla.

Sekä Vihisen (2010) että Kuhmosen ja Niittykankaan (2008) visioissa keskeisin ajatus on alueellisen ajattelun perustan muuttamisessa. Yhteiskuntaa ei tulisi käsittää vain kaupungin ja maaseudun käsitteiden kautta, koska politiikkojen eriyttäminen ei johda yhteiskunnan kannalta kokonaisvaltaisesti täysipainoiseen kehittämiseen. Visioissa esiintyvistä teemoista eli niistä tekijöistä, joilla uudenlaiseen alueelliseen ajatteluun päästään, on nähtävissä merkkejä 2010-luvun maaseutupoliittisessa keskustelussa (Ponnikas et al. 2014: 145).

Vuonna 2014 julkaistussa Maaseutukatsauksessa (Ponnikas et al. 2014) tarkasteltiin 2010-luvun alkupuolella käytyä maaseutupoliittista keskustelua ja niitä teemoja, jotka nousivat keskustelussa esille. Keskeisiä teemoja olivat kuntarakenteen muuttuminen ja lähidemokratia, julkisten palveluiden järjestäminen, maaseutuasuminen sekä biotalous (Ponnikas et al. 2014: 145). Seuraavassa on lyhyesti avattu näihin teemoihin liittyvää keskustelua sekä verrattu sitä aiemmin esitettyihin maaseudun tulevaisuuden visioihin.

Kuntauudistuksen myötä kuntaliitokset ovat nousseet 2010-luvulla esille. Maaseudun osalta keskeistä uudistuksessa on se, kuinka lähipalvelut voidaan jatkossa turvata (Ponnikas et al. 2014: 146). Kuntaliitosten myötä palvelut ovat keskittyneet maakuntakeskuksiin, mikä on huonontanut maaseudun lähipalveluita sekä lähidemokratian toteutumista. Sekä palveluiden että demokratian toteuttamiseen maaseudulla tarvittaisiin uudenlaisia malleja, joita on toistaiseksi toteutettu vain lisäämällä verkkopalveluita.

Maaseudun rakentamisen kannalta esillä on ollut hallitusohjelman linjaus yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä (Ponnikas et al. 2014: 154–157). Siihen pyritään eheyttävällä suunnittelulla, jossa kasvu ja rakentaminen suunnataan jo olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisällä tai sen välittömään läheisyyteen. Tällainen

suunnittelufilosofia on ongelmallinen maaseudun kannalta, koska sieltä haetaan yleensä rauhaa ja tilaa, eikä tämä sovi yhteen eheyttävän suunnittelun tiivistämisen tavoitteen kanssa.

Yhdeksi maaseudun tulevaisuuden mahdollisuudeksi on esitetty biotaloutta, josta on myös keskusteltu 2010-luvulla runsaasti (Ponnikas et al. 2014: 158). Biotalous olisi paitsi vastaus globaaliin ympäristöongelmaan, myös keino lisätä maaseudun yritystoimintaa. Biotaloutta voidaan toteuttaa hajautetusti verkostoissa, minkä vuoksi se sopisi maaseutumaiseen ympäristöön. Biotalous ei kuitenkaan ole maaseudun kehittämisen nopea ratkaisu, koska alan tekniset ratkaisut ovat tekemättä.

Tarkasteltaessa 2010-luvulla käynnissä olevaa maaseutukeskustelua voidaan huomata, että teemat ovat pitkälti yhteneviä Kuhmosen ja Niittykankaan (2008: 114) kehittämiskonseptin kanssa, mutta käsittelytapa on edelleen kiinni vanhoissa poliittisissa rakenteissa. Esimerkiksi maaseutuasumista käsittelevä keskustelu on Maaseutukatsauksen (Ponnikas et al. 2014: 156) mukaan perustunut eheyttävän suunnittelun kaupunkikeskeisiin sovellutuksiin, jotka eivät käänny maaseudulle sopiviksi. Kehittämiskeskusteluun tarvittaisiinkin Vihisen (2010) kaavailemia luovia sovellutuksia, joissa ideoita ei yritettäisi viedä sellaisinaan maaseudulta kaupunkiin tai toisin päin.

Näyttää siltä, että 2010-luvulla käydyistä maaseutupoliittisista keskusteluista on toistaiseksi puuttunut maaseutuvision hahmoteltu maaseudun uuden roolin muodostuminen: maaseutupoliittisessä puheessa maaseutu ja kaupunki ovat toistaiseksi saaneet olla omissa kategorioissaan. Teemoiltaan maaseutukeskustelu on kuitenkin noudatellut vision hahmoteltuja teemoja. Vihisen (2010) visiossa tuodaankin selkeästi ilmi se, että maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu häviää vasta viimeisempänä poliittisesta puheesta, jota Maaseutukatsauksessa (2014) juuri tarkasteltiin.

3. Teoreettinen viitekehys

3.1 Maaseutu

3.1.1 Maaseutu sosiaalisena konstruktiona

Maaseudun moninaisuuden vuoksi sen määrittely on tutkimuksen piirissä todettu usein hankalaksi (Rosenqvist 2003a, Malmsten 2004, Halfacree 2006, Puupponen 2009: 17, Alasuutari 2011). Rosenqvistin (2000) mukaan suomalaisen maaseutututkimuksen piirissä maaseudun ja kaupungin määrittelykysymyksiä on tarkasteltu melko vähän, joskin tutkimusta on tehty jonkin verran myös 2000-luvun aikana. Aiemmin maantieteen piirissä maaseutu miellettiin usein alueellisesti (Saartenoja 2004: 42), mutta uudemmissa tutkimuksissa korostuu yhä enemmän käsitys maaseudusta sosiaalisena

konstruktiona (Lavonen 2013: 15). Silti maaseutu nähdään usein pelkistetysti ainoastaan kaupungin vastakohtaksi (Malmsten 2004, Cloke 2006, Alasuutari 2011).

Maaseutututkimuksen paradoksina on pidetty itse maaseutukäsitteen määrittelyä (Malmsten 2004): kuinka voi tutkia jotain, joka on itsessään epäselvä? Suomalaisessa tutkimuksessa kysymykseen on yleensä vastattu joko näkemällä maaseutu mosaiikkina tai toteamalla maaseudun määrittely mahdottomaksi (Rosenqvist 2000). Sen sijaan eurooppalaisen tutkimuksen parissa on käyty tieteellistä keskustelua paitsi maaseudun määrittelystä, myös tämän määrittelyn mielekkyydestä. Samalla määritelmien moninaisuus on ajanut tutkijat määrittelemään maaseudun määritelmiä, mitä voi pitää merkinä määrittelemisen kylläntymisestä (Pratt 1996, Rosenqvist 2000, Malmsten 2004, Cloke 2006, Halfacree 2006).

Yksi tapa kiertää maaseudun määrittelyn problemaattisuus on lähestyä maaseudun käsitettä aineistolähtöisesti. Tällöin itse määritelmän moninaisuus ei ole osa teoreettista viitekehystä, vaan vastausta maaseudun määrittelyyn haetaan tutkimuksen aineistosta. Esimerkiksi muutamissa 2000-luvulla tehdyissä mediamaaseutua käsitelleissä tutkimuksissa (Malmsten 2004, Alasuutari 2011) on hyödynnetty tällaista lähestymistapaa. Malmsten määrittää tutkimuskohteeseen sanomalehdissä esiintyvän maaseudun ja muut käsitteet, jotka viittaavat selkeästi kaupunkien ulkopuolelle. Alasuutari puolestaan lähestyy maaseutua strukturalistisen semantiikan näkökulmasta niin, ettei aseta käsitteelle mitään esimääritelmiä. Alasuutarin lähtökohtana on ajatus maaseudusta monimerkityksisenä käsitteenä, jota kokenut puheyhteisön jäsen kuitenkin osaa käyttää. Hän selvittää aineistonsa avulla sitä, mistä puhutaan, kun puhutaan maaseudusta.

Yleistynyt tapa tulkita maaseutua on määritellä maaseutudiskursseja, jolloin maaseudun määrittelyn ajatellaan lähtevän eri toimijoista ja olevan sidoksissa kuhunkin kontekstiin (Malmsten 2004). Diskurssit määritellään aineistolähtöisesti, jolloin maaseudun merkitykset muodostuvat vasta analyysivaiheessa. Myös diskurssin käsite on monimerkityksinen, minkä vuoksi se saa erilaisia merkityksiä niin maantieteellisissä kuin maaseutua käsittelevissä tutkimuksissa. Diskurssia voidaan pitää esimerkiksi synonyyminä puhetavalle, tai sitä voidaan käyttää kielitieteilijöiden tapaan kuten Alasuutari (2011) tekee. Maaseutudiskursseihin perustuva määritelmä johtaa käsitykseen maaseudusta sosiaalisena konstruktiona, joka ei ole palautettavissa spatiaalisesti rajattavaan alueeseen. Maaseutu on ennen kaikkea olemassa vain sitä ohjaavien konstruktoiden kautta, ja ne ohjaavat myös toimintaamme.

Rosenqvist (2002, 2003a) jäsentää maaseudun sosiaalisena konstruktiona edelleen kahteen eri määrittelytapaan. Hänen mukaansa maaseutu voidaan käsittää joko symbolisena tai vertauskuvallisena sosiaalisena konstruktiona. Kun maaseutu käsitetään symboliseksi konstruktiksi, sen representaatio voi olla osin keinotekoinen, sillä kyse ei ole ”mahdollisimman todellisesta” representaatiosta. Sen sijaan maaseutu vertauskuvallisena sosiaalisena konstruktiona vertautuu usein modernisaatioajattelua

korostavassa kulttuurissa periferiaan. Hallin (1999: 79) mukaan maaseutu edustaa länsimaisessa ajattelussa jotain perinteistä, alikehittyntä ja ei-toivottavaa, kun taas kaupunki edustaa maaseudun piirteiden myönteisiä vastakohtia: modernia, kehittyntä ja toivottavaa.

Yllä esitettyä tapaa tulkita maaseutua ilman jotakin objektiivista maaseudun lähtökohtaa on nimitetty maaseudun poststrukturalistiseksi tulkinnaksi (Pratt 1996, Rosenqvist 2000). Tämä tulkinta perustuu enenevässä määrin diskurssien tulkintaan ja korostaa maaseudun representaation irtaantumista maaseudun maantieteellisestä sijainnista (Rosenqvist 2000). Prattin (1996) mukaan voidaan ajatella, että meillä ei ole pääsyä maaseudun ”todelliseen määritelmään”, vaan voimme käsittää maaseudun ainoastaan eri diskurssien kautta. Prattin mukaan kaikki diskurssit eivät kuitenkaan ole samanarvoisia, vaan jotkut diskursseista tuottavat ja vaikuttavat yhteiskunnallisiin suhteisiin tehokkaasti, toiset taas paljon vähemmän. Postmodernilla aikakaudella tutkijoiden tulisi reflektoida yhä enemmän sitä, mitä maaseudulla kulloinkin tarkoitetaan, eli keskittyä sosiaalisesti konstruoituun maaseututilaan maantieteellis-funktionaalisen maaseututilan sijaan (Rosenqvist 2000).

Aineistolähtöisyyden tarjoamaa mahdollisuutta kiertää maaseudun teoriaperustainen määrittely ei kuitenkaan aina haluta tai voida menetelmällisistä syistä hyödyntää. Edellisen perusteella tähän määrittelyn tarpeeseen on usein vastattu mieltämällä maaseutu sosiaalisesti konstruktioksi niin, että se on suhteellisen irrallaan maantieteellisestä tilasta (esim. Rosenqvist 2003b). Sosiaalisten konstruktioiden painottaminen maaseudun määrittelyssä kuvastaa sitä, kuinka joustava maaseutu-kaupunki -käsitevaruudesta on tullut (Saartenoja 2004: 49). Saartenoja kysyykin, miksi maaseudun ja kaupungin erottaminen toisistaan on ollut ja tuntuu yhä olevan niin tärkeää, vaikka alueiden väliset sosiaaliset ja taloudelliset erot kaventuvat jatkuvasti. Ehkä maaseudun määrittely on todettu niin vaikeaksi juuri siksi, että paitsi että maaseutu moninaistuu sisäisesti, myös erot kaupunkialueisiin kaventuvat.

Vaikka maaseutu sosiaalisena konstruktiona ei ole suoraan palautettavissa maantieteelliseen tilaan, se ohjaa silti yksittäisten kansalaisten ja poliitikkojen toimintaa (Alasuutari 2011). Lopulta maaseutu on siis olemassa vain sitä määrittävien konstruktioiden kautta. Tällä tavoin ajateltuna maaseutuun kytkeytyvät merkitykset ovat suoraan yhteydessä myös maaseutupolitiikkaan, vaikkei siitä olisikaan suoraan puhe. Maaseutupuheen ja -politiikan suhde on vuorovaikutteinen kumpaankin suuntaan: samalla kun maaseutupolitiikka muovaa käsitystä maaseudusta, maaseudun merkitykset vaikuttavat siihen, millaiseksi sitä koskeva politiikka muotoutuu. Toisaalta on syytä huomioida, että maaseutupolitiikassa maaseudun määritelmänä ei voi olla sosiaalinen konstruktio, koska maaseutu spatiaalisesti rajattuna alueena on maaseutupolitiikan kohdealue. Siksi politiikan kentällä tarvitaan myös sellainen määrittely, joka voidaan rajata ja määritellä myös spatiaalisessa yhteydessä.

3.1.2 Maaseutu aluepolitiikan työkaluna

Maantieteellisesti orientoituneelle maaseutututkimukselle oli pitkään ominaista määrittellä maaseutu ensisijaisesti alueellisesti (Saartenoja 2004: 42). Maaseudun määrittely perustui alueen elinkeinoihin, jolloin maaseutu määriteltiin alkutuotannosta elantonsa saavan väestömäärän mukaan. Koska elinkeinorakenteen muuttumisen vuoksi yhä pienempi osa maaseudun väestöstä saa elantonsa maa- ja metsätaloudesta, tätä määrittelytapaa ei voi enää pitää relevanttina. Nykyään maaseudun käsitteeseen liitetään yleisimmin haja-asutusvaltaisuus, alkutuotannon keskimääräistä suurempi osuus elinkeinorakenteesta sekä syrjäisyys muista keskuksista.

Politiikan piirissä maaseutu määritellään ensisijaisesti alueellisesti, koska kehittämistoimet tarvitsevat maantieteellisesti rajatun kohdealueen (Rosenqvist 2000). Euroopan unionin yhteisessä maatalouspolitiikassa (CAP) maaseudun määrittelyssä on lähdetty siitä, että poliittinen määrittely pohjaa sekä maaseutuun lokaliteettina että maaseutuun sosiaalisena konstruktiona. Kuten Euroopan unionin maaseutupolitiikassa, myös suomalaisella poliittisella kentällä maaseudun määrittely on ollut osin selkiintymätön. Maaseudun määrittelyn muutosta on ohjannut maaseudun roolin muuttuminen maatalousalueesta monipuolisen elinkeinotoiminnanharjoittamisen alueeksi.

Uusitalon (1994: 20) mukaan maaseudun poliittisen määritelmän tavoitteena on tavoittaa alueelliset erot ja tuoda esille ne asiat, jotka heterogeenista maaseutua yhdistävät. Hänen mukaansa maaseudun alueelliset erot johtuvat kolmesta tekijästä, jotka ovat luonnonolojen vaihtelevuus, asutuskeskusten vaikutus ja paikalliset, nopeasti muuttuvat tekijät. Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistuessa myös maaseudun poliittinen määrittely on muuttunut yhä monipuolisemmaksi, eikä maaseutua käsitetä enää kaupunkien ulkopuolisena yhtenäisenä alueena (Saartenoja 2004: 46). Maaseutua muuttavat paitsi luonnon olosuhteet, myös alueen ulkopuoliset tekijät. Jälkitekollisessa yhteiskunnassa ulkopuolisten tekijöiden merkitys on kasvanut, ja yhden sukupolven aikana maaseutu on muuttunut tukijalasta tuen saajaksi. Samalla päätösvalta on siirtynyt maaseudun ulkopuolelle, mikä korostaa maaseudun poliittisen määrittelyn tärkeyttä.

Vaikka maaseudun diskursiivisessa määrittelyssä korostuu usein näkemys maaseudusta toiseutena (mm. Malmsten 2004, Alasuutari 2011), maaseudun uudenlaisessa poliittisessä hahmottamisessa vertaamista kaupunkiin pyritään välttämään (Saartenoja 2004: 47). 1980-luvun lopulta alkaen maaseutututkimuksessa on korostettu maaseudun sisäisestä monimuotoisuudesta ponnistavaa määritelmää, ja samanlainen määrittely on siirtynyt myös poliittiselle kentälle. Maaseudun poliittinen määritelmä on perustunut 1990-luvulta alkaen maaseudun kolmijakoon, jonka mukaan Suomi jaetaan kaupunkien lisäksi kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun (Malinen et al. 2006). Tätä maaseututyypittelyä hyödynnetään politiikan kansallisen tason toteutuksessa sekä EU:n maaseutupolitiikan toimeenpanossa.

Myös maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa maaseudun yksiselitteisestä määrittelystä on luovuttu. Ohjelmassa todetaan, että Suomen maaseutualueet ovat niin monimuotoisia, ettei maaseudulle ole yhtä määritelmää (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2014: 15). Ohjelman mukaan tämä johtuu maiseman ja elinkeinorakenteen vaihtelevuudesta pienillä maantieteellisillä alueilla. Yksittäisen määritelmän sijaan maaseudun määrittely perustuu muun aluepolitiikan tavoin yllä mainittuun kaupunki-maaseutu -luokitukseen. Luokituksen mukaan maaseutuun kuuluvat aluetypit kattavat 95 % Suomen pinta-alasta ja niillä asuu 31 % Suomen väestöstä.

Aiemmin käytössä ollut kuntarajoihin perustuva maaseutu-kaupunki -luokitus ja maaseudun kolmijako korvattiin vuonna 2013 paikkatietoaineistoon pohjautuvalla maaseutu-kaupunki -luokituksella, jossa on yhdistetty sekä maaseutu- että kaupunkialueiden luokittelu (Helminen et al. 2013). Luokituksessa Suomi on jaettu seitsemään luokkaan, joista kolme määrittää kaupunkialueita ja neljä maaseutualueita. Luokitukseen on sisällytetty aiemmin käytetty maaseudun kolmijako, ja maaseutu on jaettu maaseudun paikalliskeskuksiin, kaupungin läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Aiempien kuntarajojen sijaan luokitus perustuu paikkatietoon ja koostuu 250x250 metrin ruudukosta. Uudessa maaseutuohjelmassa maaseudun määrittely perustuu tähän uudempaan luokitukseen, ja sen kautta myönnettävä harkinnanvarainen rahoitus painottuu ydin- ja harvaan asutulle maaseudulle (Maa- ja metsätalousministeriö 2014a).

Kun vuonna 2013 maaseututyypittelyä uudistettiin neljännen kerran, siihen lisättiin neljänneksi maaseutuloukoksi maaseudun paikalliskeskuksset (Helminen et al. 2013). Kaikkien luokituksen maaseututyypien kuvaukset ovat muuttuneet pikkuhiljaa samalla, kun maaseututyypittelyä on päivitetty (Keränen et al. 1993, Keränen et al. 2000, Malinen et al. 2006 & Helminen et al. 2013). Vaikka maaseudun kolmijako jakaa alueet selkeästi elinkeinopohjan, väestörakenteen ja kehitystekijöiden erojen suhteen, on huomattava, ettei se tunnista maaseudun mosaiikkimaisuutta (Saartenoja 2004: 43). Saartenojan mukaan luokitusta ei tulisi käyttää alue- tai paikallistason kehittämistyössä, vaikka uudempi paikkatietopohjainen luokitus tosin taipuu paremmin myös pienemmän mittakaavan kehittämistyöhön.

Maaseudun paikalliskeskuksset ovat kaupunkialueiden ulkopuolelle jääviä pienempiä keskuksia (Helminen et al. 2013), jotka eivät kuulu suurempiin kaupunkeihin. Paikalliskeskuksset on rajattu neljän kriteerin mukaan, jotka mittaavat keskuksen väestömäärää, asukastiheyttä, työpaikkojen määrää ja aluetehokkuutta. Kriteerit täyttäviä keskuksia löytyi 48, joista seitsemää ei laskettu maaseudun paikalliskeskuksiksi sen perusteella, että ne olivat suurempien kaupunkien lähitaajamia.

Kaupunkien läheinen maaseutu sijoittuu rajattujen kaupunkiseutujen ulkopuolelle, ja se on maaseutumaista aluetta, joka on paitsi maantieteellisesti, myös toiminnallisesti

lähellä kaupunkeja (Helminen et al. 2013). Kaupunkien läheinen maaseutu pitää sisällään erilaisia alueita, niin taajamia kuin ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudunkin kaltaisia alueita. Kaupunkien läheiselle maaseudulle ominaista on se, että työssäkäynti suuntautuu kaupunkiin.

Ydinmaaseutu rajautuu kaupungin läheisen maaseudun ulkopuolelle, joten se on kohtuullisen kaukana kaupunkialueista (Helminen et al. 2013). Ydinmaaseudun maankäyttö on intensiivistä, joten maatalousvaltaiset alueet määrittävät ydinmaaseuduksi. Lisäksi alueella on kirkonkylä ja taajamia, ja se on melko tiiviisti asuttua. Sen sijaan harvaan asuttu maaseutu on nimensä mukaisesti harvaan asuttua, ja se on elinkeinorakenteeltaan yksipuolista. Myös asutusrakenne on hajanainen, ja satunnaisten taajamien välillä saattaa olla laajoja asumattomia alueita. Harvaan asutuksi maaseuduksi on luokiteltu kaikki ne alueet, jotka eivät täytä ydinmaaseudun tai kaupungin läheisen maaseudun kriteereitä, ja sen yleisin maankäyttöluokka on metsä tai suo.

Uusi maaseutu-kaupunki -luokitus on osoitus pyrkimyksestä lähentää maaseutu- ja kaupunkipolitiikkoja. Luokituksen taustalla on 2000-luvun alkupuolella havaittu maaseutu- ja kaupunkipolitiikkojen aluejakojen päällekkäisyys (Saartenoja 2004: 49–50). Väitöskirjassaan Saartenoja esittää tarpeen yksinkertaiselle, politiikkoja tehokkaasti eriyttävälle luokitukselle. Koska sellaista ei ollut, myös kaupunkipolitiikan kohdealueista käytiin keskustelua. Huonoimmassa tapauksessa aluejaot perustuivat siihen, että kaupungit rajattiin ensin. Tällöin maaseutualueiksi määrittyivät ne alueet, jotka eivät kuuluneet kaupunkiin.

Maaseudun aluepoliittisessa määrittelyssä oleellista on se, suhtaudutaanko maaseutuun jonkinlaisena itsestään selvänä kehittämiskohteena vai pohdintaanko maaseudun yhteiskunnallista rakentumista kussakin kontekstissa myös erikseen (Rosenqvist 2000). Rosenqvist kritisoi maaseudun maaseutupoliittista määrittelyä, joka näyttäisi jämähtäneen empiristis-rationalistiseen tulkintaan, jossa kehittämisresurssit jaetaan sopimuksenvaraisille toiminnallis-taloudellisille alueille. Maaseudun poliittinen määrittely on kuitenkin muuttunut maaseudun uuden roolin myötä 2000-luvun aikana, ja esimerkiksi monipuolinen elinkeinorakenne ja vuorovaikutus kaupunkialueiden kanssa ovat vaikuttaneet maaseudun määrittelyyn.

3.1.3 Maaseudun määrittelyn kolmas ulottuvuus

Maaseudun määrittelyt on aiemmin jaettu edellisten lukujen tapaan joko käsittämään maaseutua spatiaalisen alueena tai maaseutua mielikuvien tasolla eli sosiaalisen konstruktionismien pohjalta. Tällaisista käsittämistavoista esimerkkejä ovat muun muassa Rosenqvistin Prattin (1996) luokitukseen perustuva käsitys maaseudusta joko puhuntana tai alueena (Rosenqvist 2004: 38–39) tai Halfacreen (1993) 1990-luvulla muodostama käsitys maaseudusta joko lokaliteettina tai sosiaalisena representaationa. Maaseudun ja maaseutukäsitteen monipuolistumisen myötä maaseudun kaksiulotteiset

määrittelyt on nähty liian suppeina, ja 2000-luvun aikana maaseutua on määritelty moniulotteisemmin. Esimerkiksi Cloke (2006) ja Halfacree (2006) ovat lähestyneet maaseudun määrittelyä kolmella ulottuvuudella aiemman kahden sijaan.

Cloken (2006) mukaan maaseudun määrittelyjä muuttavat sekä erilaisten teoreettisten näkökulmien käyttö että maaseudun itsensä muuttuminen. Maaseudun määrittelyt muuttuvat samalla kun maaseudun paikkakokemukset, maaseutupolitiikka ja maaseutuelämä muuttuvat. Viime aikoina maaseudun määrittelyjä ovat muuttaneet maaseutualueen kaupungistuminen ja kaupunkien maaseutuistuminen, eli alueellisten vaikutusten sekoittuminen. Cloken kolmiulotteisessa määrittelyssä maaseudun käsitteet nähdään joko sosiaalisina konstruktioina, poliittis-taloudellisina tai funktionaalisina.

Funktionaaliset eli toiminnalliset maaseudun käsitteet määrittävät maaseudun sille tyypillisten elementtien avulla (Cloke 2006). Tällöin maaseutu mielletään esimerkiksi harvan maankäytön tai maaseutumaisen elämäntavan kautta. Tällainen maaseutukäsitys tulee yleensä asettaneeksi maaseudun määrittelyn maaseutu-kaupunki -jatkumolle, ja maaseutua luonnehtivat harva asutus, ekstensiivinen maankäyttö ja tietynlainen elämäntapa. Esimerkiksi yllä esitelty maaseutuluokittelu on tällainen funktionaaliseen maaseutukäsitykseen perustuva maaseudun määrittely.

Poliittis-taloudelliset maaseudun käsitteet käsittävät maaseudun osana kansallista ja kansainvälistä taloudellista ja poliittista toimintaa, jolloin se, mitä maaseudulla tapahtuu, on pitkälti kytköksissä maaseudun ulkopuolisiin tapahtumiin ja tekijöihin (Cloke 2006). Tällöin maaseudun käsite ei ole yhtä tiukasti sidoksissa spatiaaliseen tilaan kuin funktionaalisissa maaseudun käsitteissä. Cloken määrittelemät sosiaalisen konstruktionismiin pohjautuvat maaseudun määrittelyt perustuvat maaseudun merkityksiin, ja maaseutu voidaan nähdä jopa kokonaan maantieteellisestä tilasta irrotettuna. Näitä kolmenlaisia maaseutukäsityksiä ei pitäisi nähdä kokonaan toisilleen vaihtoehtoisina, vaan maaseutukäsityksen pitäisi perustua kaikkiin kolmeen viitekehykseen.

Cloken (2006) tapaan myös Halfacree (2006) on uudistanut maaseudun määrittelyjen luokitteluaan ja hahmotellut kolme erilaista tapaa määritellä maaseutu. Halfacreen laatima maaseutukäsityksen malli yhdistää spatiaalisen, käytännön ja kuvitellun maaseutukäsitteen. Hänen mukaansa maaseututila muodostuu maaseudun lokaliteeteista, virallisista representaatioista ja maaseudun jokapäiväisistä elämiskokemuksista. Halfacreen mukaan maaseututilasta ei siis voida erottaa joko alueellista tai mielikuvien tasoa, vaan se koostuu niin spatiaalisessa maaseututilassa tapahtuvasta tuottamisesta ja kuluttamisesta, virallisista määritelmistä kuin jokapäiväisistä kokemuksistakin.

Yllä esitellyn perusteella maaseudun määritelmien ja määrittelytapojen voi todeta moninaistuneen 2000-luvun aikana. Määrittelyiden monipuolistuminen kertoo muutoksesta, joka maaseudun käsittämisessä on tapahtunut. Maaseudun uuden roolin

myötä maaseudun käsitettä ei enää nähdä yhtä yksioikoiseksi, vaan käsitteelle on haettu dualistisen määrittelyn sijaan laajempaa merkitysulottuvuutta. Halfacreen (2006) mukaan maaseudun määrittelyn moninaistumisen taustalla on maailmanlaajuisesti käynnissä oleva maaseutu- ja kaupunkitilan muutos. Tämän muutoksen taustalla ovat kapitalistisen globalisaation vaikutukset sekä maaseudun kulutusmahdollisuuksien korostuminen.

Vaikka Halfacree (2006) mainitsee yhteiskunnassa tapahtuvan urbaanin muutoksen, hänen määrittelyteoriassaan korostuu kulutuskulttuurin muutos kaupunkien merkityksen vahvistumisen sijaan. Kaupunkien roolien kasvaminen alueellisessa kehittämisessä vaikuttaa kuitenkin merkittävästi myös maaseudun määrittelyyn. Kaupunkien merkitys maaseudun määrittelyssä on jo siinä mielessä keskeinen, että yhteiskunnan voi katsoa koostuvan kahdesta osasta: maaseudusta ja kaupungista (Rosenqvist 2003a). Tällöinhän toisen on oltava sitä, mitä toinen ei ole. Esimerkiksi Malmsten (2004) on päätenyt siihen, että maaseutu edustaa yhteiskunnassa toiseutta. Koska maaseudulta puuttuvat kaupungeissa positiivisiksi koetut ominaisuudet, maaseutu määrittyy kaupunkilaisessa yhteiskunnassa erilaiseksi.

Kaupunkivetoisen aluepolitiikan aikana kaupungin merkitys maaseudun määrittelyssä on edelleen kasvanut, ja maaseudun asemaksi herkästi jäänyt olla ainoastaan kaupunkien ulkopuolinen alue (Saartenoja 2004: 13). Tällainen kaksiulotteinen maaseutu-kaupunki -jaottelu sopii maaseututilan muutoksen vuoksi jatkuvasti yhä huonommin maaseudun määrittelyyn. Maaseututilaan sekoittuu jatkuvasti muita sosiaalisia vaikutteita, eikä se ole enää yhteneväinen maaseutuyhteisön kanssa (Clove 2006). Tämä sekoittuminen on muuttaa edelleen sekä kaupungin että maaseudun määrittelyä, mikä ajaa määrittelemään maaseutua yhä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa (Saartenoja 2004: 43).

Tämän tutkimuksen haasteena on osaltaan sovittaa yhteen eri tapoja määrittellä maaseutu. Koska tutkimuksessa käsitellään maaseutua maaseudun kehittämisohjelmassa, on huomioitava maaseudun määritelmä poliittisella kentällä. Toisaalta tutkimus tarkastelee kuitenkin sitä maaseutua, joka esiintyy Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla. Näin maaseudun määrittelyssä tulevat huomioiduiksi sekä maaseudun käsitteen poliittinen että konstruktionistinen näkökulma. Tutkimus keskittyy tarkastelemaan näiden kahden maaseudun määrittelyn suhdetta ja sitä, millaisia sävyjä poliittinen arvottomaton maaseutu saa, kun siihen yhdistetään mielikuvien taso. Tämän perusteella mahdollista tarkastella myös sitä, muodostuuko maaseudulle jokin kolmas määrittely näitä kahta lähestymistapaa tarkastelemalla.

3.2 Aluepolitiikka ja maaseudun kehittäminen

3.2.1 Suomalainen aluepolitiikka

Suomalaisen maaseudun kehittämisen tausta on pitkälti sidoksissa aluepolitiikan kehittymiseen, koska maaseutupolitiikan juuret ovat aluepolitiikassa. Muutenkin varsinaisen aluepolitiikan sijaan nykyään puhutaan yleensä joko aluekehittämisestä tai alueellisesta kehittämispolitiikasta (Remahl 2008: 46), minkä vuoksi aluepolitiikan käsite jää usein sivuun. Toisekseen aluepolitiikka on jakautunut osa-alueisiin, joista puhutaan niiden omilla nimillä. Maaseutupolitiikka on siis aluepolitiikan osa, joka keskittyy nimenomaan maaseudun kehittämiseen.

Aluepolitiikalla on useita määritelmiä, mutta yleisen luonnehdinnan mukaan sillä vastataan alueellisten kehityserojen mukanaan tuomiin yhteiskunnallisiin ongelmiin (Remahl 2008: 41). Koska yhteiskunnalliset ongelmat ovat hyvin moninaisia, tällainen määritelmä jättää paljon tulkinnan varaa. Jauhaisen ja Niemenmaan (2006: 71) mukaan aluepolitiikka on tietoista talouspoliittista toimintaa jonkin alueellisesti määrittävän kohteen kehittämiseksi. Koska alueellinen kehittäminen on yhteydessä aluepolitiikkaan, on syytä muistaa, että nimensä mukaisesti kyse on myös poliittisista toimista ja päätöksentekoprosesseista. Moisio (2005) mukaan aluepolitiikka on poliittisen toiminnan erityismuoto, joka on kamppailun sävyttämää toimintaa alueellisen todellisuuden määrittämiseksi ja muovaamiseksi. Siksi myös alueellinen kehittäminen tulisi käsittää laajasti huomioiden poliittinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen konteksti.

Moisio (2005) mukaan aluepolitiikan järjestelmä koostuu kolmesta osasta, jotka ovat jatkuvasti muutoksessa. Osat ovat aina jossain suhteessa toisiinsa, jolloin niiden välillä syntyy arvoitettuja yhteyksiä. Lisäksi aluepolitiikan järjestelmällä on erotettavissa oleva perustehtävä, jonka muutokset muuttavat myös osien suhteita. Aluepolitiikka on toimintaa, joka on yhteydessä kaikkiin edellä mainittuihin seikkoihin. Aluepoliittinen toiminta on siten kamppailua aluepoliittisen järjestelmän perustehtävästä, valtion alueisiin jakamista ja kamppailua jakamisten tekemisestä sekä keskustelua aluepolitiikan taustalla olevasta mielestä.

Aluepoliittinen toiminta ilmenee yleensä argumentteina (Moisio 2005). Nämä argumentit ovat aina vastauksia tietynä aikana esitettyihin kysymyksiin, ja siksi aluepoliittinen keskustelu etenee dialogin tavoin. Moisio (2012: 52) mukaan aluepolitiikka pitää sisällään ainakin kolme toimijaryhmää: poliitikot sekä muun poliittisen eliitin, valtiohallinnossa työskentelevät sekä aluetutkijat. Aiemmassa artikkelissaan Moisio (2005) mainitsi aluepoliittisiksi toimijoiksi myös viestinnän edustajat ja ammatti- ja työnantajajärjestöjen edustajat.

Aluepolitiikan harjoittamisen perusajatus on siinä, että alueellisen epätasapainon ajatellaan johtuvan osin ytimen ja periferian välisestä pysyvistä eriarvoisuudesta, mutta osin olevan myös tilapäistä (Remahl 2008: 43–44). Alueiden väliseen eriarvoisuuteen on puututtu joko puuttamalla markkinoiden toimintaan, rakentamalla ja parantamalla infrastruktuuria, ohjaamalla alueellisia sijaintipäätöksiä ja kaventamalla elintasoeroja vaikuttamalla tulonjakoon. Vaikka aluepolitiikassa käytettyjen keinojen takana on talousteoreettisia syitä, ne eivät silti ole yksiselitteisiä. Eniten yksimielisyyttä on ollut tulonjakopolitiikasta, joka on oleellinen osa hyvinvointivaltion toteutumista.

Alueellista kehittyneisyyttä arvioidaan tarkastelemalla jonkin alueen taloudellista ja sosiaalista nykytilaa ja kehitystä sekä vertaamalla näitä muiden alueiden vastaaviin (Jauhiainen 2006). Suomessa alueellisen kehittyneisyyden tutkimukset ovat olleet yleensä yhteydessä käytännön toimiin, minkä vuoksi niistä voidaan puhua aluesuunnitteluna. Kiinnostus aluesuunnittelua ja alueellista kehittyneisyyttä kohtaan on vaihdellut eri vuosikymmeninä, mutta 2000-luvun alkupuolella se on jälleen nousut sekä soveltavien että käsitteellisten maantieteellisten tutkimussuuntausten ytimeen. Tällaisen tutkimuksen piiriin kuuluvat aluerakenteen, aluetalouden ja muuttoliikkeen tutkiminen, mutta myös kaupunki- ja maaseutualueiden tutkimus.

Alueiden kehitystä selitetään ja sitä pyritään säätelemään erilaisilla teorioilla ja malleilla (Jauhiainen 2006). Eri malleissa korostuvat erilaiset näkemykset siitä, mitkä ovat keskeisimpiä kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Toisissa malleissa korostuvat sisäiset tekijät ja ihmisten vuorovaikutteinen oppiminen, toisissa taas ulkoiset tekijät ja alueen luonnonvarat. Myös kehityksen säätelyn tarpeesta on eri näkemyksiä: toiset uskovat kehityserojen tasaantuvan markkinoiden avulla, toiset taas pitävät eroja yhteiskunnan pysyvänä ilmiönä. Suomessa alueellisen kehittyneisyyden tutkimuksessa on keskitytty kansalliseen kehittämistyöhön soveltuvan tiedon tuottamiseen. Kansainvälisten tutkimusten teorioita on toki sovellettu Suomessakin, kuten 1960-luvulla keskus- ja vaikutusalue teoriaa aluerakenteen ohjaamiseen.

3.2.2 Uusi aluepolitiikka

Suomalaisen aluepolitiikan muutos alkoi 1990-luvulla Euroopan unioniin liittymisen seurauksena (Remahl 2008: 64–65). Liittyminen muutti suomalaisen aluepolitiikan rakennetta, ja siitä eteenpäin on puhuttu uudesta aluepolitiikasta. Aiemmin yhtenäinen aluepolitiikka kohdennettiin eri alueille, jolloin myös maaseutu-, kaupunki- ja alueellinen innovaatiopolitiikka syntyivät. Samalla aluepolitiikassa alkoi painottua eurooppalainen näkökulma kansallisen sijaan, ja syntyi puhe ”alueiden Euroopasta”. Voidaan sanoa, että alueet ovat nousseet kansainväliseksi toimijoiksi valtioiden ohitse. Tämä muutos on yksi keskeisimpiä uuden aluepolitiikan tekijöitä, ja kuvastaa muutosta kansallisesti ohjatusta aluepolitiikasta paikallisvetoiseen aluekehittämiseen.

Jauhianen (2006) mukaan aluepolitiikan muuttuminen oli seurausta kehittävästä otteen painottumisesta aluepolitiikassa 1990-luvulta alkaen. Sen seurauksena alueita alettiin

tarkastella toimijoiden verkostoina ja aluerakenteen kehityskuvissa Suomi nähtiin kaupunkiseutuina ja -verkostoina. Suomi jaettiin kaupunkialueisiin, aluekeskuksiin sekä syrjäseutuihin ja aluepolitiikka muuttui maaseudun ja syrjäseutujen tukemisesta kaupunkiseutujen vahvistamiseksi (Moisio 2005). Alueellisen kehittämisselityksen perustaksi muodostui ajatus kehitysverkostoista ja toiminnallisista kaupunkiseuduista, mitä sovelletaan edelleen innovaatiopainotteisessa aluepolitiikassa. Uuden aluepolitiikan paradigman seurauksena tavoite yhtenäisestä ja yhtä kehittyneestä Suomesta alkoi murentua globaalitalouden paineiden alla (Jauhiainen & Niemenmaa 2006: 112).

Uudessa 2000-luvun aluepoliittisessa ajattelussa korostuu alueiden kilpailukykyisyys (Moisio 2005). Samalla on korostunut paitsi merkittävien alueiden määrittäminen, myös kokonaisuuden kannalta vähämerkityksellisten alueiden nimeäminen. Tällaisiksi määrittyvät paitsi maaseutualueet, myös suuri osa muuta Suomea. Aluekeskusten kehittäminen perustuu ajatukseen siitä, että keskusten kehittäminen kehittää myös ympäröivää maaseutua (Rosenqvist 2002). Koska Suomen kaupunkiverkko on harva etenkin Pori-Tampere-Lappeenranta -linjan pohjoispuolella, laajoja maaseutualueita jää kaupunkiseutujen ulkopuolelle (Saartenoja 2004: 38). Näin ollen maaseudun kehittämisen kannalta kaupunkiverkko on liian harva, ja suuria alueita jää ”ei-minkään-keskuksen” maaksi, toisin sanoen täydelliseksi periferiaksi (Eskelinen 2001: 25). Kaupunkiseutuihin nojaava aluekehitys tuo tullessaan väistämättä myös tyhjeneviä karttaruutuja. Aluepolitiikan piirissä on syntynyt puhetapa, jonka mukaan aluekehityksessä on väistämättä sekä voittajia että häviäjiä (Moisio 2005). Samalla painotetaan, että häviäjien etuna on toisten alueiden menestyminen.

Aluekehitystä on edelleen 2000-luvulla yritetty tasapainottaa hajauttamalla valtaa pois keskuksista ja siirtämällä sitä alueelliselle tasolle (Remahl 2008: 25). Tällä tavoin on pyritty vahvistamaan perifeeristen alueiden kehitystä ja tasapainottamaan alueellisia eroja. Vallan hajauttamista on kritisoitu siitä, että tosiasiansa kyse on ollut lähinnä vastuun siirtämisestä ilman riittäviä resursseja ja päätösvaltaa. Tällöin taloudellisen elpymisen puutteesta on voitu syyttää alueellisia toimijoita, mitä voidaan pitää jokseenkin kyseenalaisena. Remahlin mukaan on osoitettu, että vastuun siirtäminen alueellisille toimijoille on ainoastaan parantanut vahvempien alueiden suhteellista kilpailukykyä ja lisännyt heikkojen alueiden ongelmia.

Koska kilpailukykyä painottava puhe on ollut hegemonisen diskurssin asemassa aluepolitiikassa jo 1990-luvulta alkaen, alueiden välistä kilpailua on pidetty kehittämisselityksessä itsestäänselvytenä (Remahl 2008: 25–26). Sen vuoksi ajatusta kilpailukykyä ei ole juuri kyseenalaistettu, ja vaihtoehtoiset ajatustavat ovat unohtuneet. Alueiden välistä kilpailua on pidetty hyvänä asiana, vaikka on epäselvää, miten kaikki alueet voisivat olla voittajia. Myös keinot, joilla kehittämisselityksessä on kilpailukykyä parantamiseen pyritty, ovat vaihdelleet huomattavasti. Joissain tapauksissa politiikkaan ovat vaikuttaneet lähinnä liike-elämän intressit, joilla ei ole alueiden kilpailukykyä parantamisen kanssa juurikaan tekemistä. Keinovalikoiman

hajanaisuudesta ja tehokkuusasteesta voi pitää esimerkkinä yllä mainittua vallan hajauttamista, minkä vaikutukset eivät ole olleet alkuperäisen tarkoituksen mukaisia.

3.2.3 Maaseutu 2000-luvun aluepolitiikassa

Maaseudun kehittämistä koskevassa keskustelussa on ollut 2000-luvulla keskeisenä kysymyksenä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus (Yli-Jokipii 2006), tai pikemminkin sen puute. Strategioissa maaseutupolitiikka on saatettu samastaa maatalouspolitiikkaan, ja monipuolinen maaseutupolitiikka on keskittynyt ainoastaan maaseudun sisäisiin kysymyksiin, jolloin vuorovaikutussuhde on jäänyt poliittisten linjausten ulkopuolelle (Rosenqvist 2003a). Koska kysymys vuorovaikutuksesta alueellisessa kehittämissä politiikassa on nähty vaikeana myös tutkimuksen piirissä, sitä ei ole tutkittu paljon (Yli-Jokipii 2006). Globalisaation on katsottu lisäävän keskuskaupunkien merkitystä, jolloin suuri osa maaseutua uhkaa jäädä kasvukeskuspolitiikan tuloksena syntyvien positiivisten säteilyvaikutusten ulkopuolelle (Saartenoja 2004: 41).

Toisaalta keskuksiin keskittyvän mallin ohella voidaan nähdä vaihtoehtoinen tulevaisuus, joka perustuu harvenevan keskushierarkian sijaan madaltuvaan keskushierarkiaan (Vartiainen 1999: 106–107). Vaihtoehtoisessa tulevaisuuden mallissa menestyjiä voisivat olla harvojen kaupunkialueiden sijaan erikoistuneet seudut, joilla on hyvät paikalliset ja yliseudulliset verkostoyhteydet. Tällä tavoin ajateltuna kehitys voisi suuntautua myös maaseutualueille, jotka kaupunkikehitystä painottavassa mallissa jäisivät väliinputoajiksi periferian ja keskusten väliin. Maaseudun menestystekijät perustuisivat erilaistumiseen, joka voisi myös tasavertaistaa maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta.

Rosenqvistin (2002) mukaan yhdentävän maaseutupolitiikan toteuttamista haittaa se, että Suomessa useiden muiden Euroopan maiden tavoin maaseutua koskeva keskustelu jakautuu kolmeksi vaikeasti yhteen sovitettavaksi diskurssityypiksi: yllä esitetty aluekeskusten kehittämiseen perustuva puhe edustaa aluekehitys- eli kaupunkidiskurssia, jonka mukaan maaseudun kehittäminen on kaupunkivetoista. Maa- ja metsätaloudiskurssit lähtevät siitä, että maaseudun kehittäminen perustuu yhä maa- ja metsätalouden varaan. Tätä voisi verrata siihen, että maaseutupolitiikka sekoitetaan tai samastetaan maatalouspolitiikkaan. Maaseutudiskurssit puolestaan näkevät maaseudun monipuolisena eri tavoin hyödynnettävänä alueena, mitä voisi pitää maaseutupolitiikan kannalta toivottavana puhuntana.

Aluepolitiikan painottaessa keskusvetoisuutta maaseudun kehittämisen kannalta on keskeistä pohtia sitä, miten maaseutu voisi olla kilpailukykyinen (Rosenqvist 2003a). Rosenqvistin mukaan keskeinen ongelmakohta maaseudun kannalta on edellä mainittu kaupunkidiskurssi, jonka mukaan aluekehitys on kaupunkivetoista. Rosenqvist etsii uusia näkökulmia kilpailukykyisen maaseudun tuottamiseen erittelemällä tätä diskurssia. Aluekehityksessä käytössä olevan seutuistumismallin mukaan maaseutu jää

häviäjäksi alueiden välisessä kilpailussa, koska sillä ei ole merkittävää roolia yhteiskunnassa. Mikäli kaupungistuminen hyväksytään vallitsevaksi kehitystrendiksi, maaseudun osaksi jää sisäinen kamppailu parhaiten menestyvästä maaseudusta, tai vaihtoehtoisesti asema kaupungistumista tukevana väestön uusintamisen paikkana. Rosenqvistin mukaan maaseudun kehittämisessä hallitseva paikallisen kehittämisen trendi tukee maaseudun alisteista asemaa, eikä luo sille riittäviä mahdollisuuksia nousta kilpailukykyiseksi alueeksi.

Rosenqvist pohtii ratkaisuja kilpailukykyisen maaseudun tuottamiseen käsittämällä maaseudun joko symbolisena tai vertauskuvallisena sosiaalisena konstruktiona tai spatiaalisesti (Rosenqvist 2003a). Kun maaseutu käsitetään spatiaalisesti, sen tehtävä on ollut perinteisesti raaka-aineiden tuottaminen kaupunkeja varten. Tällainen ”spatiaalisen taylorismin” malli ei ole maaseudun kehittämisen kannalta kovinkaan lupaava. Toisaalta maaseudulle ei voida soveltaa suoraan kaupungeissa käytettyjä innovatiivisten yritysverkostoiden malleja, koska ne eivät toimi kunnolla keskisuurilla kaupunkialueillakaan. Maaseudun kehittämisessä tulisikin suosia ylipaikallisia verkostoja, joita tulisi hyödyntää tapauskohtaisesti yhdessä paikallisten verkostojen kanssa (Murdoch 2000: 416). Tämä ajatus on ristiriitainen suhteessa nykyiseen maaseutupoliittiseen linjaukseen, joka suosii paikallista kehittämistä (Rosenqvist 2004: 64). Kun huomio keskitetään paikallistasolle, maaseutu menettää mahdollisuutensa kehittyä kilpailukykyiseksi alueeksi laajempaan kokonaisuutena. Ongelmana alueiden välisissä verkostoissa on perinteisesti ollut se, että niiden kontrolli on viety maaseutualueiden ulkopuolelle. Maaseudun kehittämiseen tulisi kehittää sellaisia keinoja, jotka tukevat alueiden välistä yhteistyötä ilman, että kontrolli viedään muun hallinnon tavoin keskuksiin, pois paikallisalueilta.

Rosenqvistin näkemykset maaseudun asemasta aluepolitiikassa ovat joiltain osin melko kriittisiä, ja ne on kirjoitettu 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana, jolloin aluepolitiikan keskiössä oli aluekeskusohjelma. Rosenqvistin kritiikki kohdistuu siihen, että aluekeskusohjelma painotti vahvasti kaupunkiseutuja ja jätti maaseutualueet väliinpuotoajiksi. Moisio (2005) mukaan Rosenqvistin näkemykset maaseudun heikosta asemasta 2000-luvun aluepolitiikasta ovat relevantteja, joskin hän korostaa sitä, että aluekeskusohjelmassa näkyi myös ajatus Suomen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä. Ohjelmassa tuettuja keskuksia oli sijoitettu tasaisesti ympäri Suomea, joten siltä osin ohjelmassa näkyi myös aiempi aluepoliittinen ajatus maan tasapainoisesta kehittämisestä.

Aluekeskusohjelma päättyi vuonna 2009, ja sen korvasi jo vuonna 2007 alkanut osaamiskeskusohjelma. Osaamiskeskusohjelmassa mukana oli 22 osaamiskeskukseksi laskettua kaupunkiseutua, kun aluekeskusohjelmassa keskuksia oli vielä 35. Osaamiskeskusohjelmaa toteutettiin ohjelmakaudella 2007–2013, ja se päättyi ohjelmakauden loputtua. Ohjelmakaudella 2014–2020 osaamiskeskusohjelman korvaa innovatiiviset kaupungit -ohjelma, johon on valittu mukaan 12 vetovoimaisinta kaupunkiseutua, joita kehitetään viiden valitun teeman mukaisesti.

3.3 Media maantieteessä

Mediateknologian kehittyessä median käsitettä on käytetty yhä useammin viittaamaan ainoastaan mediateknologiaan, ja käsitteen laajempi merkitys on jäänyt huomiotta (Adams 2010). Median käsite viittaa kuitenkin paitsi uusiin ja vanhoihin viestintävälineisiin, myös sosiaalisiin kommunikointitapoihin. Näitä voivat olla esimerkiksi kielet, koodit, uskomukset ja yhteiskunnalliset instituutiot ja kehykset. Adams viittaa median käsitteellä vaihtamiseen, joka voi olla muutakin kuin tietoa ja muiden kuin ihmisten välillä. Niinpä hänen mukaansa media on jotain, mikä yhdistää paitsi ihmiset toisiinsa, myös minkä tahansa joukon tai yksilön toisiin joukkoihin ja yksilöihin.

Vaikka median käsite kaikessa laajuudessaan on keskeinen tässä tutkimuksessa, mediamaantieteellisen lähestymistavan kannalta ei ole olennaista käsitellä kokonaisuudessaan median laajaa kenttää ja käsitteen mahdollisia ymmärtämistapoja. Mediamaantieteellisen lähestymistavan mukaan olennaista on ymmärtää ne tavat, joilla maantieteilijät ovat mediaa lähestyneet (Adams 2009: 3).

Median tutkimus pysyi maantieteen piirissä marginaalisena aina 1970-luvulle asti, jolloin median mahdollinen merkitys kulttuurimaantieteelle tunnustettiin (Tani 1996). Vasta 1980-luvulla alettiin etsiä määrätietoisemmin uusia lähestymistapoja median ja maantieteen tutkimiseen. Ensimmäisissä mediamaantieteellisissä tutkimuksissa 1980-luvulla otettiin kantaa median välittämän tiedon ja ”todellisuuden” suhteeseen, ja tarkastelussa oli yksilön ulkopuolelta tulevan tiedon vaikutus alueiden mieltämiseen (Tani 1996, Malmsten 2013). Sittemmin maantieteessä on kiinnostuttu yhä enemmän median merkityksestä tilallisen todellisuuden tuottamisessa (Malmsten 2013). Tätä tilallisuuden mediarakentumista on tutkittu eri tasoilla aina paikallisesta globaaliin, ja yhtenä kiinnostuksen kohteena on ollut myös median kytkeytyminen maaseudun representaatioihin (mm. Malmsten 2004, Vepsäläinen & Pitkänen 2010).

Hiljalleen herännyt maantieteellinen kiinnostus media-aiheisiin alkoi kasvaa 2000-luvulla, jolloin myös tavat käsitellä mediaa alkoivat moninaistua (Adams 2010). Samalla tutkimuskysymykset ja tavoitteet ovat erilaistuneet. Selkeyttääkseen maantiedettä ja mediaa yhdistävien tutkimuksien lähestymistapoja Paul C. Adams (2009) on luonut luokittelun, johon mediaa ja maantiedettä yhdistävät tutkimukset asetuvat. Sen tarkoituksena on selkeyttää sitä, mitä maantieteellisessä yhteydessä medialla ja kommunikaatiolla on milloinkin tarkoitettu. Luokittelu osoittaa, että tavat, joilla maantieteilijät ovat lähestyneet paikkaa, tilaa, mediaa ja kommunikaatiota ovat moninaisuudestaan huolimatta keskenään yhteneviä. Adamsin luokittelun ideana on muodostaa teoreettinen pohja mediamaantieteelliselle ajattelulle ja tutkimukselle.

Adamsin (2009: 4, 2010) luokittelu muodostuu neljästä mahdollisesta teoreettisesta tutkimusnäkökulmasta yhdistää mediaa ja maantiedettä. Nelikehikossa yhdistyvät

representaatiot eli esittämisen tavat sekä spatiaalinen järjestys. Näitä näkökulmia yhdistämällä Adams muodostaa neljä teoreettista viitekehystä, jotka ovat paikat mediassa, media paikoissa, tilat mediassa ja media tilassa. Näin paikka ja tila voidaan ymmärtää joko median sisältönä tai vaihtoehtoisesti median kontekstissa (Adams 2010). Media tilassa -näkökulma pohjautuu ajatukseen mediainfrastruktuurista ja sen asemoitumisesta tilassa. Tilassa välittyvien viestien voidaan ajatella muodostavan eräänlainen virtojen tila, kun lähetetyt viestit liikkuvat erilaisten kaapeleiden ja signaalien avulla (Adams 2009: 2). Tila mediassa -näkökulman mukaan media voidaan ymmärtää itsessään tilana, joka ei ole riippuvainen mediainfrastruktuurista. Median muodostama topologinen tila ei ole riippuvainen sijainnista, vaan se muodostuu ihmisten välisessä kommunikaatiossa sen mukaan, kuka on yhteydessä kehenkin.

Tilallisen näkökulman lisäksi median ja maantieteen suhdetta voidaan tarkastella myös paikan näkökulmasta (Adams 2009: 2). Paikan huomioiminen tuo median tarkasteluun mukaan merkityksellisyyden tason. Media paikassa -näkökulma asettaa median yhdeksi paikan määrittäjäksi. Paikkoihin on syntynyt erilaisia sosiaalisia käytäntöjä ja sääntöjä, jotka määrittävät kunkin median käyttöä paikassa. Ilman tietynlaiseksi määritettyä tapaa käyttää mediaa jossakin paikassa tämä paikka ei olisi merkityksiltään sama, jolloin median voi todeta olevan osa paikan merkityksellisyyttä. Neljäs ja viimeinen Adamsin määrittämä mediamaantieteellinen tutkimusnäkökulma on paikat mediassa, joka keskittyy median välittämien paikkakuvien tarkasteluun. Tässä yhteydessä medialla voidaan tarkoittaa mitä tahansa viestimistä, myös ihmisten välistä kommunikaatiota.

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään Adamsin nelikehikon paikat mediassa - lähestymistapaa, joka perustuu maantieteelliseen kiinnostukseen paikkakuvauksia kohtaan. Sosiaalisen konstruktionismin kielen analyysin vaikutukset kantautuivat myös maantieteeseen, jossa alettiin 1900-luvun jälkipuoliskolla kiinnittää huomiota neutraaleina pidettyjen kuvauksien poliittiseen luonteeseen (Adams 2010). Adamsin mukaan paikkoihin mediassa keskittyvä tutkimus voi olla tutkimusotteeltaan kolmenlaista. Nämä tutkimusotteet ovat tietyn paikan representaatioiden tarkastelu, tietyn median tarkastelu ja tietyn maantieteellisen prosessin tarkastelu. Tässä tutkimuksessa yhdistyvät kaikki edellä mainitut seuraavasti: keskitytään tietyn paikan eli maaseudun representaatioon tietyssä mediassa eli sanomalehdessä. Lisäksi maaseutuun keskitytään alueellisen näkökulman lisäksi myös maantieteellisenä prosessina eli kehittyvänä alueena.

Maaseutu-uutisointia ja sen näkökulmaa on Suomessa tutkittu jo jonkin verran 2000-luvun aikana (mm. Heikkilä 2000, Karvonen 2000, Malmsten 2004, Vepsäläinen & Pitkänen 2010, Alasuutari 2011, Lavonen 2013). Yleisesti maaseutututkimuksen huomio on ollut erityisesti maaseutumielikuvissa ja huomiota on kiinnitetty esimerkiksi matkailun mahdollisuuksiin (Lüthje 2005). Muita tutkimuksia yhdistää yleinen pohdinta siitä, millä tavoin maaseutu voisi olla vetovoimaisempi erityisesti kaupunkilaisten silmissä (Alasuutari 2011). Tutkimusten perusteella muodostetut maaseutumielikuvat on eri tutkimuksissa luokiteltu ja esitetty hieman eri tavoin, mutta saadut tulokset ovat

keskenään hyvin samankaltaisia ja yhteneviä. Esimerkiksi Malmsten (2004) jaottelee maaseudun mediamielikuvat neljään eri luokkaan niiden myönteisyyden ja kielteisyyden sekä aika-akselin mukaan. Myönteisesti nähtynä menneen ajan maaseutu on romanttinen muistojen miljöö tai tulevaisuuden maaseutu täynnä uudistumisen mahdollisuuksia. Kielteisesti katsottuna maaseutu on joko menneeseen jämähtänyt syrjäkylä tai tulevaisuudessa autioituva ja ikääntyvä takapajula.

Malmstenin (2004) löytämät mielikuvat ovat samansuuntaisia kuin Alasuutarin (2011) hieman myöhemmin muodostamat näkökulmat. Alasuutari esittää 2000-luvulla kerätyn aineistonsa perusteella, että maaseutukäsitteen päämerkitykset ovat maaseutu kaupungin vastakohtana, maaseutu maa- ja metsätalousalueena ja maaseutu maisemana. Lisäksi kaikkia edellisiä yhdistää oletus maaseudusta epämodernina. Vaikka kategoriat eroavat Malmstenin muodostamista, tutkimusten johtopäätökset ovat yhteneviä. Myös Malmstenin aineistossa korostui kaikkia tekstejä yhdistävä näkökulma maaseudusta jonain toisena, kaupungista eroavana alueena. Koska molemmissa tutkimuksissa pääosa aineistosta oli kerätty Helsingin Sanomista, voi päätellä, että niissä ilmenevät johtopäätökset korostavat näkemystä maaseudusta, joka määritellään kaupungista käsin.

Aiemmista tutkimuksista jonkin verran poikkeaviin tuloksiin tuli maaseutumielikuvia ilmastonmuutoskirjoittelun yhteydessä tutkinut Lavonen (2013: 46), jonka tuloksissa maaseutu ei näyttäytynyt enää yhtä vahvasti kaupungin vastakohtana kuin aiemmissa tutkimuksissa. Lavonen löysi aineistostaan viisi eri diskurssia, joista merkittävimmät kolme olivat maaseudun mahdollisuudet -diskurssi, maaseutu saastuttajana -diskurssi ja maaseudun puolustus -diskurssi. Merkittävää oli, että aiemmissa tutkimuksissa maaseutu ei ollut näyttäytynyt yhtä uusiutuvana ja kehittyvänä kuin Lavosen (2013: 60–61) tutkimuksessa. Vaikka myös ilmastonmuutoskirjoittelun yhteydessä näkyivät aiemmin havaitut mielikuvat maaseudusta menneen ajan idyllinä ja maaseudusta kaupungin vastakohtana, nämä puhuvat eivät nousseet aineistossa keskeisiksi. Sen sijaan maaseudun mahdollisuudet -diskurssissa korostuivat koko Suomen yhtenäisyyttä korostavat sanavalinnat.

Suomalaisissa tutkimuksissa saadut tulokset maaseutumielikuvista ovat pitkälti yhteneviä ulkomailla tehtyjen vastaavien tutkimusten kanssa (Alasuutari 2011). Myös muualla Euroopassa maaseutu yhdistetään sekä hyvässä että pahassa luontoon ja menneeseen aikaan, ja se nähdään vastakohtana kiireiselle kaupunkilaiselämälle. Esimerkiksi kakkoskotiasumista suomalaisissa sanomalehdissä tutkineiden Vepsäläisen ja Pitkäsén (2010) tuloksissa korostui menneen ajan maaseutuidyllin ihannointi, mikä oli keskeinen diskurssi myös espanjalaisia ja norjalaisia aikakauslehtiä tutkineiden Baylinan ja Bergin (2010) tutkimuksessa. Vepsäläisen ja Pitkäsén aineistossa kakkoskotiasuminen näyttöytyi perinteisenä maaseutuelämänä villissä luonnossa, jossa vapaa-ajan aktiviteetit olivat perinteistä ulkoilua, kuten kalastusta ja kävelyä. Vepsäläinen ja Pitkäsén toteavat, että vaikka kakkoskotiasumiseen liitettyissä mielikuvissa on paljon suomalaisen kulttuurin piirteitä, mielikuvissa on paljon yhtäläisyyksiä pohjoiseurooppalaisen ja amerikkalaisen mökkeilykulttuurin kanssa.

Espanjalaista ja norjalaista aikakauslehtien maaseutumielikuvaa verranneet Baylina ja Berg (2010) toteavat, että kummassakin maassa maaseutu näyttäytyy pääpiirteittäin samanlaisena idyllisenä alueena. Maaseutu on kaupungin idyllinen vastakohta, jota markkinoidaan etupäässä keskiluokkaisille ydinperheille. Huomattavaa on kuitenkin se, että kummassakin maassa maaseutu paikallistetaan omaan maahan ja lukijoihin vedotaan viittaamalla kansalliseen kulttuuriin. Siten maaseudun representaatioon syntyy myös joitain eroavaisuuksia. Vepsäläisen ja Pitkäsen (2010) mukaan maaseudun idyllisessä representaatiossa olennaista on se, että mielikuva on irrallaan modernin maaseudun sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta. Mielikuvissa maaseudun väestökato ja autioituminen ovat täysin taka-alalla. Vepsäläinen ja Pitkänen esittävät, että kakkoskotiasumiseen liittyvät mielikuvat sijoittuvat maaseudun ongelmiin keskittyvän uutisoinnin ja romanttista idylliä korostavan markkinoinnin puoliväliin.

Paikoittaisesta maaseudun romantisoinnista huolimatta lehtien kuvaama maaseutu on Lavosen (2013) mukaan monimuotoinen. Lehdissä esiintyvä maaseutu saa tutkimuksissa erilaisia piirteitä, vaikka edelleen maaseutu nähdään vastakohtana kaupungille ja ennen kaikkea kaupunkimaiselle elämälle. Lavosen mukaan maaseutumielikuva vastaa pitkälti maaseutupolitiikan peräänkuuluttamaa monimuotoisuutta, vaikka perinteisen elämäntavan painottumista voi pitää maaseudun monimuotoisen tulevaisuuden kannalta kyseenalaisena.

4. Aineisto ja menetelmät

4.1 Aineisto

Tässä tutkimuksessa median maaseutumielikuvia tarkastellaan sanomalehtiaineiston perusteella. Sanomalehti nähdään median välineenä, jossa rakennetaan maaseutumielikuvia. Mediaa tai sanomalehteä ei silti nähdä irrallisena toimijana, vaan osana yhteiskunnan vuorovaikutusta, jossa osallisina ovat sanomalehti, sen tuottamat maaseutukuvaukset, maaseudun kehittämistoiminta sekä kunkin tulkitsijan omat havainnot maaseudusta. Sanomalehti ei siis ole itsenäinen ”mielikuvien tuottaja”, vaan se on osa prosessia, jossa tuotetaan ja kulutetaan maaseutumielikuvia. Siten sanomalehtitekstit myös heijastavat olemassa olevia rakenteita ja mielikuvia.

Aiemmat maaseutua mediassa käsitelleet tutkimukset ovat pohjautuneet pitkälti aineistoon, joka on kerätty suurimmista maakuntalehdistä (Heikkilä 2000, Malmsten 2004, Vepsäläinen & Pitkänen 2010, Alasuutari 2011). Useimmissa tutkimuksissa ainakin osa aineistoista on kerätty Helsingin Sanomista, ja yleensä lehden tekstejä on ollut merkittävä osa aineistosta. Niinpä voidaan katsoa, että näissä tutkimuksissa on korostunut kaupunkilainen ja eteläsuomalainen näkökulma maaseudun tarkasteluun. Vaikka joissain tutkimuksissa on tarkasteltu myös laajemmin maakuntalehtiä, Maaseudun Tulevaisuus ei ole kuulunut aiempien tutkimusten aineistoon. Syynä saattaa

tosin olla se, että aineisto on pääsääntöisin ollut tapana kerätä maakuntalehdistä, jollainen Maaseudun Tulevaisuus ei ole.

Aineiston lähteeksi valittiin Maaseudun Tulevaisuus -lehti, koska tutkimusaiheen asettelussa haluttiin keskittyä nimenomaan maaseutu-uutisointiin. Toinen peruste juuri Maaseudun Tulevaisuuden valintaan oli se, ettei lehteä ollut tutkittu maaseutumielikuvien näkökulmasta aiemmin. Maaseudun Tulevaisuus on vuonna 1916 perustettu erikoissanomalehti, joka ilmestyy kolme kertaa viikossa (Viestilehdet 2015). Lehden levikki oli vuonna 2014 noin 80 000 ja lukijamäärä 336 000, minkä perusteella Maaseudun Tulevaisuus on Suomen toiseksi luetuin tilattava päivälehti. Lehden keskeisiä painopistealueita ovat maatalous, metsätalous ja maaseutuyrittäminen, minkä vuoksi lehden voi olettaa sisältävän monipuolista maaseutu-uutisointia maakuntalehtiä enemmän.

Tutkimuksen aineisto kerättiin vuosina 2013 ja 2014 ilmestyneistä Maaseudun Tulevaisuus -lehdistä pois lukien ilmestyneet liitelehdet. Aineiston keräämisajankohdaksi valittiin vuodet 2013 ja 2014, koska ne sijoittuivat Euroopan unionin ohjelmakauden vaihtumiseen. Aiempi ohjelmakausi päättyi vuonna 2013, mutta koska ohjelmien valmisteluprosessi viivästyi, uusi maaseutuohjelma astui voimaan vasta vuoden 2015 alusta. Näin ollen ohjelmakauden vaihtumiseen liittyvää uutisointia löytyi kattavasti koko aineiston keräämisajalta.

Aineistoon kerättiin Maaseudun Tulevaisuudesta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa tai jotain sen osa-aluetta käsittelevät artikkelit. Alun perin ajatuksena oli kerätä artikkelit Maaseudun Tulevaisuuden verkkoarkistosta hakosanojen perusteella, mutta tästä luovuttiin, koska arkiston hakuominaisuudet eivät olleet riittävät. Vuoden 2013 ja alkuvuoden 2014 artikkelit luettiin mikrofilminauhalla ja aineiston artikkelit poimittiin silmämääräisen läpiluvun perusteella. Heinäkuusta 2014 vuoden loppuun asti aineisto kerättiin lukemalla sanomalehtien alkuperäiskappaleet.

Maaseudun Tulevaisuudesta löytyi tarkastelujakson osalta runsaasti tekstejä, joissa käsiteltiin maaseudun kehittämistä. Koska tutkimus oli rajattu koskemaan nimenomaan maaseudun kehittämisohjelmaa, valtaosa näistä yleisen tason maaseudun kehittämistä käsittelevistä teksteistä jäi aineiston ulkopuolelle. Lehdestä löytyi paljon myös EU:n maatalouspolitiikan uudistusta käsitteleviä artikkeleita, joissa viitattiin uuteen ohjelmakauteen. Mikäli tekstistä ei käynyt ilmi selkeästi sitä, viitataanko uuden ohjelmakauden yhteydessä maaseutuohjelmaan vai suoriin maataloustukiin, teksti rajattiin aineiston ulkopuolelle. Kaikista teksteistä täytyi siis löytyä selkeä viittaus maaseutuohjelmaan.

Edellisten lisäksi aineistosta jätettiin pois myös ilmoitusluontoisia tekstejä, joissa opastettiin tukihakuun. Esimerkiksi luomutuen hakuaikaa käsittelevää ilmoitusta ei luettu aineistoon kuuluvaksi, koska tekstin sisältö ei liittynyt maaseudun kehittämiseen. Ohjelman osa-alueita käsitteleviltä teksteiltä siis vaadittiin, että niiden sisältö oli tämän

tutkimuksen kannalta mielekäästä. Käytännössä tällaisilla perusteilla tehdyt ulosrajaukset koskivat lähinnä tukihakuun opastavia ilmoituksia. Muuten tekstien tyyliä ei huomioitu. Aineistoon kerättiin niin mielipidekirjoituksia, kolumneja kuin uutistekstejäkin.

Aineiston keräämisvaiheessa kiinnitettiin erityistä huomiota myös ohjelman nimeämiseen. Maaseudun kehittämisaiheisissa teksteissä viitattiin ohjelma-sanalla niin maaseutuohjelmaan, hallitusohjelmaan kuin Euroopan unionin eri tason ohjelmiin. Niinpä vaadittiin tarkkuutta sen osalta, mihin ohjelma-sanalla missäkin yhteydessä viitattiin. Aineistoon valittiin kuuluviksi ainoastaan ne tekstit, joissa ohjelma-sanalla viitattiin selkeästi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan joko sen koko nimellä, tai termeillä maaseutuohjelma tai maaseudun kehittämisohjelma. Euroopan unionia käsittelevien tekstien osalta myös vaadittiin, että niissä viitattiin Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan, ei Euroopan unionin ohjelmiin ylipäättänsä tai jonkin muun jäsenmaan vastaavaan ohjelmaan.

Useissa teksteissä viitattiin uuteen ohjelmakauteen tai ”uudistukseen” siten, ettei viittauksen kohde ollut täysin selkeä. Niitä tekstejä, joissa viitattiin ainoastaan uuteen ohjelmakauteen, ei luettu kuuluviksi aineistoon. Tämä perusteltiin sillä, että viittaus saattoi liittyä ainoastaan sellaisiin maatalouspolitiikan uudistuksiin, joita ei ole määritelty maaseudun kehittämisohjelmassa. Aineiston rajaamista hankaloitti se, että viljelijöille maksettavat ympäristökorvaukset määritellään maaseutuohjelmassa, kun taas suorat tuet eivät kuulu ohjelman piiriin. Siksi maatalousaiheisista jutuista oli ajoittain vaikea erottaa, viitataanko niissä myös maaseudun kehittämisohjelmaan. Pääsääntöisesti tällaiset jutut luettiin lopulta ulos tutkimusaineistosta, koska niiden aihepiiri ei liittynyt maaseudun kehittämiseen.

Poikkeuksena edellä mainittuihin ehtoihin aineistoon otettiin mukaan myös muutamia sellaisia tekstejä, joissa ei suoranaisesti mainittu maaseutuohjelmaa tai sen osa-aluetta. Näissä teksteissä puhuttiin maaseudun kehittämisrahoituksesta tai yhdessä tapauksessa maaseudun kehittämismenoista. Tekstit luettiin aineistoon kuuluviksi, koska katsottiin, että niissä viitattiin maaseudun kehittämisohjelman kautta kulkevaan rahoitukseen.

Edellä esitettyjen rajausten perusteella aineistoon valikoitui lopulta 62 artikkelia, joista 51 oli uutisia, viisi kolumnia, viisi Vierasyliö-kirjoitusta ja yksi pääkirjoitus. Näissä teksteissä mainittiin joko yksi tai useampi seuraavista hakusanoista: maaseutuohjelma, maaseudun kehittämisohjelma, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma, Leader, ympäristökorvaus, maaseudun kehittämisrahoitus, ympäristöohjelma, ympäristötuki, luomu tai maaseututuet. Mikäli tekstissä mainittiin vain yksittäinen ohjelman osa-alue, se luettiin aineistoon vain, jos teksti viittasi selkeästi myös maaseudun kehittämiseen tai maaseutuohjelmaan.

Edellisten rajausten perusteella aineiston ulkopuolelle jäi paljon maaseudun kehittämistä käsitteleviä artikkeleita. Tutkimuksen kannalta tämä ei ole ongelma, sillä

aineistoa ei kerätty kvantitatiivista analyysia varten. Monipuolisuutensa ja laadullisen analyysimenetelmän vuoksi aineiston voi katsoa edustavan melko hyvin myös maaseudun kehittämistä koskevaa kirjoittelua Maaseudun Tulevaisuudessa. Aineiston ulkopuolelle jäi pääsääntöisesti sellaisia maaseudun kehittämistä käsitteleviä tekstejä, joissa kehittämistä ei käsitelty käytännön tasolla. Maaseudun kehittämisohjelmaan viitattiin pääsääntöisesti sellaisissa teksteissä, joissa otettiin myös kantaa siihen, miten kehittämistoimia rahoitetaan. Rajausten vuoksi aineiston perusteella ei kuitenkaan voi tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, kuinka usein Maaseudun Tulevaisuudessa on viitattu maaseudun kehittämisohjelmaan.

4.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka soveltuu periaatteessa kaikkeen laadulliseen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2009: 91, Kitchin & Tate 2000: 229). Siten sisällönanalyysia voidaan pitää paitsi yksittäisenä menetelmänä, myös teoreettisena viitekehysenä (Tuomi & Sarajärvi 2009: 91). Tällaisella yleisemmällä tasolla sisällönanalyysi sisältää aineiston rajaamisen, kiinnostavien asioiden merkitsemisen eli koodaamisen, aineiston teemoittelun ja yhteenvedon tekemisen. Nämä vaiheet esitellään yhdenmukaisella tavalla useissa laadullista analyysia esittelevissä menetelmäkuvauksissa (mm. Kitchin & Tate 2000, Crang 2005, Tuomi & Sarajärvi 2009), ja myös tässä tutkimuksessa tehty analyysi sisälsi nämä vaiheet.

Sisällönanalyysilla saatetaan viitata myös sisällön erittelyyn (Tuomi & Sarajärvi 2009: 105). Esimerkiksi Crang (2005) painottaa kvalitatiivisen datan analyysia esittelevässä artikkelissaan menetelmän eroavaisuutta sisällönanalyysista, vaikka se sisältönsä puolesta kuulostaa juuri sisällönanalyysilta. Tämä johtuu siitä, että Crang viittaa sisällönanalyysin käsitteellä sisällön erittelyyn, joka on kvalitatiivisen datan tilastollista analyysia. Myös Tuomi ja Sarajärvi (2009: 105–106) huomauttavat sisällönanalyysin käsitteen monimerkityksellisyydestä ja siitä, kuinka tämä voidaan ratkaista erottamalla kvantitatiivinen analyysi sisällön erittelyksi ja kvalitatiivinen analyysi sisällönanalyysiksi. Sisällönanalyysin pyrkimykseksi jää näin kuvata analysoitavien tekstien sisältöä sanallisesti.

Sisällönanalyysin ideana on tarkastella tekstistä löytyviä merkityksiä, ei sitä, kuinka nämä merkitykset tekstissä syntyvät (Tuomi & Sarajärvi 2009: 104). Sisällönanalyysi toteutettiin tässä tutkimuksessa teoriaohjaavana, eli aineistolähtöiseen näkökulmaan yhdistettiin teoreettista taustaa. Lähtökohdiltaan teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee kuten aineistolähtöinenkin, eli ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään ja kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto karsitaan pois. Tästä ensimmäisestä vaiheesta voidaan puhua aineiston käsikirjoittamisena, jossa tutkimuskysymysten kannalta olennaiset seikat merkitään (Crang 2005, Kitchin & Tate 2000: 236).

Tässä tutkimuksessa ”käsikirjoittaminen” toteutettiin kirjaamalla erilliseen taulukkoon kunkin teksti olennainen sisältö. Samalla vielä tarkastettiin, että teksteistä löytyi jokin

hakusana, jonka perusteella sen liittäminen aineistoon oli relevanttia. Tässä vaiheessa noin 15 alun perin kerättyä artikkelia jätettiin aineiston ulkopuolelle, jolloin lopullisen aineiston kooksi muodostui 62 tekstiä. Aineiston keräämismenetelmästä johtuen teksteihin ei voinut tehdä merkintöjä, vaan aineiston käsittely toteutettiin ensin tekstikohtaisesti. Jokaista tekstiä käsiteltiin omana yksikkönään taulukkoon kirjatun olennaisimman sisällön perusteella, eikä tekstien merkitykseen perehdytty vielä tässä vaiheessa tarkemmin.

Käsitteilyvaiheen jälkeen sisällönanalyysi etenee aineiston ”koodaamisella”, mikä tarkoittaa aiemmin olennaisiksi merkittyjen lauseiden tai asiayhteyksien merkitsemistä tiettyyn teemaan kuuluviksi (Crang 2005). Koodaamisen tarkoituksena on luoda perusta aineiston luokittelulle, mikä helpottaa aineiston mieltämistä. Kvalitatiivisessa analyysissä luokittelun tarkoituksena ei ole pyrkiä hahmottamaan aineistoa numeerisesti, vaan ainoastaan helpottaa sen käsittelyä. Luokittelu on luova prosessi, eikä sitä voi tehdä yhdellä oikealla tavalla (Kitchin & Tate 2000: 239). Luokittelu syntyy aineistolähtöisesti ja sen tarkoitus on kuvastaa aineistoa sekä yleisellä että empiirisellä tasolla. Siten artikkeleita ei tulisi joutua pakottamaan johonkin luokkaan, vaan luokittelua tulee muuttaa niin kauan, kunnes se soveltuu kaikille aineiston osille.

Tässä tutkimuksessa luokittelu toteutettiin muodostamalla neljä teemaa, joiden alle kaikki aineistoon kuuluvat tekstit voitiin luokitella. ”Teemalla” viitataan tässä puheyhteyteen, jossa maaseutuohjelma tai sen osa mainittiin tekstissä. Teemat muodostettiin toisensa poissulkeviksi siten, että yksi teksti saattoi kuulua vain yhden teeman alle. Tässä vaiheessa tekstit luokiteltiin aiemmin taulukoidun keskeisen sisällön mukaan, mitä tarkastelemalla aineistosta löytyi kolme selkeää teemaa. Näiden kolmen teeman alle oli luokiteltavissa enemmistö aineistosta, mutta koska tarkoituksena oli muodostaa koko aineiston kattava luokittelu, siihen oli lisättävä neljäs teema muihin kolmeen teemaan kuulumattomille teksteille. Tästä vaiheesta tulokseksi syntyi neljän luokan teemoittelu, johon kaikki aineiston tekstit voitiin suuntaa antavasti luokitella.

Crang (2005) esittää aineiston kuvailun eräänlaisena tarinankertomisprosessina, jonka myötä keskeiset henkilöt ja tapahtumat määrittyvät. Tässä tutkimuksessa ensimmäinen tarina kerrottiin kuvailemalla luokkien sisältöä. Koska sisällönanalyysi toteutettiin teoriaohjaavasti, varsinaisia henkilöitä ja tapahtumia tarkasteltiin vasta analyysin teoriaohjaavassa vaiheessa. Henkilöihin ja tekstien sanomaan kiinnitettiin huomiota kuitenkin jo analyysin alkuvaiheessa. Samalla kun tekstit luokiteltiin niiden keskeisen sisällön mukaan, niistä poimittiin myös mahdolliset toimijat sekä suhtautuminen maaseudun kehittämiseen. Toimijoiksi luettiin kaikki tekstissä puheenvuoron saaneet ihmiset, ja suhde maaseudun kehittämisohjelmaan luettiin joko myönteiseksi, neutraaliksi tai kriittiseksi. Näitä seikkoja ei missään vaiheessa tarkasteltu erillisinä tekijöinä, mutta niiden taulukointi helpotti aineiston hahmottamista teoriaohjaavassa analyysivaiheessa.

Teoriaohjaava analyysi eroaa aineistolähtöisestä siinä, miten abstrahointi eli teoreettisen käsitteiden luominen tapahtuu (Tuomi & Sarajärvi 2009: 117). Toisin kuin aineistolähtöisessä analyysissä, teoriaohjaavassa analyysissä käsitteet otetaan valmiina tutkimuksen teoriasta, eivätkä ne siten määrity aineiston perusteella. Tutkija siis suorittaa analyysin ensin aineistolähtöisesti, mutta asettaa sitten aineistolähtöiset tuloksensa valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. Teoriaohjaavan mallin mukaan tässä tutkimuksessa aineistoa ei enää teemoittelun jälkeen luokiteltu eteenpäin yläluokkiin, kuten aineistolähtöisessä analyysissä yleensä (Kitchin & Tate 2000: 243). Sen sijaan tarkemmassa analyysissä hyödynnettiin teoriasta saatavaa analyysimallia, eli aineistoa käsiteltiin teorian rakenteen mukaan. Vaikka analyysin abstrahointi oli tässä teorialähtöinen, sen merkitys on sama kuin aineistolähtöisessä analyysissä: aiemmin luokiteltua ja jaoteltua aineistoa yhdistellään siitä löytyvien suhteiden perusteella. Näin kontekstistaan irrotetut yksityiskohdat saavat uuden kontekstin ja merkitysulottuvuuden.

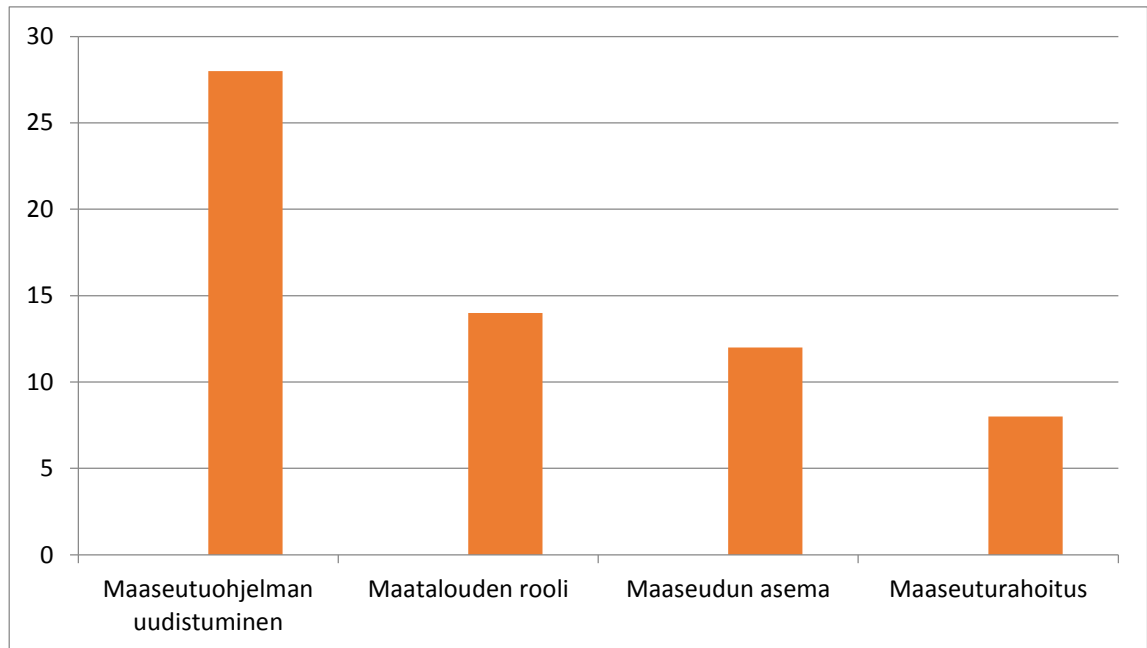
Aineiston analyysissä nousi esiin luokitteluprosessin luovuus ja se, ettei kvalitatiivinen analyysi välttämättä ole kronologisesti etenevä prosessi (Kitchin & Tate 2000: 239). Aineiston teorialähtöisen analyysin jälkeen osoittautui tarpeelliseksi palata alkuvaiheessa muodostetun teemoittelun pariin. Tässä vaiheessa joitain artikkeleita luokiteltiin uudestaan, ja aiemmin ”teemattomista” teksteistä koostunut neljäs teema nimettiin. Teoriaohjaavassa analyysivaiheessa kävi ilmi, että lopulta myös neljänteen teemaan luokitelluista teksteistä löytyi yhteinen tekijä, kun muutamia teemaan kuuluvia artikkeleita luokiteltiin uudestaan. Tällä tavoin lopullinen teemoittelu kuvaa aineistoa kokonaisvaltaisesti, eikä yhtäkään tekstiä tarvinnut pakottaa mihinkään teemaan.

5. Tulokset

5.1 Maaseutu-uutisoinnin pääteemat

Aineistolähtöisen luokittelun perusteella tulokseksi saatiin neljä teemaa, joiden alle kaikki aineistoon kuuluvat tekstit voitiin luokitella. Teemat ovat toisensa poissulkevia, eli yksi teksti luokiteltiin kuuluvaksi ainoastaan yhden teeman alle. Selkeimmin aineistosta nousee esille maaseutuohjelman uudistuminen, johon kuuluu 28 tekstiä. Muut aineistosta esille nousseet teemat ovat maatalouden rooli (14 tekstiä), maaseudun asema (12 tekstiä) ja maaseuturahoitus (8 tekstiä).

Taulukko 1. Tekstien jakautuminen aineistolähtöisesti muodostettuihin maaseutu-uutisoinnin teemoihin.



Maaseutuohjelman uudistumista käsitteleviä tekstejä on aineistossa selkeästi eniten. Teemaan on luokiteltu kuuluviksi ne tekstit, joissa päähuomio on uuden ohjelman valmisteluprosessissa tai maaseutuohjelman maininnan yhteydessä on selkeästi viittaus ”uuteen”. Valtaosa teemaan kuuluvista teksteistä käsittelee meneillään olleen valmisteluprosessin vaiheita tai uuden maaseutuohjelman mahdollisia vaikutuksia. Myös suurimmassa osassa maatalouden rooli -teemaan luokitelluista teksteistä aiheena on maaseutuohjelman uudistuminen, mutta päähuomio on selkeästi siinä, kuinka uudistuminen vaikuttaa maatalouteen tai maanviljelijöiden työhön. Maatalouden roolia käsittelevissä teksteissä tuodaan ilmi se, miten maaseutuohjelma vaikuttaa suomalaiseen maatalouteen.

Maaseudun asema -teeman teksteissä otetaan kantaa siihen, millainen asema maaseudulla on suomalaisessa yhteiskunnassa. Merkille pantavaa on se, että aineistoon kuuluvasta kymmenestä mielipidekirjoituksesta kahdeksan kuuluu maaseudun asemaa käsittelevään teemaan. Teksteissä päähuomio on siinä, mikä on maaseudun aluepoliittinen asema tai mikä sen vaihtoehtoisesti tulisi olla. Maaseudun asemaa käsitteleviksi teksteiksi on luokiteltu ne aineiston tekstit, joista on luettavissa jokin suhtautuminen maaseudun kehittämiseen. Tekstejä yhdistää paitsi maaseudun kehittämisen arvioiminen, myös maaseudun kehittämisen päämäärän visioiminen.

Maaseuturahoitus-teemaan kuuluvia tekstejä yhdistää niiden hallintolähtöinen näkökulma maaseudun kehittämiseen. Siinä missä maaseudun asemaa visioivissa teksteissä ei juuri oteta kantaa käytännön rahoitukseen, maaseuturahoitusta käsittelevät tekstit paneutuvat juuri siihen. Maaseuturahoitus-teeman tekstit käsittelevät joko ainoastaan nimensä mukaisesti maaseuturahoitusta tai vaihtoehtoisesti maaseutu samastetaan niissä aluetukiin. Maaseuturahoitus-teemaan luokiteltiin ne tekstit, joissa ei

esiinny mitään aiempaan kolmeen teemaan kuuluvia aiheita, ja joissa maaseudun kehittäminen näyttäytyy joko maaseutu- tai aluetukina.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään tarkemmin teemoja ja niihin kuuluvia tekstejä. Kursiivilla merkityt lainaukset on poimittu suoraan aineiston teksteistä, jotka on listattu kokonaisuudessaan tutkielman liitteessä. Uutisteksteihin tehdyt viittaukset on merkitty lyhenteellä MT, ja mielipidekirjoituksiin on viitattu kirjoittamalla kirjoittajan tai kirjoittajien nimet.

5.2 Maaseutuohjelman uudistuminen

Tarkastelujakson ajoittamisen perusteella oli etukäteen oletettavissa, että vähintään osa teksteistä tulisi käsittelemään ohjelmakauden vaihtumiseen liittyviä aiheita. Maaseutuohjelman uudistuminen olikin selkeästi yleisin teema maaseutuohjelmaa käsitelleissä teksteissä. Tämän teeman alle on rajattu ne tekstit, joiden päähuomio on ohjelman valmistelun etenemisessä. Osa maaseutuohjelman uudistamista käsittelevistä teksteistä on luokiteltu maatalouden roolia käsittelevään teemaan, koska niissä painotetaan selkeästi ohjelman uudistumisen vaikutuksia maatalouteen. Kun tähänkin luokkaan kuuluvat maaseutuohjelman uudistamista käsittelevät tekstit otetaan huomioon, hieman yli puolet aineiston teksteistä käsittelee nimenomaan ohjelman uudistumista.

Alkuvuodesta 2013 kirjoitettiin Euroopan unionin budjettineuvotteluista ja siitä, kuinka ne tulevat vaikuttamaan uudella ohjelmakaudella maksettaviin maaseutu- ja maataloustukiin. Maaseudun Tulevaisuus kirjoitti neuvotteluiden tuloksista otsikoilla ”*MTK kiittelee Suomen EU-taktiikkaa*” (MT 11.2.2013) ja ”*Marttila: Suomi pärjäsi EU:n budjettiväännössä*” (MT 11.2.2013). Jälkimmäisessä tekstissä summataan neuvotteluiden tuloksia seuraavasti:

”Hallitus vaihtoi neuvottelutaktiikkaa ja korosti vahvaa maaseuturahoitusta muutaman muun jäsenmaan kanssa. Se kannatti. MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila on pääosin tyytyväinen EU-johtajien perjantaiseen rahoitusratkaisuun, vaikka tukimenetyksiltä ei vältytty. ... Marttilan mukaan maaseuturahoitus saatiin säilymään lähes ennallaan, mikä tarkoittaa, että ympäristö-, lfa ja eläinten hyvinvointituet jatkuvat ja ohjelmien valmistelua voidaan jatkaa. Etukäteen pelättiin, että maaseuturahoitusta karsitaan rankasti.” (MT 11.2.2013)

Yllä olevasta lainauksesta käy ilmi luonne, jolla maaseutuohjelman osa-alueisiin Maaseudun Tulevaisuudessa yleensä viitataan. Uutisissa puhutaan maaseuturahoituksesta, mutta esille nostetaan niitä maaseutuohjelman tukia, jotka koskevat ainoastaan maataloutta. Erityisesti maatalousrahoitusta käsittelevissä uutisissa maaseutuohjelmasta tuodaan esiin nimenomaan maatalouteen kohdistuvat tuet. Periaatteessa tämä on ymmärrettävää, koska viljelijöiden kannalta maaseutuohjelman

maataloutta koskevat tuet ovat tietysti merkittävimpiä. Toisaalta samalla maaseutuohjelma ja maaseuturahoitus näyttäytyvät maataloustukina, mikä on omiaan lisäämään mielikuvaa maaseudun ja maatalouden yhteenkuulumisesta.

Toukokuussa 2013 julkistettiin ensimmäinen luonnos uudesta maaseudun kehittämisohjelmasta, mikä käynnisti uutta maaseutuohjelmaa arvioivan keskustelun. Tämä uudesta ohjelmasta käyty keskustelu jatkui koko tarkastelujakson ajan saaden uusia piirteitä aina ohjelman valmistelun edetessä. Luonnoksesta uutisoitiin otsikoilla ”*Uudet suuntaviivat maaseudun kehittämiseen*” (MT 24.5.2013) ja ”*Hanketukien kuittirumba helpottaa uudella ohjelmakaudella*” (MT 27.5.2013). Näissä teksteissä tuodaan ilmi maaseutuohjelman monialaisuus ja maaseudun elinkeinopohjan laajuus:

”Yhteistyötoimenpiteen tarkoituksena taas on nimensä mukaisesti lisätä biotalouden toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, kertoo neuvotteleva virkamies Sirpa Karjalainen. ’Maaseudun elinkeinorakenne tarvitsee vahvoja elinkeinoja. Niiden kilpailukyvyyn kehittymistä hidastaa uusien innovaatioiden liian hidas käyttöönotto.’” (MT 24.5.2013)

”Maaseudun kehittämisohjelmasta maksetaan tukia muun muassa Leader-hankkeille sekä maaseudun yritystoimintaa, palveluita ja kyliä kehittäviin hankkeisiin.” (MT 27.5.2013)

Toisin kuin aiemmissa maataloustukia painottaneissa lainauksissa, näissä uutta ohjelmaa esittelevissä teksteissä tuodaan esiin maaseutuohjelman monipuolisuus. Vaikka ohjelmasta tuetaan maataloutta, sen ensisijaisena tavoitteena on monipuolisen maaseudun kehittäminen. Ohjelman monipuolisuutta painottavaa puhetta esiintyy erityisesti yllä lainatuissa teksteissä, joissa pääosassa ovat virkamiesten ohjelmasta esittämät kommentit.

Ohjelmaan liittyvän tukijärjestelmän monimutkaisuus on esillä useissa aineiston teksteissä. Uuden ohjelman valmistelun yhteydessä korostetaan useasti sitä, että uuden ohjelman tavoitteena on yksinkertaistaa tukihakuun liittyvää prosessia.

”Kaikki ohjelmaa esitelleet virkamiehet korostavat, että tavoitteena on kokonaisuudessaan nykyistä yksinkertaisempi tukijärjestelmä. Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallion mukaan yksinkertaisuus on eduksi sekä tuen hakijalle että hallinnolle.” (MT 24.5.2013)

”Maa- ja metsätalousministeriön mukaan uudella ohjelmakaudella maaseudun kehittämistukien kustannusmenettelyitä yksinkertaistetaan. Hallintokielineen ilmaisu tarkoittaa käytännössä sitä, ettei tukien maksatus edellytä enää kaikkien kuittien toimittamista viranomaisille.” (MT 27.5.2013)

”Suomen tukijärjestelmiä ja hallintoa on syytetty liian monimutkaisiksi. Yksinkertaistamista onkin saatava aikaan mahdollisimman tehokkaasti, vaikka tulevien

EU-säädösten kautta ei suurta helpotusta ole valitettavasti luvassa.” (Jari Koskinen 5.7.2013)

Aineiston teksteissä tukihauksen byrokraattisuus ja monimutkaisuus näyttävät kaksinapaisena prosessina: yksinkertaisuutta pidetään yhteisenä tavoitteena, mutta toisaalta järjestelmän odotetaan huomioivan tapauskohtaiset muuttujat. Vaikka aineistossa on merkkejä siitä, että suhtautuminen EU:n rooliin maaseutupolitiikassa on myönteinen, tukihauksen osalta EU näyttää pahan alkuna. Tämä käy ilmi jo yllä olevasta Jari Koskisen puheenvuorosta, mutta myös valmisteluprosessin päätöstä kommentoivasta jutusta:

”Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio myöntää, että yksi sekä kansallisista että komission tavoitteista jäi valmistelussa saavuttamatta: hallinto ei uuden ohjelman myötä kevene. Valtaosaan ovat hänen mukaansa syynä EU:n vaatimukset. ’Sen voin sanoa, että kansallisesti emme tee byrokratiasta yhtään raskaampaa.’” (MT 14.5.2014)

Kesällä 2013 käytiin viimeiset neuvottelut koskien Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (Common Agricultural Policy, CAP) uudistusta, ja aiheesta uutisoitiin myös viittaamalla uuteen maaseutuohjelmaan. Maaseutuohjelma otettiin usein mukaan maatalouspolitiikkaa käsitteleviin teksteihin siksi, että myös maaseutuohjelman kautta maksetaan viljelijöille suunnattuja tukia.

”Maaseutuohjelmaan tarvittaisiin maininta metsätalouden kilpailukyvyyn lisäämisestä, nyt komissiolla on siihen kielteinen kanta. Suomea se helpottaisi siten, että maininnalla varmennettaisiin esimerkiksi kansallisen kemera-tuen maksaminen, Marttila toteaa.” (MT 19.6.2013)

”Maaseutuohjelma tulee voimaan 2015. Se koskee muun muassa luonnonhaittakorvausta ja ympäristötukea.” (MT 28.6.2013)

Yllä olevat lainaukset on poimittu cap-uudistusta käsittelevistä teksteistä. Tekstit ovat hyvä esimerkki siitä, että maaseutuohjelma on useasti mainittu teksteissä ilman suoraa yhteyttä maaseudun kehittämiseen.

Alkuvuodesta 2014 keskeisimmäksi kiistakysymykseksi uuden maaseutuohjelman valmistelussa nousi ympäristökorvaus. Alun perin uuden ohjelman valmistelun uutisoitiin olevan loppusuoralla jo joulukuussa 2013, mutta keväällä 2014 valmistelu lykkäytyi useamman kerran ympäristötuen kohdennusalueista käydyn keskustelun vuoksi.

”Maatalouden uuden ympäristökorvauksen muotoilu muuttui viime metreillä ennen huomista valtioneuvoston käsittelyä. Uusi kohdentamisalue pienentää B-tukialueen pohjoisten kuntien menetyksiä.” (MT 12.3.2013)

”Päätöstä ympäristökorvauksesta siirrettiin” (MT 14.3.2014)

”Hallituspuolueet eivät päässeet vieläkkään sopuun maatalouden ympäristökorvauksen sisällöstä. Maaseutuohjelmaa koskeva esitys oli jo valtioneuvoston torstain listalla, mutta se vedettiin pois viime tipassa.” (MT 11.4.2014)

”Pian puolitoista kuukautta palloteltu esitys tulevasta maaseutuohjelmasta eteni vihdoin torstaina, kun valtioneuvosto hyväksyi ehdotuksen.” (MT 25.4.2014)

Ensimmäinen päätös valmistelusta käydylle keskustelulle oli maaseutuohjelman lähettäminen Euroopan unionin komissioon huhtikuussa 2014. Tämän jälkeen uudesta ohjelmasta kirjoitettiin vasta loppuvuodesta 2014, jolloin ohjelmaa oltiin hyväksymässä komissiossa. Ohjelman valmisteluprosessia käsitellyt uutisointi sai päätöksensä 17.12.2014, jolloin uutisoitiin Suomen maaseutuohjelman hyväksymisestä.

”Lannoitusrajat ovat uudessa ympäristötuessa kiristymässä samalla, kun tulotaso putoaa. Päivitetty esitys uudesta maaseudun kehittämisohjelmasta lähti EU-komission käsittelyyn tiistaina.”
(MT 21.11.2014)

”Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014–2020 hyväksyttiin maanantaina Euroopan komissiossa. ... Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo (kok.) on tyytyväinen, sillä ohjelma saadaan nopeasti käyntiin.” (MT 17.12.2014)

Maaseutuohjelman uudistumista käsitelleet tekstit olivat yhtä lukuun ottamatta uutistekstejä, minkä vuoksi ne olivat sävyltään pääsääntöisesti neutraaleja ja informatiivisia. Uudistumista käsitellessä teksteissä esitettiin tasapuolisesti niin ministeriöiden virkamiesten, poliitikkojen kuin MTK:n edustajien kommentteja.

5.3 Maatalouden rooli

Maaseudun kehittämisohjelmaa käsittelevissä teksteissä nousee esiin maaseudun ja maaseudun kehittämisen lisäksi myös maatalous ja maanviljelijän työ. Maatalous tuodaan kehittämisohjelmaa käsittelevissä artikkeleissa esiin useimmiten siksi, että ohjelman kautta maksettavat tuet vaikuttavat viljelijöiden saamiin tukiin ja sitä kautta heidän tulotasoonsa. Viljelijöiden tulotaso on myös yleisin syy viitata maaseudun kehittämisohjelmaan maa- tai jopa metsätaloutta käsittelevissä teksteissä. Tällainen viittaustapa tulee esiin esimerkiksi helmikuussa 2013 julkaistussa pääkirjoituksessa *”EU:n budjettiin jäi paikattavaa”* (MT 13.2.2013). Tekstissä kommentoidaan EU:n budjettineuvotteluiden tuloksia, ja maaseutuohjelman osalta nostetaan esille ne tuet, jotka ovat viljelijöiden kannalta merkittäviä.

”Suomen maatalouden saamat suorat tuet vähenevät laskentatavasta riippuen noin 15–40 miljoonaa euroa. Sen sijaan maaseuturahoitus eli ympäristö-, lfa ja eläinten hyvinvointituet säilyvät lähes ennallaan. Näiden rahoituksen pelasti Suomen saama niin sanottu kirjekuori, joka lisäsi maaseuturahoitusta noin 85 miljoonaa euroa vuodessa. ... Tosiasia kuitenkin on, että maatalous- ja aluetukien määrät pienenevät, vaikka vähennys on pienempi kuin ennakkoon pelättiin. Samaan aikaan kun Suomessa keskustellaan palkankorotusten nollalinjasta, leikataan jälleen viljelijöiden tuloja. Tulotasoa ei ole enää mahdollista alentaa ruokaturvaa heikentämättä. Nämä sekä aluepoliittisten tukien leikkaukset pitää paikata kansallisilla toimilla. Kehysriihessä siihen on hyvä tilaisuus.” (MT 13.2.2013)

Yllä olevasta lainauksesta käy ilmi se, kuinka maaseutuohjelmasta käyty keskustelu saa poliittisia ulottuvuuksia. Ensinnäkin lainatussa pääkirjoituksessa maaseutuohjelman tuet nähdään osana viljelijöiden tulotasoa. Toisekseen tulotasosta ollaan huolissaan siksi, että se vaikuttaa suomalaiseen ruokaturvaan. Viljelijöiden tilannetta pitäisi siis paikata kansallisilla poliittisilla toimilla, koska se on kaikkien suomalaisten etu.

Myös maaseuturahoitusta käsittelevissä teksteissä tuodaan usein esiin maatalous ja siihen liittyvät kysymykset. Vaikka Maaseudun Tulevaisuuden sivuilta löytyy maaseuturahoitusta ja maataloustukia eritteleviä tekstejä, välillä vaikuttaa siltä, että maaseutu ja maatalous sekoittuisivat toisiinsa. Esimerkiksi alla viitatussa uutisessa mainitaan ensin maaseutu, ja seuraavassa lauseessa siihen viitataan ”alana”.

”Juuri päättyneessä hallituksen budjettiriihessä ei tullut suuria maaseutua koskevia kiristyksiä, maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen (kok.) sanoo. Hänen mukaansa se johtuu siitä, että alalla oli tehty runsaasti säästöjä jo hallituskauden alussa. ... MTK muistuttaa, että hallituksen tähänastiset maataloutta koskevat leikkauspäätökset vaarantavat jo EU:ssa valmisteltavan maaseudun kehittämisrahoituksen hyödyntämisen.” (MT 22.3.2013)

Maaseutu- ja maatalousrahoituksen ajoittaisen sekoittumisen taustalla vaikuttaa osaltaan maaseutuohjelman rahoituksen rakenne. On tosiasia, että suuri osa maaseutuohjelman kautta kulkevasta rahoituksesta menee maatalouden ja sen ympäristöhuollon rahoittamiseen. Tämä on myös osasy s siihen, että maatalouteen viitataan niin useasti maaseutuohjelman yhteydessä.

”Lähi vuosien maaseudun kehittämisestä vievät leijonanosan luonnonhaittakorvaus sekä maatalouden ympäristöhoito.” (MT 18.12.2013)

”Ohjelmasta rahoitetaan maataloutta sekä maaseudun yrityksiä ja sosiaalisia yhteisöjä kaikkiaan 8,265 miljardilla eurolla. EU:n osuus rahoista on 2,4 miljardia euroa.” (MT 17.12.2014)

Maatalouden asema korostuu maaseutuohjelmaa käsittelevissä jutuissa yleensä siksi, että Maaseudun Tulevaisuudessa ohjelmaa arvioidaan viljelijöiden näkökulmasta. Ohjelman toimenpiteistä esille nousee erityisesti ympäristökorvaus, jota arvostellaan käytännön kannalta huonosti valmistelluksi. Kriittisiä kirjoituksia maaseutuohjelmasta julkaistiin muuan muassa otsikoilla ”*MTK: ohjelma ei kannusta hyvään satoon eikä maan hoitoon*” (MT 24.5.2013), ”*Maaseutuohjelma haisee säästöille*” (MT 29.5.2013), ”*Kiristykset ja heikennykset voivat karkottaa viljelijöitä ympäristötuesta*” (MT 22.11.2013) ja ”*MTK pelkää ympäristöohjelman vesittymistä*” (MT 28.2.2014).

”*On puhuttu pitkään, että jossain vaiheessa valtion säästöt tulevat konkreettisesti vastaan. Tässä ne nyt tulevat. Maanviljelijät joutuvat taas maksumiehiksi*, Marttila sanoo.” (MT 29.5.2013)

Ympäristökorvauksen lisäksi toinen maatalouteen liittyvä aineistossa esiintyvä teema on viljelijöiden huono asema ja sen näkyminen maataloustukien jatkuvana leikkaamisena. Useammassa tekstissä viitataan ”pommiin”, jonka katsotaan putoavan viljelijöiden niskaan uuden ohjelmakauden ja hallituksen tekemien budjettileikkausten astuessa voimaan. Asiaan viitattiin väliotsikoilla ”*Pommi odottaa 2015*” (MT 2.12.2013) ja ”*Vanhojen kehyspäätösten pommi laukeaa*” (MT 11.8.2014). Näiden suorien viittausten lisäksi aineistosta on koko tarkastelujakson ajan luettavissa huoli viljelijöiden elintasosta ja jaksamisesta.

”*MTK:n puheenjohtajan Juha Marttilan mukaan todellinen pommi odottaa viljelijöitä 2015, kun uusimmat leikkauspäätökset pannaan toimeen. Emme voi hyväksyä uusia säästöjä. Tilalle pitää hakea korvaavia keinoja.*” (MT 2.12.2013)

”*Yksimahaisten ja etenkin sianlihan kasvattajien tilanne on vaikea. Onko siihen vielä löydettävissä edes pientä helpotusta*, Nylund pohtii.” (MT 11.4.2014)

Viljelijöiden huono asema ylläpitää Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla esiintyvää vastakkainasettelua viljelijöitä edustavan tahon ja valtionhallinnon välillä. Teksteistä on luettavissa myös koko Suomen kansalle suunnattu viesti, joka peräänkuuluttaa kotimaisen ruuan tuotannon arvostusta ja maaseudun elinkeinojen tukemista. Välillä syyttävä sormi osoittaa valtiohallinnon edustajiin, välillä suomalaisten asenteisiin ylipäättänsä. Esimerkiksi tekstissä ”*Maatalouden tuista ei synny tasapainoista kokonaisuutta*” (MT 28.2.2014) viitataan siihen, kuinka maataloustukikokonaisuuden rakentamisen epäonnistuminen heijastuu kaikkiin suomalaisiin:

”*Esillä olevat korvaukset eivät tutkijoiden mukaan kata keskimääräisiä kustannuksia. Jos toimia ei pystytä tekemään, siitä kärsivät sekä ympäristö että kotimainen ruuan tuotanto.*” (MT 28.2.2014)

Maatalouteen liittyvä vastakkainasettelu ei rajoitu pelkästään viljelijöiden ja valtionhallinnon välille. Välillä myös ministeriöiden taholta ihmetellään Euroopan

unionin säädöksiä. Tämä asetelma on tiivistetty hyvin tekstissä ”*Ensi vuoden maataloustuet ovat jo neuvottelupöydällä*” (MT 17.2.2014), jossa on eritelty EU:n, maa- ja metsätalousministeriön sekä MTK:n näkökulmat Euroopan unionin maatalousuudistuksen toimeenpanosta. Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla nämä kolme tahoja ovat keskeisimmät keskustelukumppanit, kun keskustellaan suomalaisen maatalouden tulevaisuudesta.

5.4 Maaseudun asema

Vaikka maaseutuohjelmaa käsittelevissä teksteissä painottuu usein itse ohjelman valmisteluprosessi tai maatalousnäkökulma, aineistosta löytyy myös maaseudun kehittämiseen kantaa ottavia tekstejä. Maaseudun asema -teeman teksteille on yhteistä maaseudun asemoiminen politiikan kentälle: teksteissä viitataan maaseutupolitiikkaan tai sen puutteeseen tai maaseudun asemaan yhteiskunnassa laajemmin. Yleisesti ottaen useimpien tekstien sisältö puhuu maaseudun puolesta, ja siksi suurimman osan teksteistä tarkoituksena ei ole ainoastaan ottaa kantaa maaseudun asemaan, vaan myös vahvistaa sitä. Teksteissä esiintyvää kritiikkiä ei ole suunnattu maaseudulle itselleen, vaan siihen tapaan, jolla maaseutua kehitetään.

Heti tarkastelujakson alussa julkaistiin professori Eero Uusitalon vierasyliökirjoitus ”*Suomella ei ole maaseutupolitiikkaa*” (7.1.2013), jossa Uusitalo ottaa kantaa maaseutupolitiikkaan, tai tässä tapauksessa lähinnä sen puutteeseen. Muiden teeman alle kuuluvien tekstien tapaan kritiikkiä ei ole suunnattu maaseudulle itselleen, vaan Uusitalo nostaa esiin maaseutuohjelman toimivuuden.

”Euroopan unionin maaseutuohjelmasta puhutaan, mutta mikä on sen sisältö? Vajaa 90 prosenttia miljardien eurojen ohjelmasta on maataloustukia ja ympäristön kunnostamista, tosin kummallakin lohkollla huonoin tuloksin. ... Suomi on mukana EU:n maatalouspolitiikassa, jonka rakenne ei Suomeen sovellu. Suomi on suuri maaseutumaa, mutta pieni maatalousmaa. EU:n keinovalikkoa sovelletaan kuin asia olisi päinvastoin.” (Eero Uusitalo 7.1.2013)

Maaseudun kehittämisen ja maaseutupolitiikan tärkeyttä korostaa myös professori Hannu Katajamäki kolumnissaan ”*Tarkentunut kuva maaseudusta*” (17.6.2013), jossa hän arvioi kesällä 2013 julkaistua maaseutu-kaupunki -luokitusta maaseutupolitiikan pohjana.

”Alueluokituksesta välittyy vastaansanomaton viesti: tarvitaan viisaasti eriytettyjä maaseutupoliittisia toimia, tarvitaan paikkaperustaisuutta.” (Hannu Katajamäki 17.6.2013)

Useissa teksteissä tuodaan ilmi maaseutuohjelman rakenne eli se, että suuri osa maaseutuohjelman kautta kulkevasta tukirahasta menee maatalouteen. Tämä ei

kuitenkaan tarkoita sitä, ettei muuhun suunnattua ohjelman rahoitusta tuotaisi esille. Päinvastoin, rahamäärän pienuus näyttäisi johtavan siihen, että rahoituksen merkitystä halutaan korostaa.

”Karjalaisen arvion mukaan hanketukien osuus maaseudun kehittämisohjelman kautta maksettavista rahoista on hieman alle neljännes. Valtaosa maaseutuohjelman rahoituksesta on kohdistettu viljelijöille ympäristökorvauksen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvoinnin tuen muodossa. Siitä huolimatta hanketuissa on kyse merkittävistä maaseudulle kohdistettavasta rah summasta.” (MT 27.5.2013)

Yleensä paitsi EU:n hanketukiin, myös Euroopan unionin kautta tapahtuvaan maaseudun kehittämistyöhön suhtaudutaan myönteisesti. Vaikka hankebyrokratiaa kritisoidaan, hanketyön katsotaan silti olevan ensiarvoisen tärkeää maaseudun kehittämistyötä. EU-politiikan sijaan eniten kritiikkiä saa kotimainen päätöksenteko ja aluepolitiikka. Esimerkiksi Leader-hankkeista kertovassa tekstissä *”Maakunnissa puolustetaan hanketukia”* (MT 25.2.2013) usko kotimaiseen aluepolitiikkaan on jo menetetty:

”EU:n hanketuella ei uskota olevan vaihtoehtoa. Kotimaisen aluepolitiikan paluuseen ei usko kukaan. ... [Paltamon kunnanjohtaja] Laurikainen ei usko, että samanlaista summaa olisi saatu mistään muualta. Ajatus että EU-tukien sijaan tulisi kansallista aluepoliittista tukea, tuntuu epäuskottavalta.” (MT 25.2.2013)

Siinä missä maataloustuista käydyssä keskustelussa tukipolitiikkaan suhtaudutaan kriittisesti, hanketuista ja Leader-työstä kirjoitetaan pääsääntöisesti myönteiseen sävyyn. Sekä edellä lainatussa *”Maakunnissa puolustetaan hanketukia”* -tekstissä (MT 25.2.2013) että *”Leader on poikinut lukuisia hienoja yrityksiä”* -uutisessa (MT 18.7.2014) korostetaan hankerahoituksen merkitystä maaseudulle.

”Tämä on alueellista vaikuttamista. Vaikka numerot eivät ole suuria, niin ihmisten arjessa vaikutus näkyy’, Oulunjärvi Leaderin toiminnanjohtaja Pirjo Oikarinen sanoo EU-hankerahoista.” (MT 25.2.2013)

”Näillä hankkeilla haetaan eteenpäin menemisen henkeä. Jaettavaa ei ole paljon, mutta pienistä aluista on poikinut lukemattomia hienoja yrityksiä. Ja mikä tärkeintä, toimijat itse ovat olleet tyytyväisiä’, sanoo maatalousneuvos Taina Vesanto maa- ja metsätalousministeriöstä.”
(MT 18.7.2014)

Myönteissävytteinen kirjoittaminen Leader-hankkeista sekä teksteistä näkyvä ”pienuuden puolustaminen” kertoo siitä, että Leader etsii vielä osaltaan oikeutusta maaseudun kehittämiskeinojen joukossa. Tämä on jokseenkin ristiriidassa aineistosta löytyvien tekstien kanssa, joissa nimenomaan kirjoitetaan paikallisen kehittämisen

tarpeesta. Taustalla vaikuttaa olevan oletus suurista vaikutuksista, mikä taas on ristiriidassa pienen rahoituksen kanssa.

”On myös hyväksyttävä, että Leader on paikallisen kehittämisen väline. On lopetettava haikailu ’isoista vaikutuksista’.” (Hannu Katajamäki 17.6.2013)

”Paikallinen kehittäminen ansaitsee huomattavasti nykyistä suuremman arvostuksen. Paikallista kehittämistä luonnehtivat paikkaperustaisuus ja monialaisuus.” (Eero Uusitalo 17.9.2014)

Paikalliselle kehittämiselle kaivattua arvostusta puoltaa niin Leader-hankkeiden onnistuminen kuin paikallisten kehittämiskeinojen kasvava tarve. Kuntakoon kasvaessa päätösvalta siirtyy usein keskuksiin, minkä vuoksi lähidemokratian tarve on noussut osaksi kehittämiskeskustelua. Maaseudun Tulevaisuudessa esitettiin puheenvuoroja sekä lähidemokratian lisäämiseksi että kylien päätösvallan säilyttämiseksi. Kylien liiketoiminta-asiamies Juha Kuisman kolumnissa *”Lähidemokratia kuntia velvoittavaksi”* (11.10.2013) peräänkuulutetaan kunnan sisälle Leader-työn kaltaista vaikuttamisen mallia. Sama teema toistuu Eero Uusitalon vierasyliössä *”Julkisen vallan tuettava paikallista kehittämistä”* (17.9.2014) ja Ville Niinistön kolumnissa *”Kylien puolesta”* (6.11.2013). Kaikille lähidemokratiaa ja paikkaperustaisuutta korostaville teksteille yhteistä on se, että niissä käytetään Leader-työtä myönteisenä esimerkkinä ja mallina muille kehitettävillä lähivaikuttamisen keinoille.

”Liian usein Suomessa nähdään, että päätökset pitää tehdä jossain kaukana ja korkealla. Päätösvalta on vietävä lähelle ihmisiä. Se on niin asukkaiden elämänlaadun, elinkeinojen kehittämisen kuin kylien elinvoimaisuudenkin etu.” (Ville Niinistö 6.11.2013)

Yhteistä on myös se, että byrokratia sekä nykyiset lait ja säädökset nähdään esteinä sujuvalle kehittämiselle. Teemaan kuuluvien tekstien sanoman pukee sanoiksi otsikko *”Annetaan maaseudulle mahdollisuus”* (22.10.2014). Aiemmistä näkökulmista poiketen Leader-toimijoiden Kirsti Oulasmaan ja Heli Wallsin mielipidekirjoituksen mukaan maaseutuohjelman sisällössä ei ole vikaa, vaan maaseudun mahdollisuuksia haittaavat kansalliset asetukset.

”Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa huomioidaan innovaatioiden tarve ja painotetaan kokeilukulttuuria keinona synnyttää kipeästi tarvittavia uusia palveluita ja työpaikkoja. Valmisteilla olevissa säädöksissä nämä mahdollisuudet kuitenkin evätään lähes täysin.”
(Kirsti Oulasmaa & Heli Walls 22.10.2014)

Maaseudun asemaa käsittelevistä teksteistä nousee esille niitä tavoitteita ja toiveita, joita maaseudun kehittämiselle eri tahoilta asetetaan. Aineistoon kuuluvat mielipidekirjoitukset ovat asiantuntijoiden kirjoittamia, mikä kertoo siitä, että

asiantuntijataso kirjoituksissa kehittämisen päämäärät on yhdistetty käytännön tason toteutukseen, eli siis maaseudun kehittämisohjelmaan. Maaseudun paikallisen kehittämisen taustalla vaikuttavat toiveet on tiivistetty Leader-hankkeiden lähes 20-vuotista taivalta käsittelevässä jutussa. Nämä asiat ovat samalla myös niitä, joita maaseudun kehittämiseltä ylipäättänsä odotetaan maaseudun asemaa käsittelevissä teksteissä.

”Aktivointi, paikallisuus, helppous, matala kynnys, pienuus ja koko maan asuttuna pitämisen ihanne ovat sanoja, jotka toistuvat, kun liki 20 vuotta Suomessa käynnissä olleita Leader-hankkeita arvioidaan.” (MT 18.7.2014)

5.5 Maaseuturahoitus

Maaseuturahoitusta käsittelevät tekstit ovat tyyliltään neutraaleja, ja niitä yhdistää hallinnollinen näkökulma maaseudun kehittämiseen: kehittäminen näyttäytyy teksteissä joko maaseuturahoituksena tai aluetukina. Teemaan kuuluvissa teksteissä maaseutuohjelma on mainittu rahoituksen vuoksi, ja teksteissä joko kerrotaan, mihin rahoitusta on käytetty, tai mihin sitä tulisi käyttää.

”Maaseudun kehittämisraha pitäisi kohdistaa laajakaistaverkoston kehittämiseen.” (MT 27.2.2013)

”Maaseuturahoilla taas pyritetään maaseudun kehittämisohjelmaa, johon sisältyvät esimerkiksi lfa-tuki, ympäristötuki, investointituet, aloitustuet sekä maaseudun hanke- ja yritystuet. Myös Leader-toiminta rahoitetaan maaseudun kehittämisohjelmasta.” (MT 13.2.2013)

Maaseuturahoitusta käsitteleviä tekstejä yhdistää niiden yleisluontoinen suhtautuminen maaseudun kehittämiseen. Teksteissä maaseudun kehittäminen näyttäytyy erilaisina tukirahoina, eikä teksteissä oteta kantaa siihen, kuinka tukia käytännön tasolla hyödynnetään. Useissa teksteissä maaseutuohjelma on mainittu siksi, että siitä on rahoitettu tekstissä käsiteltyä aihetta.

”Laajakaistahankkeisiin tukea jo yli 8 miljoonaa” (MT 25.2.2013)

”Eläinten hyvinvointituki syö jo uuden ohjelmakauden rahoitusta” (MT 8.11.2013)

Yksi kiinnostavimmista teemaan kuuluvista teksteistä on puolueiden vaaliohjelmaa käsittelevä juttu *”Maaseutu kuitataan aluetuilla”* (MT 9.5.2014), mikä löytyy varsinaisen uutisen *”Maatalous laajasti esillä puolueiden vaaliohjelmissa”* alta. Jo pelkästään otsikoiden perusteella voi päätellä, että puolueiden vaaliohjelmissa on samanlainen painotus kuin maaseutuohjelman rahoituksessa: maatalouden esille tuomista pidetään tärkeänä, mutta maaseutu kuitataan osana aluepolitiikkaa.

”Puolueet ottavat eurovaaliohjelmissaan maaseutuun kantaa lähinnä EU:n aluetukien kautta. Perussuomalaisten ohjelmassa maaseutua pidetään Suomen turvana ja voimavarana. ... Keskusta haluaa pitää kiinni harvan asutuksen kriteeristä aluetuen perusteena. Aluekehitysvarat tukevat biotaloudelle tärkeää hajautettua yhdyskuntarakennetta. ... Kristillisdemokraatit pitävät maaseututukia maaseudun infrastruktuurin kivijalkana ja elintärkeinä maaseudun yritystoiminnalle.” (MT 9.5.2014)

Yllä olevasta lainauksesta käy ilmi, että kuten aineiston teksteissä ylipäättänsä, myös puolueiden vaaliohjelmissa maaseutu esitetään tärkeänä suomalaisena piirteenä. Ohjelmista välittyvä arvostus ei kuitenkaan yllä käytännön kehittämistoimiin saakka, sillä maaseudun kehittämistä koskevia linjauksia ei juuri esitetä. Maaseudun kehittäminen on osa hallinnollista rakennetta, eikä tulevaisuuden visioiminen nouse teeman teksteissä tärkeäksi. Maaseutuohjelma näyttäytyy teksteissä paitsi rahoituksen lähteenä, myös hallinnon osana.

”Ministeriöillä näkemys maatalouden hallintomenoista” (MT 8.8.2014)

”EU ja hallinto kärjessä leikkauslistalla” (MT 1.3.2013)

”Maaseutuohjelmat siirtyivät Mavin hoitoon” (MT 10.1.2014)

Kiinnostavan näkökulman maaseuturahojen tarkasteluun tarjoaa teksti *”Mitkä maaseuturahat?”* (MT 13.2.2013), jonka ensisijainen tarkoitus on eritellä maataloustukien ja maaseuturahojen eroavaisuuksia. Tekstin mukaan valtaosa myös maaseuturahoista menee viljelijöiden tukemiseen, vaikka kyseessä onkin maaseudun kehittämisohjelma. Silti maataloustukien vaikuttavuus tuotannon kannattavuuteen on tekstien mukaan vähäinen.

”Käytännössä pienetkin muutokset satotasossa tai viljan hinnassa vaikuttavat viljelijän tuloihin enemmän kuin nyt tehdyt tukipäätökset.” (MT 13.2.2013)

6. Keskustelu

6.1 Maaseudun käsite aineistossa

Maaseudun Tulevaisuuden teksteissä maaseutua käsitellään pääasiassa alueena, jonka olemassaolo on entuudestaan tunnustettu. Siksi useimmissa teksteissä on jätetty määrittelemättä se, mihin maaseudun käsitteellä täsmälleen ottaen viitataan. Tämän vuoksi myös maaseudun paikkakuvauksia on aineistossa melko vähän. Huomattavaa on se, että maaseudun olemassaolo kuitenkin tunnustetaan ja siihen suhtaudutaan pääasiassa myönteisesti. Euroopan unioniin ja Euroopan maaseutupolitiikkaan

viittaavissa teksteissä suomalainen maaseutu nähdään erityisenä. Maaseutu on suomalaisuutta määrittävä piirre, jonka merkitystä tulisi korostaa myös Euroopan unionin mittakaavassa.

”Suomi on Euroopan unionin maaseutumaisin maa. Pitkien taipaleiden ja harvaan asutun maamme talouden ja väestön viimeaikainen kehitys on johtanut tilanteeseen, jossa tarvitaan uudenlaisia tapoja tuottaa maaseudulle lähipalveluja, saada aikaan yrittäjyyttä ja vaikuttaa oman lähialueen tulevaisuuteen.” (Kirsti Oulasmaa ja Heli Walls 22.10.2014)

”Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ja maaseudun kehittämismääräysten tavoitteena on pyrkiä tasoittamaan unionin alueella olosuhde-eroja. Suomen osalta se tarkoittaa kylmää ilmastoa, pitkiä etäisyyksiä ja harvaa astutusta. Ne aiheuttavat meille pysyviä erityisongelmia niin maataloudessa kuin aluepolitiikassa.” (Juha Sipilä 15.2.2013)

Aineiston perusteella maaseutu on juuri sellainen harvaan asuttu periferia, jollaiseksi se länsimaisessa ajattelussa yleensä mielletään (Hall 1999: 79). Maaseudun näkeminen harvaanasuttuna reuna-alueena ei tarkoita, että se olisi samalla alikehittynyttä ja epätoivottavaa kuten Hallin ajattelussa tai silloin, kun maaseutu nähdään kaupungin vastakohtana. Sen sijaan harva asutus ja välimatkat nähdään maaseudulle kuuluvina erityispiirteinä, joiden vuoksi maaseudun kehittäminen on oikeutettua. Maaseutu ikään kuin ansaitsee ominaisuuksiensa puolesta tulla kehitetyksi.

Toisin kuin aiemmin tutkituissa maakuntalehdissä, Maaseudun Tulevaisuudessa maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu ei nouse yhtä selkeästi esille. Koska lehti keskittyy maaseudun asioihin, kaupunkien esille tuomiseen ei ole tarvetta. Maaseutu määrittyy sen omien ominaisuuksien kautta, ei suhteessa sen eroavaisuuksiin kaupungista. Tietyllä tavalla Maaseudun Tulevaisuuden voi siis katsoa vievän eteenpäin mielikuvaa itsenäisestä maaseudusta, joka ei ole millään tavalla alisteinen kaupungille.

Saartenojan (2004: 49) mukaan sosiaalisen konstruktionismin painottuminen maaseudun määrittelyssä kertoo maaseudun ja kaupungin käsitteiden häilyvyydestä. Aineiston perusteella voi todeta, ettei vastakkainasettelua pyritä ainakaan vahvistamaan. Näyttäisi siltä, että vastakkainasetteluun otetaan kantaa lähinnä tunnistamalla sen olemassaolo. Maaseudun asemaa puoltavissa teksteissä vaikuttaa olevan kyse siitä, että kaupunkilaisilta toivotaan enemmän myönteistä ymmärrystä maaseutua kohtaan. Esimerkiksi Hannu Katajamäen maaseutu-kaupunki -luokitusta arvioivassa kolumnissa viitataan siihen, kuinka kaupunkien tulisi tunnistaa niiden maaseutumaisuus.

”Kaupunkien ja maaseudun raja on häilyvä, ei tarkkarajainen. Kuntaliitosten avulla laajentuneiden kaupunkien ei ole enää mahdollista kieltää todellista luonnettaan. Ne ovat maaseutukaupunkeja, joiden tulevaisuuspohdinnoissa maaseutua on käsiteltävä

itsenäisenä ja omaehtoisena asuin- ja yritysympäristönä.” (Hannu Katajamäki 17.6.2013)

Aineiston teksteissä ei esiinny sellaista maaseudun määrittelyä, jossa maaseutua haluttaisiin kuvailla tai määritellä sellaisenaan. Maaseutua kuvaillaan maaseudun kehittämistoimien yhteydessä, jolloin maaseutu määrittyy aluepoliittisessa kontekstissa. Maaseudun määritelmää käytetään oikeuttamaan maaseudun kehittämistoimia. Siksi tekstien perusteella on helppo hahmotella maaseudun määritelmää myös aluepoliittisessa kontekstissa.

Se, että maaseudun aluepoliittinen määrittely on moninaistunut maaseudun elinkeinokannan monipuolistuessa, ei näy Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla. Maaseutuohjelmaa käsittelevissä teksteissä korostetaan jatkuvasti poliittisten päätösten vaikutusta viljelijöihin, ja maaseutuohjelman sisällöstäkin tuodaan esiin useimmiten vain viljelijöitä koskeva osuus. Muut elinkeinot ovat marginaalissa, eikä aineistossa ole esimerkiksi yhtään juttua, jossa kerrottaisiin muista maaseutuelinkeinoista kuin maanviljelystä. Useassa tekstissä viitataan myös yrittäjyyteen tai yrittäjiin laajemmin, mutta sitä, mitä nämä yrittäjät täsmälleen ottaen tekevät, ei ole avattu ainakaan maaseutuohjelmaa käsittelevissä teksteissä.

Elinkeinorakenteen monipuolistumisen lisäksi maaseudun aluepoliittisessa määritelmässä on 2000-luvulla huomioitu yhä enemmän myös maaseutualueen monipuolisuutta (Saartenoja 2004: 46). Tästä kertoo esimerkiksi maaseudun kolmijaon uudistaminen maaseutu-kaupunki -luokitukseksi, jossa maaseutu nähdään entistä mosaiikkimaisempana eikä ainoastaan kaupunkien ulkopuolisena alueena. Katajamäen kolumnin (17.6.2013) mukaan maaseutu-kaupunki -luokitus antaa mahdollisuuden tarttua käytännön tasolla ”uuden maaseudun ideaan”:

”Kaupunki-maaseutu -luokitus voi oivaltavasti sovellettuna tehdä todeksi jo 1990-luvulla esitettyä uuden maaseudun ideaa, jossa maaseutu kehittyy kyliensä kautta monimuotoisten toimintojen mosaiikiksi ja vastaa alueellisesti vaihtelevilla vahvuuksillaan yhteiskunnalliseen kysyntään.” (Hannu Katajamäki 17.6.2013)

Maaseudun Tulevaisuuden maaseutuohjelmaa käsittelevissä uutisissa uuden maaseudun idea hakee vielä pontta alleen. Yrityksiä ja yhteisöjä tukevaa hankerahoitusta arvostetaan, mutta sen pienestä rahoitusosuudesta muistutetaan jatkuvasti. Vaikuttaa siltä, että poliittisella tasolla uuden maaseudun idea ei ole saanut täyttä tukea. Tämän voi lukea niistä hankerahoitusta käsittelevistä teksteistä, joissa maaseudun kehittäjät puoltavat Euroopan unionista tulevan rahoituksen vaikuttavuutta.

”Oulujärvi Leader -ohjelmaan tutustuneet eivät usko niitä, jotka väittävät rahojen vain hupenevan EU:n kautta kiertäessään. Usko saa vahvistusta kun tutustutaan muutamiin parhaiten onnistuneista hankkeista.” (MT 25.2.2013)

Maaseutuohjelmaan liittyvään uutisointiin liittyy paljon poliittisia asetelmia, joiden vuoksi aineistoa on syytä tarkastella myös maaseudun määrittelyn kolmannen ulottuvuuden perusteella. Kolmannella ulottuvuudella viitataan tässä niihin määritelmiin, joissa maaseudun käsittäminen dualistisesti joko sosiaalisena representaationa tai aluepolitiikan työkaluna nähdään liian kapea-alaisena. Aineiston kirjoitusten analysointiin sopivat hyvin Cloken (2006) määrittelemät maaseudun poliittis-taloudelliset käsitteet, joissa maaseutu määritellään osana kansallista ja kansainvälistä poliittista ja taloudellista toimintaa. Tällaisessa maaseudun käsittämisessä maaseutu määrittyy siis pitkälti sen ulkopuolella olevien tekijöiden perusteella.

”Suomi on edelleen kokonaan luontohaitta-alueita. Alueelliset tuotanto-olojen erot on otettava tuki- ja tuotantotilastoissa huomioon. Kukaan ei edelleenkään voinut kiistää sitä, että kasvukausi jää meillä lyhyeksi, tuotantokustannukset ovat korkeat ja keskimääräinen sato on alhainen.”

(Jari Koskinen 5.7.2013)

Etenkin aineiston maatalouspolitiikkaa käsittelevissä teksteissä korostetaan usein Suomen syrjäisyyttä ja luonnonoloista koituvaa haittaa. Maaseudun määrittelyssä korostetaan tekijöitä, jotka kansallisella tasolla puhuvat pikemminkin maaseutua vastaan kuin se puolesta. Eurooppalaisessa kontekstissa suomalaisittain heikkouksina nähdyt tekijät esitetään suomalaisen maaseutuun kuuluvina piirteinä, joiden esille tuominen on välttämätöntä. Sitä, että koko Suomi on ”luonnonhaitta-alueita” pidetään myönteisenä saavutuksena, mikä mielikuvatasolla kuulostaa vähintäänkin kummalta. Toisaalta myös maaseudun poliittis-taloudellisessa määrittelyssä näkyy maaseudun käsitteen irrallisuus spatiaalisesta tilasta. Vaikka luonnonhaittaolojen viitataan olevan kiistatta olemassa, määrittely tuottaa myös mielikuvaa pitkien etäisyyksien ja alhaisten satojen alueesta.

Maaseudun määrittelyn kolmannen ulottuvuuden syntymisen on katsottu vastaavan monipuolisemman maaseudun määrittelyn tarpeeseen. Saartenojan (2004: 47) mukaan uusi monipuolisempi määrittely näkyy myös poliittisella kentällä, mikä pätee jossain määrin myös tämän tutkimuksen aineistoon. Puhunta maaseudun monipuolisuudesta viittaa aineistossa kuitenkin useasti monipuolisuuden tukemisen tarpeeseen, mitä ei katsota olevan vielä riittävästi. Maaseudun monipuolisuus ja kasvava elinkeinopohjan laajeneminen tunnustetaan, mutta poliittisessa keskustelussa ne eivät ole vielä keskeisiä maaseudun määrittäjiä.

6.2 Maaseudun kehittäminen alepoliittisessa keskustelussa

6.2.1 Aluepoliittiset toimijat

Se, että aluepolitiikkaa voidaan pitää kamppailun sävyttämänä toimintana alueellisen todellisuuden määrittämiseksi (Moisio 2005), välittyy selkeästi Maaseudun Tulevaisuuden maaseudun kehittämistä koskevista teksteistä. Useimmissa

uutisteksteissä kamppailuasetelma muodostuu kahden maaseudun kehittämistä eri näkökulmasta katsovan tahon mielipiteistä. Tarkastelemalla sitä, ketkä Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla puhuvat, saadaan käsitys siitä, ketkä lehden mukaan kamppailevat maaseutupolitiikan areenalla.

Valtaosa aineiston teksteistä sisältää jonkin aluepoliittisen asetelman, sillä aineistossa on vain 14 tekstiä, joissa ei ole yhdenkään asianosaisen kommenttia. Myös näissä teksteissä on paikoin esitelty jonkin tahon toimintaa, jolloin asian kannalta keskeiset toimijat ovat tulleet määritellyiksi. Moisio (2012: 52) mukaan aluepolitiikan keskeisimmät toimijaryhmät ovat poliitikot, valtionhallinnossa työskentelevät sekä aluetutkijat. Kaikki nämä kolme tahoja ovat esillä myös Maaseudun Tulevaisuudessa. Keskeinen rooli maaseutua koskevassa keskustelussa on myös tuottajaliitolla, jonka merkityksen Moisio (2005) mainitsee eri yhteydessä. Lyhyesti tiivistäen maaseudun kehittämiseen liittyvää keskustelua Maaseudun Tulevaisuudessa käyvät maaseutuasioita hoitavat viranomaistahot, maa- ja metsätalousministeriö, keskeisimmät poliitikot, MTK:n edustajat ja alan asiantuntijat. Uutispainotteisessa aineistossa tutkijoiden näkökulma ei nouse yhtä suureen rooliin kuin Moisio (2012: 52) hahmotelmassa, mutta se on kuitenkin nähtävissä.

Teksteissä esiintyvien asetelmien perusteella käy selväksi, että maaseudun kehittämiskeskustelussa on selkeä poliittinen lataus. Euroopan budjettineuvotteluiden yhteydessä nostettiin useimmiten esiin hallituksen ja MTK:n kanta neuvottelutuloksiin. Kun siirryttiin kotimaassa tapahtuviin budjettineuvotteluihin, esiin nousivat kansanedustajat ja kotimainen puoluepolitiikka. Läpi aineiston kärkkäimpiä kommentteja esittävät MTK:n edustajat, jotka asettuvat yleensä ministeriöiden toimia vastaan. Keskeisin ministeriö on maatalous- ja maaseutuasioita hoitava maa- ja metsätalousministeriö, joka saa osakseen sekä myönteistä että kriittistä palautetta. Sen sijaan ympäristöministeriön toimia pidetään lähtökohtaisesti kyseenalaisina, eikä ministeriön edustajien katsota ymmärtävän maanviljelijöiden asemaa.

”MTK on ollut maaseutuohjelman valmistelussa ympäristöohjelmasta eri mieltä kuin maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö. Jälkimmäistä johtokunta syytti valmistelun vedättämisestä.” (MT 28.2.2014)

*”MMM:n on oltava varmistamassa, ettei ympäristöministeriö tuhoa maatalouden mahdollisuuksia kotikutoisilla EU:sta ja todellisuudesta irrallaan olevilla säädöksillä”,
Marttila sanoo.”*
(MT 16.5.2014)

MTK:n taholta tuleva kritiikki kohdistuu paitsi ministeriöiden toimintaan, myös hallituksen päätöksiin. Läpi maaseutuohjelman valmisteluprosessin näkyy maa- ja metsätaloustuottajien edustajien tyytymättömyys kotimaiseen poliittiseen päätöksentekoon. Vaikka Euroopan unionia syytetään ajoittain tukipolitiikan liiallisesta

monimutkaisuudesta, sen päätökset koetaan suomalaisen maatalouden ja maaseudun kannalta reiluiksi.

”EU on ollut talonpojan kannalta reilu neuvottelukumppani. Jyrkin ja Jutan kanssa on ollut paljon vaikeampaa,” Marttila toteaa. (MT 2.12.2013)

”Maaseudun kehittämisohjelman luonnos haiskahtaa siltä, että sen avulla valtionhallinnon säästötavoitteita kohdistetaan maatalouteen, arvioi MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila.”
(MT 29.5.2013)

Yksi läpi aineiston esiintyvä keskeinen asetelma löytyy yllä olevista lainauksista: useissa teksteissä asetetaan viljelijät ja hallitus vastakkain. Vaikka viljelijöiden asema tuodaan jatkuvasti esille, teksteissä ei juuri esiinny itse viljelijöitä, vaan heidän asemansa esille tuo alan liitto MTK. Aineiston teksteistä paistaa läpi MTK:n edustajien pettymys Suomen hallitukseen ja eduskuntaan, joille syytökset viljelijöiden tulotason alenemisesta osoitetaan. Teksteissä näkyy myös MTK:n tyytymättömyys siihen, kuinka heitä kuunnellaan ja kuinka vähäiseksi viljelijöiden aseman huomioiminen jää neuvotteluista huolimatta.

”Maa- ja metsätalousministeriön johtamien valtion neuvottelijoiden ja viljelijäjärjestöjen MTK:n ja SLC:n edustajien valmistelutyö ei tosin virallisesti ole edes ollut neuvotteluja. Maaseutuohjelma ei sellaisia edellytä, toisin kuin kansalliset maataloustuet.” (MT 28.2.2014)

Toisaalta maaseutuohjelman fokus on maaseudun kehittämisessä, ja ohjelman pääpaino on muussa kuin viljelijöiden tukemisessa. Viljelijät ovat toki osa suomalaista maaseutua, mutta neuvotteluaseman heikkous selittynee maaseutuohjelman kokonaisvaltaisella kehittämisotteella. Koska syytökset kohdistetaan nimenomaan kotimaiseen poliittiseen päätöksentekoon, aineiston teksteissä näkyy puoluepoliittisia asetelmia. Esimerkiksi Keskustan Juha Sipilä kommentoi EU:n budjettineuvotteluiden tulosta seuraavasti:

”Minun on vaikea ymmärtää, että hallitus pitää saavutuksena sitä, että Suomi on Tanskan tasolla nettomaksuosuudessa eli siinä, mitä maksamme unionille ja mitä sieltä saamme. Tanska on aivan erilainen maa. Se on Euroopan parasta maatalousaluetta, tiheään asuttu ja paljon pienempi kuin Suomi. Tätä yritin kysyä pääministeri Kataiselta valtiopäivien avajaiskeskustelussakin. ... On kuitenkin selvää, ettei hallitus saa maksattaa tappioita pelkästään yhdellä väestöryhmällä tai Itä- ja Pohjois-Suomella. Keskusta vaatii, että hallituksen on kompensoitava menetykset kansallisesti.”
(Juha Sipilä 15.2.2013)

Voisikin sanoa, että aineiston teksteistä on luettavissa tiettyjä olettamuksia puolueista. Yhden poliittisen asetelman voi nähdä jo siinä, että ainoat poliitikot, joiden kirjoituksia

aineistossa on, ovat (Vihreiden) ympäristöministeri, maa- ja metsätalousministeri ja Keskustan puheenjohtaja. Aineistossa esiintyvää puoluepoliittista asetelua sekoittaa tosin se, että sekä maa- ja metsätalousministeri, ympäristöministeri että pääministeri vaihtuivat tarkastelujakson aikana. Nämä muutokset tapahtuivat kuitenkin vasta kesän 2014 aikana, joten eniten aineiston teksteissä näkyvät hallituskauden alussa tehdyt valinnat, jolloin ympäristöministerinä toimi Vihreiden Ville Niinistö, pääministerinä Kokoomuksen Jyrki Katainen ja maa- ja metsätalousministerinä Kokoomuksen Jari Koskinen.

”Edes perussuomalaisten yleensä kriittinen Paavo Arffman, Paltamon kunnanhallituksen jäsen, ei jaksakaan moittia hankkeita. ’Aluksi kyllä epäilin tätä työllisyyskokeilua, mutta olen joutunut muuttamaan kantaani. Kyllä siitä on monille ihmiselle ollut hyötyä. Hanketta voi tulla ikäväni niilläkin, jotka sitä nyt arvostelevat.’”
(MT 25.2.2013)

Vaikka teksteistä löytyy olettamuksia siitä, minkä puolueen asialistalla maaseutu on kärkipäässä ja minkä ei, yhteistä on huoli maaseudun unohdetuksi tulemisesta. Esimerkiksi 9.5.2014 julkaistun ”*Maatalous laajasti esillä puolueiden vaaliohjelmissä*” -tekstin alta löytyy alajuttu otsikolla ”*Maaseutu kuitataan aluetuilla*”. Tällainen otsikointi tukee asetelmaa, jossa puolueella ei ole niin väliä – maaseutu unohdetaan kuitenkin. Näin ollen puoluepoliittisesta erottelusta palataan asetelmaan, jossa maaseutupolitiikkaa peräänkuulutetaan. Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla puoluepoliittisen vastakkainasettelun ohi ajaa ajoittain yhteinen huoli maaseudusta ja sen kehittämisestä. Esimerkiksi vierasyliökirjoituksessaan Ruralia-instituutin Aana Vainio muistuttaa siitä, miksi maaseutupolitiikkaa ylipäätänsä tarvitaan.

”Pienenä peikkona edessäpäin hämmöittää EU-kauden vaihtuminen uuteen vuosien 2014–2015 kuluessa. Varmaa on kuitenkin pyrkimys kohti hallittavampaa hanke-elämää ja selkeämpiä toimintatapoja maaseudun kehittämisessä. Tavoitteenahan on luoda älykästä, osallistuvaa ja kestävästä kasvua maaseudulle.” (Aana Vainio 29.5.2013)

Aluepoliittisten asetelmien taustalta löytyy yhteinen halu kehittää suomalaista maaseutua. Kiistanaiheena on lähinnä se, miten maaseutua tulisi kehittää ja mihin maaseuturahat tulisi ohjata.

”Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen (Kok.) vaikuttaa helpottuneelta. Valtioneuvosto päätti EU-komissiolle lähetettävästä maaseudun kehittämisohjelmasta viime viikolla, ja esitys metsähallituksen metsätaloustyryhtiöstä lähtee lausunnon tällä viikolla. Kaksi pitkään venynyttä ja kiistoja aiheuttanut asiaa nytkähti eteenpäin.” (MT 30.4.2014)

Jari Koskisen tuntemuksia kuvaavassa jutussa viitataan selkeästi kiistoihin ja maaseutuohjelman valmisteluprosessia seuranneeseen kamppailuun. Maaseudun Tulevaisuudessa maaseudun kehittämisestä käyty keskustelu näyttäytyy juuri sellaisena

kamppailuna ja poliittisina asetelmina, jollaisiksi Moisio (2005) aluepolitiikkaa kuvaa. Tarkastelujakson aikana vallinnutta kamppailutilaa kuvastaa hyvin maaseutuohjelman valmistelusta käydyn keskustelun päättävä kirjoitus, jossa maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo ottaa kantaa juuri hyväksytyyn maaseudun kehittämisohjelmaan.

”Meidän kannattaa todellakin hakea ratkaisuja yhdessä. Vastakkainasettelun aika olkoon ohi!” (Petteri Orpo 19.12.2014)

6.2.2 Aluepoliittinen maaseutu

Kuten jo maaseudun määrittelyä käsittelevässä osiossa viitattiin, maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus ei nouse aineiston teksteistä esille, vaikka se on yksi 2000-luvulla pinnalle nousseista aluepoliittisista teemoista. Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen esteitä käsitellyt Rosenqvist (2002) erotti 2000-luvun alussa kolme eri diskurssityyppiä, jotka silloin hallitsivat maaseutupoliittista keskustelua: kaupunkidiskurssit, maa- ja metsätalousdiskurssit sekä maaseutudiskurssit. Nämä diskurssit ovat osin näkyvissä Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla vielä 10 vuotta myöhemmin, vaikka kirjoittelu on pääsääntöisesti melko yhtenäistä.

Maaseudun kehittämisohjelmaa käsittelevissä teksteissä fokus on suurimmaksi osaksi ”maaseudun sisällä”, eikä aineistoon ole siksi rajautunut juurikaan tekstejä, joissa otettaisiin laajemmin kantaa 2000-luvun aluekehitykseen. Aineiston teksteissä kehittämistä koskeva puhe rajautuu pitkälti maaseudun paikalliseen kehittämiseen, ja teksteissä otetaan kantaa lähinnä maaseudun yhteisöjen puolesta. Vaikka kaupunkidiskurssi ei nouse keskeiseksi tässä aineistossa, ei voi väittää, ettei Maaseudun Tulevaisuudessa voisi olla myös laajempia aluepoliittisia kannanottoja, joissa maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus nousisi esille. Aineiston perusteella on mahdollista ainoastaan todeta, että maaseudun kehittämisohjelmaa käsittelevissä teksteissä kaupunkidiskurssi ei ole keskeinen tapa esittää maaseutua tai sen aluepoliittista asemoitumista.

Kaupunkidiskurssia selkeämmin maaseudun käsittämisessä näkyvät maa- ja metsätalousdiskurssi ja maaseutudiskurssi. Maa- ja metsätalousdiskurssin painottuminen maaseudun mieltämisessä johtuu osakseen siitä, että Maaseudun Tulevaisuudessa painotetaan maaseudun yrittäjyyden ohella maa- ja metsätaloutta. Siksi maaseudun kehittämisohjelmaa käsittelevissä teksteissä on viittauksia myös metsätalouteen ja toisin päin, mikä ei välttämättä olisi yhtä tavanomaista esimerkiksi maakuntalehdissä.

Huomattavaa aineistossa on maatalouden painottuminen. Vaikka aineistoon on kerätty nimenomaan maaseudun kehittämisohjelmaa käsitteleviä tekstejä, maatalouden ja viljelijöiden etujen ajaminen nousee teksteissä selkeäksi teemaksi. Maatalousdiskurssin korostumisesta kertoo MTK:n kannanottojen runsas määrä aineiston teksteissä. MTK

ajaa nimenomaan maanviljelijöiden asemaa, mikä voi olla osasyynä siihen, että muun maaseudun yrittäjyyden huomiointi jää teksteissä vähemmälle.

Maaseutudiskurssiin liittyy aiemmin esitelty puhe maaseudun yrittäjyydestä ja hankerahan merkityksellisyydestä. Aluepoliittiselta näkökannalta katsottuna maaseutudiskurssi jää aineistossa verrattain pienelle huomiolle. Koska maaseudun uuden roolin peräänkuuluttama monialaisuus jää aineistossa vähäiseksi, maaseutu näyttäytyy maanviljelysvaltaisena alueena. Vaikka uusien elinkeinojen ja esimerkiksi bioenergian merkitys maaseudun tulevaisuudelle tunnustetaan, niiden merkitys ei nouse aineistossa keskeiseksi tekijäksi. Monialaisuus ja bioenergian kehittyminen jäävät aineistossa lähinnä visioinnin tasolle, eivätkä maaseudun kehittämisohjelmaa käsittelevät tekstit juuri avaa sitä, miten maaseudusta voisi tulla kilpailukykyinen laajempaan kokonaisuutena.

Verrattaessa Maaseudun Tulevaisuuden maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvää uutisointia ja 2010-luvun vaihteessa luonnosteltuja maaseutuvisiona (Kuhmonen & Niittykangas 2008, Vihinen 2010) on löydettävissä joitain yhtäläisyyksiä. Tosin kuten yllä viitattiin, maaseudun uudenaikaisessa kehittämisessä ollaan edelleen visioinnin tasolla. Tämä ei silti tarkoita sitä, ettei maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus voisi olla kasvamassa ja alueellinen ajattelutapa muuttumassa. Tätä voi perustella sillä, että teksteissä maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu ei nouse keskeiseksi tekijäksi ja vuorovaikutuksen kasvamista pidetään toivottavana. Aineiston teksteistä on luettavissa hyvä pohja vuorovaikutteiselle ajattelulle: maaseutu on erilainen kuin kaupunki, mutta sitä ei tarvitse käsittää kielteisenä asiana. Lisäksi tässä on tarkastelu nimenomaan poliittista puhetta, joka muuttuu puhuntaa hitaammin (Vihinen 2010).

6.3 Maaseudun Tulevaisuuden maaseutu

6.3.1 Kehittyvä maaseutu

Yllä esitettyjen havaintojen perusteella on jo mahdollista hahmotella sitä, millainen kuva maaseudun kehittämisestä syntyy Maaseudun Tulevaisuudesta kerätyn aineiston perusteella. Tässä osiossa täydennetään edellä esitettyjä seikkoja hyödyntämällä Adamsin (2010) luonnostelemaa tapaa yhdistää maantieteellinen ja mediatutkimuksen näkökulma media-aineiston tulkintaan. Tutkimusaiheeseen soveltuu parhaiten Adamsin näkökulma, jossa tarkastellaan median tuottamia paikkakuvauksia. Kuten jo edellä on esitetty, tässä tutkimuksessa yhdistyvät sekä paikan representaation, maantieteellisen prosessin että tietyn median tarkastelu.

Maaseudun representaation osalta aineistosta nousee esiin kaksi keskeistä teemaa: suomalaisen maaseudun erityisyys sekä maaseudun asema unohdettuna, mutta huomionarvoisena alueena. Suomalainen maaseutu kuvataan teksteissä harvaan asuttuna ja syrjäisenä alueena, jolla maatalouden tuottavuus on alhainen. Aiemmissä tutkimuksissa maaseudusta on näiden piirteiden perusteella syntynyt epämoderni kuva:

maaseutu on nähty menneisyyteen jämähtäneenä tai taantuvana alueena (Malmsten 2004, Lavonen 2013). Tämän tutkimuksen aineistossa samoilla kielikuvilla tuotetaan maaseudusta erityinen, mutta ei kielteinen kuva. Koska suomalainen maaseutu on erityinen esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi, sitä on suotavaa kehittää.

Aineiston perusteella maaseudun ja maaseudun kehittämisen representaatiota on vaikea erottaa toisistaan, koska maaseudun representaatiota käytetään maaseudun kehittämisen perusteena. Maaseutu kuvataan tietynlaisena, koska sen kuvaaminen juuri sellaiseksi sopii maaseudun kehittämisen päämääriin. Aineiston teksteistä ei löydy sellaisia maaseutukuvauksia, joiden taustalla olisi maaseudun havainnointi sellaisenaan. Maaseudun kuvaus esitetään aina kehittämisen päämäärien tai toimien yhteydessä. Siksi maaseudun representaatioissa korostuvat ne syyt, joilla kehittämistä oikeutetaan, kuten edellä mainitut pitkät välimatkat. Aineistossa ei kuvatakaan sitä maaseutua, jota lehden lukija tarkkailee autonsa ikkunasta ajaessaan mummolaan, vaan sitä maaseutua, jonka maaseudun kehittäjä näkee työkenttään.

Tässä kohdin voisi käyttää samoja lainauksia, joita on yllä esitetty tarkasteltaessa sitä, millainen maaseutukuvaus aineiston teksteistä syntyy. Esimerkiksi tekstissä ”*Annetaan maaseudulle mahdollisuus*” (Kirsti Oulasmaa & Heli Walls 22.10.2014) maaseutu kuvataan pitkien etäisyyksien alueena. Huomattavaa on se, ettei maaseutukuvausta esitetä siksi, että maaseutua haluttaisiin ylipääntensä kuvailla jollain tavalla. Maaseutukuvausta käytetään perusteluna sille, että alueelle tarvittaisiin uudenlaisia tapoja tuottaa lähipalveluita.

Siinä missä maaseutu ja maatalous kohtaavat ja osin sekoittuvat toisiinsa, myös maaseudun kehittäminen kohtaa maatalouspolitiikan. Maaseudun kehittämistä käsitellään useasti maatalouden yhteydessä, ja maaseutuohjelmasta tuodaan esiin maatalouteen kohdistuvia tukia. Onko Maaseudun Tulevaisuudessa kuvattu maaseudun kehittäminen siten samastettavissa maatalouden tukemiseen? Vaikka Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla peräänkuulutetaan nimenomaan maaseutua koskevia poliittisia toimia, maatalouden merkitystä ei voi alueen kehittämisessä sivuuttaa. Kuten aineiston teksteissä on todettu, suurin osa maaseutuohjelman kautta kulkevasta rahoituksesta menee maatalouteen ja sen ympäristönhoitoon. Siten on varsin perusteltua, että maaseutuohjelmaan liittyvissä teksteissä myös maatalous on keskeisessä asemassa.

Aineiston perusteella ei voi kiertää sitä tosiasiaa, että maaseudun kehittämisestä käydyssä keskustelussa maataloudella on suuri rooli. Joku voisi väittää, että painotus johtuu tarkastellusta lähteestä. Toisaalta voiko maatalouden painottumista pitää yllätyksenä, kun ajatellaan maaseutuohjelman kautta kulkevan rahoituksen rakennetta? On kuitenkin selvää, että Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla käyty keskustelu maaseudun kehittämisestä eroaa niistä teemoista, joita Kuhmonen & Niittykangas (2008: 104–115) hahmottelivat maaseudun uuden roolin avaimiksi. Heidän mukaansa maaseudun kehittämisestä 2000-luvun alussa käyty keskustelu takertui liiaksi maatalouden kannattavuudesta ja maaseudun väestökadosta huolehtimiseen, vaikka

maaseudulle olisi murehtimisen sijaan etsittävä uutta merkitystä. Lavosen (2013) aineistosta on nähtävissä selkeästi Kuhmosen ja Niittykankaan peräänkuuluttamaa ajattelua, joka jää vähäiseksi tämän tutkimuksen aineistossa.

6.3.2 Aineiston maaseutumielikuva

Maaseudun ja maaseudun kehittämisen representaatioiden lisäksi Adamsin (2010) tavassa tarkastella paikkakuvauksia keskitytään valitun median tarkasteluun. Käytännössä on mahdotonta erottaa sitä, mikä tässä tutkimuksessa olisi juuri Maaseudun Tulevaisuuden tuottaman representaation tarkastelua ja mikä maaseutumielikuvien tarkastelua ylipäättänsä. Koko aineisto kertoo siitä, millaista maaseutu ja maaseudun kehittäminen on juuri Maaseudun Tulevaisuudessa. Siksi olisi keinotekoisia tarkastella aineiston lähdettä omassa lokerossaan. Tässä kohdin keskitytään tarkastelemaan sitä, miten aiemmissa tutkimuksissa esitetyt maaseutumielikuvat osuvat yksiin tämän tutkimuksen aineistosta löytyvien kuvausten kanssa. On huomattavaa, että tämä tutkimus on ainoa, jossa maaseudun mielikuvan tarkastelu on yhdistetty maaseudun kehittämisen tarkasteluun.

Aiemmissa 2000-luvulla tehdyissä maaseutumielikuvia tarkastelleissa tutkimuksissa saadut tulokset ovat olleet melko yhteneviä, ja maaseutumielikuvia on siten pidetty pysyvinä. Aineiston laajuuden puolesta merkittävin 2000-luvulla maaseutumielikuvista Suomessa tehty tutkimus oli Alasuutarin (2011) tekemä tutkimus maaseutumielikuvien muutoksesta ja pysyvyydestä. Alasuutarin mukaan maaseutupuhe oli yleisesti ottaen monipuolistunut, joskin vähentynyt. Syynä tähän hän piti sitä, että kaupungissa työssä käyvät muodostavat valtaosan maaseudulla asuvista. Tästä huolimatta maaseutumielikuvissa painottui maaseudun vanhanaikaisuus ja pysähtyneisyys.

Maaseudun kehittämisen yhteydessä kuvattava maaseutu ei ole vanhanaikainen. Vaikka teksteissä painottuu maantalouden tärkeys, se ei tarkoita, että maaseutu oli vanhanaikaista viljelysaluetta. Maaseudun Tulevaisuuden sivuilla maanviljely on moderni ammatti siinä missä muutkin, eikä sen tukeminen kerro missään nimessä jälkeen jäämisestä. Maaseudun kehittäminen tähtää ”älykkääseen, osallistuvaan ja kestävään kasvuun”, mikä kertoo siitä, että maaseutu voi olla kestävä kehityksen aallonharjalla siinä missä kaupunkikin. Esimerkiksi bioenergian tulevaisuus on maaseudulla, ja bioenergia jos mikä on tulevaisuutta.

Alasuutari (2011) löysi tutkimuksessaan viisi teemaa, jotka toistuivat maaseutua käsitelleissä teksteissä. Keskeisin näistä teemoista oli maaseutupoliittinen puhe, jota esiintyi 64 prosentissa Alasuutarin aineiston teksteistä. Maaseutupoliittisen puheen teeman alle luokiteltiin tekstit, joissa käsiteltiin maaseutua tai sen elinkeinoja ongelmatai kehittämislähtöisesti. Nämä tekstit vastaavat sisällöltään pitkälti tämän tutkimuksen aineistoa, joskin tässä aineisto on rajattu tiukemmin. Alasuutari nostaa maaseutupoliittista puhetta käsittelevistä teksteistä keskeiseksi teemaksi yrittäjyyden. Hänen mukaansa yrittäjyys nähdään ratkaisuna moniin maaseudun ongelmiin.

Myös tämän tutkimuksen aineistossa korostuu yrittäjien merkitys maaseudulle. Vaikka yrittäjät tai yrittäjäyys eivät nouse esiin keskeisenä teemana, heihin viitataan useassa yhteydessä ikään kuin ohimennen.

”Koskinen uskoo maaseudun kehittämisohjelman olevan maaseudulle ’jonkinlainen sykäys’ ja maaseutuyrityksille jopa ’ihan mittava’.” (MT 30.4.2014)

”’Vaikka Leader-raha ei ole varsinainen yritystuki, sitä on usein käytetty yritystuen tapaan’, Oulujärvi Leaderin toiminnanjohtaja Pirjo Oikarinen sanoo.” (MT 25.2.2013)

Keskeisenä huomiona voi pitää sitä, että vaikka yrittäjille suunnatun rahoituksen määrä ei ole suuri, yrittäjäyttä pidetään arvossa. Useissa maaseutuohjelmaa arvioivissa puheenvuoroissa painotetaan sitä, että yrittäjäyys on merkittävä osa tulevaisuuden maaseutua. Yhtenä syynä tähän on varmasti se, että yrittäjäyden katsotaan kulkevan käsi kädessä maaseudun kilpailukyvyn kanssa.

”Maa- ja metsätalousministeriön mukaan voimavaroja suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Maaseutua pyritään kehittämään kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä.” (MT 9.8.2013)

Aineiston perusteella syntyvästä maaseutumielikuvasta löytyy jonkin verran yhtäläisyyksiä Lavosen (2013) tulosten kanssa. Diskurssianalyysin keinoin maaseutumielikuvaa tarkastellen Lavosen aineistossa keskeisimmäksi diskurssiksi nousi maaseudun mahdollisuuksia korostanut puhetapa. Diskurssissa maaseutu näyttäytyy uusiutuvana ja kehittyvänä alueena, jolla bioenergia-ala monipuolistaa elinkeinorakennetta ja jolla maatalous uudistuu. Lavosen mukaan hänen tuloksiensa perusteella maaseudun elämäntapa näyttäytyi kyllä ekologisena, mutta ei samalla tavalla vanhanaikaisena kuin aiemmissa tutkimuksissa (mm. Malmsten 2004, Horton 2008, Alasuutari 2011).

Kuten on mainittu, tämän tutkimuksen aineiston perusteella maaseudun määrittelyssä ei korostunut aiemmissa tutkimuksissa painottunut maaseudun toiseus ja sen määrittely suhteessa kaupunkiin. Myös Lavonen (2013) päätyi toteamaan, että hänen aineistossaan maaseutu ei määrittynyt kaupungin vastakohtaksi yhtä voimakkaasti kuin aiemmissa mielikuvatutkimuksissa. Hänen mukaansa etenkin maaseudun mahdollisuuksia painottavissa teksteissä korostettiin koko Suomen etua ja syrjäseutujen mahdollisuuksia nousta kilpailukyvyn kannalta keskeiseen asemaan. Ilmastonmuutoskirjoittelussa näkyi aiemmasta poiketen maaseudun ja kaupungin yhteistyön asetelma: maaseudulla on tarjota bioenergiaa, ja kaupungilla sille kysyntää. Tämän tutkimuksen näkökulmasta voi todeta, että Lavosen löytämät puhetavat ovat juuri sellaisia, joita maaseudun uusi rooli on peräänkuuluttanut.

Vaikka aineistosta on löydettävissä yhtäläisyyksiä Lavosen (2013) tulosten kanssa, maaseudun innovatiivista tulevaisuutta käsittelevä puhe jää teksteissä pienempään osaan kuin Lavosen tuloksissa. Sen sijaan tulokset osuvat yksiin Lavosen havaintojen kanssa siitä, että maaseutua käsittelevästä puhunnasta ei löydy voimakasta vastakkainasettelua kaupungin kanssa. Etenkin Euroopan unionin kontekstissa esitettynä maaseutu näyttää koko Suomen erityispiirteenä, ja useissa teksteissä maaseutumaisuutta pidetään suomalaisuuden määreenä. Maaseutu-kaupunki -vastakkainasettelun puuttumisen taustalla vaikuttaa Maaseudun Tulevaisuuden erikoistuminen maaseutualueiden elinkeinoihin. Toisin kuin maakuntalehdissä, Maaseudun Tulevaisuudessa kaupunkien aseman tarkastelu ei ole keskeistä. Maaseudun Tulevaisuus käsittelee maaseutua ja sen kehittämistä maaseudulta käsin, jolloin ympäröivän yhteiskunnan konteksti ei nouse keskeiseksi tekijäksi.

Aineiston perusteella syntyvään maaseutumielikuvaan vaikuttaa merkittävästi viljelijöiden aseman korostuminen. Siinä missä suomalaisia sanomalehtiä tutkineet Vepsäläinen ja Pitkänen (2010) eivät löytäneet aineistostaan viittauksia maaseudun ahdinkoon, tässä aineistossa korostuivat myös kehittämistyössä kohdattavat negatiiviset puolet. Viittaukset maaseudun väestökatoon ovat harvassa, mutta huoli maaseudun yrittäjien toimeentulosta on keskeisessä roolissa. Tämä on osittain ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että maaseudun tulevaisuuden katsotaan olevan monialaisten yrittäjien varassa. Kyseessä näyttäisi olevan yhä käynnissä oleva maaseudun elinkeinorakenteen murros: viljelijöiden tilanne on huono, kun taas uudenlaista yrittäjyyttä syntyy ja siihen panostetaan.

Koska aineisto on kerätty maanviljelijöiden asiaa esiintuvasta lehdestä, on syytä olettaa, että tilannetta on kuvattu enimmäkseen viljelijöiden näkökulmasta. Tilanne ei ole yhtä mustavalkoinen maaseudun kannalta: elinkeinorakenteen muuttuessa syntyy myös uudenlaista yrittäjyyttä. Vaikka maaseudun elinkeinorakenteen murros yhdistetään yleisesti Euroopan unioniin liittymisen aikaan (Henttinen 2009: 13), tutkimuksen aineiston perusteella voi puhua maaseudun jatkuvasta murroksesta. Tähän viittaa myös aiemmin esitelty Kuhmosen ja Niittykankaan (2008: 100) ajatus siitä, että maaseudulle on kysyntää, mutta se on erilaista kuin aiemmin. 2010-luvulla on käynnissä murros, jossa maaseudun asema muuttuu maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen kasvaessa, mikä muuttaa samalla myös mielikuvaa maaseudusta. Vaikka maaseutu on yhä luonnonläheinen ja rauhallinen rentoutumispaikka, se on myös uuden teknologian ja modernin elämäntavan lippulaiva. Huomattavaa on se, etteivät uudenaikaisuus ja modernius sulje pois sitä idyllistä puolta, joka kaupunkilaiseen elämäntapaan tottuneita tulee maaseudulla aina viehättämään.

7. Johtopäätökset

Maaseudun Tulevaisuudessa maaseudun kehittämisestä käyty keskustelu sisältää kaksi selkeää ajatusta: ensinnäkin maaseudun kehittämispäätökset vaikuttavat maataloudesta elantonsa saavien tulotasoon, ja toisekseen hankerahoitusta arvostetaan sen pienestä määrästä huolimatta. Koska maaseudun kehittämisohjelman kautta kulkevasta rahoituksesta suuri osa on suunnattu maanviljelijöille, maaseudun kehittämisestä käydyssä keskustelussa painottuu maatalousnäkökulma. Painotuksesta huolimatta maaseudun kehittäminen ei näyttäydy ainoastaan maatalousvaltaisena prosessina, vaan esille nousevat sekä monialainen elinkeinopohja että paikallinen kehittäminen.

Maaseudun kehittämisen kannalta myönteistä on se, että aineistossa oli lopulta vain vähän sellaisia tekstejä, joissa maaseudun kehittäminen nähtiin ainoastaan hallinnollisena rakenteena ja maaseuturahoituksena. Teksteissä nousi kuitenkin esiin maaseudun kehittämiseen liittyvä byrokraattisuus, mikä nähtiin usein maaseudun kehittämistoimien esteenä tai hidasteena. Toisaalta vaikka Euroopan unioni nähtiin byrokraattisuuden alkulähteenä, EU-vetoiseen maaseutupolitiikkaan suhtauduttiin myönteisesti. Taustalla oli ajatus siitä, että kotimaisessa aluepoliittisessa ajattelussa maaseutu ei saa riittävästä arvostusta.

Paikallisesta kehittämisestä ja Leader-hankkeista kirjoitettiin myönteiseen sävyyn, joskin kehittämistyön vaikutuksiin suhtauduttiin ristiriitaisesti. Useissa teksteissä perusteltiin sitä, että vaikka paikallinen kehittämistyö ei tähtää suuriin vaikutuksiin, se voi silti olla merkityksellistä. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että paikallinen kehittäminen on vasta vakiinnuttamassa asemaansa maaseudun kehittämisen välineenä.

Kokonaisuudessaan maaseudun kehittämisen toimet nähtiin aineiston teksteissä myönteisessä valossa, vaikka hallinnon byrokraattisuutta kritisoitiin. Maaseudun kehittämistyölle toivottiin enemmän arvostusta, ja hallinnon toivottiin luottavan enemmän kehittäjiin. Paikallista kehittämistä pidettiin hyvänä, vaikka se ei ratkaisekaan vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia. Tämä johtunee siitä, ettei maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus noussut teksteissä keskeiseksi teemaksi.

Vaikka maatalouden korostuminen on perusteltavissa ohjelman rakenteella, se vie silti kohti ajatusta maaseudun ja maatalouden samaistamisesta. Maaseudun monialaisuutta korostavien määritelmien mukaan tätä voi pitää taaksepäin vievänä askeleena. Erityisesti uutta ohjelmaa käsittelevissä teksteissä oli mainintoja myös muista elinkeinoista, mutta viittaukset niistä jäivät pintapuolisiksi. Ajatus moninaisemmasta maaseudusta ja maaseudun kehittämisestä jäi tässä aineistossa lähinnä visioinnin tasolle.

Visiointi monialaisesta maaseudusta vastaa kysymykseen siitä, miksi maaseutua kehitetään. Maaseutua kehitetään, jotta se voisi vastata siihen kysyntään, jota sille 2010-luvulla esitetään. Kuten Kuhmonen ja Niittykangas (2008: 104–115) totesivat, kyse ei

ole siitä, ettei maaseudulle olisi kysyntää, vaan siitä, että se on erilaista kuin ennen. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että uuden maaseudun idea on otettu kehittämisen tavoitteeksi, mutta sillä ei ole vielä täyttä tukea. Tästä merkinä voidaan pitää sitä, että maataloutta pidettiin selkeästi puolustusta tarvitsevana elinkeinona, kun taas muiden hankkeiden tarpeellisuus nähtiin usein perusteluita vaativaksi.

Maaseudun kehittämistä perusteltiin myös suomalaisen maaseudun ominaispiirteillä. Nähtiin, että maaseutua on kehitettävä, jotta siellä olisi mahdollista elää. Toisaalta samalla kun nämä ratkaisut kehittyvät, myös maaseudun kilpailukykyisyys voi kehittyä. Maaseudun kehittäminen tähtää ”älykkääseen, osallistuvaan ja kestäväan kasvuun”, joka mahdollistaa paitsi maaseutumaisen elämän, myös maaseudun alueellisen kehittymisen.

Maaseudun kehittäminen nähtiin perusteltuna myös siksi, että poliittisessa puheessa maaseudulle lankeaa usein unohdetun asema. Lopulta aineistossa esiintyvät puoluepoliittiset asetelmat ohitti yhteinen ajatus maaseudun kehittämisestä. Kiistanaiheena ei ollutkaan se, pitäisikö maaseutua kehittää, vaan se, miten maaseutua täsmälleen ottaen pitäisi kehittää. Samalla kun maaseudun tulevaisuuden avaimena nähtiin monialainen yrittäjäyys, myös maanviljelijöiden tulotasoa puolustettiin. Aineiston perusteella maaseudulla on käynnissä murros, jossa maaseutu muuttuu jatkuvasti kysynnän mukaan. Esimerkiksi viljelijöiden ja hallinnon välillä näkyneen vastakkainasettelun taustalla oli osaltaan kysymys siitä, miten maaseudun murrokseen tulisi suhtautua. Pitäisikö keskittyä tukemaan tulevaisuuden elinkeinoja vai taata suomalaisen maatalouden kannattavuus?

Maaseudusta syntyvässä mielikuvassa painottuu maatalous samalla tavoin kuin maaseudun kehittämisen kohdalla. Toisaalta tutkimuksen näkökulman vuoksi keskeinen havainto on se, että tämän tutkimuksen aineistossa maaseudun mielikuvaa käytettiin maaseudun kehittämisen perusteena. Siten mielikuva eroaa jonkin verran aiempien tutkimusten tuloksista. Etenkin eurooppalaisen maaseutupolitiikan kontekstissa suomalainen maaseutu kuvattiin harvaan asuttuna reuna-alueena, jonka ominaisuuksia ovat pitkät välimatkat ja huono satotaso. Toisin kuin aiemmin, tässä yhteydessä näitä ominaisuuksia ei nähty kielteisinä. Sen sijaan maaseutu nähtiin näiden ominaisuuksiensa ansiosta erityisenä alueena, joka ansaitsee tulla kehitetyksi.

Maatalouden näkyvän roolin vuoksi aineistossa oli merkkejä maaseudun ja maatalouden sekoittumisesta. Maaseutu näyttäytyi aineiston perusteella maatalousvaltaisena alueena, jolla muut elinkeinot ovat marginaalissa. Toisaalta maaseudun maatalousmaisuus ei aineiston mukaan tee siitä epämodernia, kuten aiemmissa tutkimuksissa on usein nähty. Maatalouden korostuminen ei myöskään tehnyt maaseudusta kaupungin vastakohtaa: maaseutu on erilainen kuin kaupunki, mutta sen ei tarvitse olla kielteinen asia. Tutkimuksen aineistossa maaseutua katsottiin maaseudulta käsin, eikä vastakkainasettelu kaupungin kanssa noussut siten keskeiseksi teemaksi.

Maaseudun mielikuva on jatkuvassa muutoksessa, kun se muuttuu maaseudun murroksen mukana. 2010-luvulla tämä näkyy maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen kasvamisena ja maaseudun elinkeinopohjan edelleen jatkuvana muuttumisena. Euroopan unioniin liittyttäessä maataloutta muutti tilakoon kasvaminen, nyt siihen vaikuttaa monialaisen yrittäjyyden orastava nousu. Olennaista on se, että maaseutu voitaisiin nähdä samanaikaisesti sekä luonnonläheisenä maatalousalueena että älykkään kasvun veturina.

Aineiston perusteella suomalaisen maaseudun tulevaisuus muodostuu tekijöistä, jotka sekoittavat maaseudun nykyistä asemaa kaupungin vastakohtana. Suomalainen maaseutu on erityinen ja ansaitsee tulla kehitetyksi paitsi romanttisena idyllinä, myös tulevaisuuden työllistäjänä. Se on omaleimainen alue, joka on selkeästi erotettavissa kaupungista, mutta ei kuitenkaan kielteisessä mielessä. Siellä on edelleen rauhan ja idyllin piirteitä sekä maataloustuotantoa, mutta myös uutta teknologiaa ja uudenlaista yrittäjyyttä. Tulevaisuuden maaseutua ei voi kuitenkaan rakentaa ainoastaan maaseudulta käsin. Kilpailukykyinen Suomi tarvitsee maaseutua, joka on vuorovaikutuksessa kaupungin kanssa.

Kiitokset

Tutkimusaihe ideoitin yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön maaseudun kehittämisyksikön kanssa. Kiitokset haluan osoittaa Annukka Lyrälle, joka oli suureksi avuksi tämän tutkimusaiheen ja tutkimuskysymysten luonnostelussa.

Kirjallisuus

- Adams, P.C. (2009). *Geographies of Media and Communication: A Critical Introduction*. 288 s. Wiley-Blackwell, Oxford.
- Adams, P. C. (2010). A Taxonomy for Communication Geography. *Progress in Human Geography*, 35: 1, 37–57.
- Alasuutari, P. (2011). Mielikuvien muutos ja pysyvyys: Maaseutukäsite suomalaislehdissä 2000-luvulla. *Maaseudun uusi aika*, 2011: 1, 17–32.
- Baylina, M. & N. G. Berg (2010). Selling the Countryside: Representations of Rurality in Norway and Spain. *European Urban and Regional Studies* 17: 3, 277–292.
- Cloke, P. (2006). Conceptualizing Rurality. *Teoksessa* Cloke, P., T. Marsden & P. H. Mooney (toim.): *Handbook of Rural Studies*, 18–28. SAGE Publications, Lontoo.
- Crang, M. (2005). Analysing Qualitative Materials. *Teoksessa* Flowerdew, R. & D. Martin (toim.): *Methods in Human Geography. A guide for students doing a research project*, 218–232. 2. painos. Pearson Education, Harlow.
- Eskelinen, H. (2001). *Aluepolitiikka rautahäkissä*. 91 s. Kunnallisan alan kehittämissätiö, Helsinki.
- Halfacree, K. (2006). Rural Space: Constructing a Three-Fold Architecture. *Teoksessa* Cloke, P., T. Marsden & P. H. Mooney (toim.): *Handbook of Rural Studies*, 44–62. SAGE Publications, Lontoo.
- Halfacree, K. (1993). Locality and Social Representation: Space, Discourses and Alternative Definitions of the Rural. *Journal of Rural Studies* 9: 1, 23–37.
- Hall, S. (1999). *Identiteetti*. 285 s. Vastapaino, Tampere.
- Heikkilä, H. (2000). ”Maaseutu tyhjenee, maalaisuus jää”, tuotteistettuja kuvia maataloudesta ja maaseudusta mediassa. *Teoksessa* Salo, Riitta, Katriina Soini ja Anu Seppälä (toim.): *Maaseudun ympäristöarvojen tuotteistaminen: kenellä valta ja vastuu?*, 20–29. *Maatalouden tutkimuskeskuksen julkaisuja A 72*.

- Helminen, V., K. Nurmio, A. Rehunen, M. Ristimäki, K. Oinonen, M. Tiitu, O. Kotavaara, H. Antikainen, J. Rusanen (2013). *Kaupungin-maaseudun alueluokitus. Paikkatietomutoisen alueluokituksen muodostamisperiaatteet*. 46 s. SYKE
- Henttinen, A. (2009). *Maaseutu politiikan tantereena: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 1988–2008*. 272 s. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Helsinki.
- Horton, J. (2008). Postman Pat and Me: Everyday Encounters with an Icon of Idyllic Rurality. *Journal of Rural Studies* 24, 399–408.
- Hyyryläinen, T. & P. Rannikko (toim., 2000). *Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka*. 208 s. Vastapaino, Jyväskylä.
- Jauhiainen, J. S. (2006). Alueellinen kehittyneisyys ja aluesuunnittelu: teorioita ja käytäntöjä. *Teoksessa* Kytömäki, J. & S. Moisio (toim.): *Paikka, kaupunki, valtio. Ihmiskaantieteen perspektiivejä*, 107–128. Kirja-Aurora, Turku.
- Jauhiainen, J. S. & V. Niemenmaa (2006). *Alueellinen suunnittelu*. 292 s. Vastapaino, Tampere.
- Karvonen, E. (2000). Myyttinen maaseutu on yhteisöllinen takapajula - median stereotyyppisen maaseutukuvan tarkastelua. *Teoksessa* Salo, R., K. Soini ja A. Seppälä (toim.): *Maaseudun ympäristöarvojen tuotteistaminen: kenellä valta ja vastuu?*, 30–39. *Maatalouden tutkimuskeskuksen julkaisuja A 72*.
- Keränen, H., P. Malinen & O. Aulaskari. (2000). *Suomen maaseututyypit*. 110 s. Suomen Aluetutkimus FAR, Sonkajärvi.
- Keränen, R., P. Malinen, H. Keränen & T. Heiskanen. (1993). *Suomen maaseututyypien alueellistaminen*. 54 s. Ylä-Savon instituutti, Sonkajärvi.
- Kitchin, R. & N. J. Tate (2000). *Conducting Research in Human Geography. Theory, Methodology and Practice*. 330 s. Prentice Hall, Harlow.
- Kuhmonen, T. & H. Niittykangas. (2008). *Maaseudun tulevaisuus. Ajattelun käsikirja*. 143 s. Maahenki Oy, Jyväskylä.

- Lavonen, E. (2013). *Maaseutu sanomalehtien ilmastonmuutoskirjoituksissa*. Pro gradu -tutkielma. 76 s. Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitos, Helsinki.
- Lüthje, M. (2005). *Se mukava maaseutu siellä jossain. Maaseutumatkailu kokemusten, mielikuvien ja markkinoinnin kohteena*. 332 s. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2014a). *Esitys Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaksi 2014–2020*. Luonnos 4, 15.4.2014
- Maa- ja metsätalousministeriö (2014b). Maaseutu.fi. 3.10.2014
<<https://www.maaseutu.fi/mavi.fi/fi/maaseutuohjelma/Sivut/default.aspx>>
- Malinen, P., L. Kytölä, H. Keränen & R. Keränen (2006). *Suomen maaseututyypit 2006*. 67 s. Maa- ja metsätalousministeriö, Vammalan Kirjapaino Oy.
- Malmsten, J. (2004). Maaseutu mediassa. *Maaseudun uusi aika* 2004: 1, 5–19.
- Malmsten, J. (2013). Aluehallintojuttu. Vuoden 1997 aluehallintouudistus ja sen sanomalehtikäsittely. 233 s. *Turun yliopiston julkaisuja* 364. Turun yliopisto, Turku.
- Mella, I. (toim., 2010). Trendejä ja visioita 2010-luvun aluekehityksessä. *Alueiden kehittäminen* 18/2010, työ- ja elinkeinoministeriö. 168 s.
- Moisio, S. (2012). *Valtio, alue, politiikka*. 357 s. Vastapaino, Tampere.
- Moisio, S. (2005). Aluepolitiikan muuttuva nomos ja kilpailukykyisen Suomen luominen. *Teoksessa* Moisio, S. (toim.): Maantiede mun silmäni avaa, maapalloa katselemaan, 23–44. *Turun yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja* A, 171. Maantieteen laitos, Turku.
- Murdoch, J. (2000). Networks - A New Paradigm of Rural Development? *Journal of Rural Studies* 16: 4, 407–419.
- Ponnikas, J., O. Voutilainen, S. Korhonen & H-M. Kuhmonen (2014). *Maaseutukatsaus 2014*. 209 s. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 2/2014.
- Ponnikas, J., S. Korhonen, H-M. Kuhmonen, K. Leinamo, N. Lundström, A. Rehunen & H. Siirilä (2011). Maaseutukatsaus 2011. 102 s. *Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja*, 3/2011.

- Remahl, T. (2008). Aluepolitiikan yhteiskunnalliset merkitykset ja muutos. Hyvinvointivaltiosta kilpailuvaltioon. *Nordia Geographical Publications*, 37: 5.
- Rosenqvist, O. (2004). Maaseudun asemoituminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa. 173 s. *Acta Wasaensia*: 129.
- Rosenqvist, O. (2003a). Kilpailukykyisen maaseudun tuottaminen keskittyvän aluekehityksen ja hegemonisen kaupunkidiskurssin oloissa. *Terra* 115: 1, 3-18.
- Rosenqvist, O. (2003b). Minä ja maaseutu - maallikkodiskurssit kriittisen maaseutututkijan tulkitsemina. *Maaseudun uusi aika* 2003: 2, 5–25.
- Rosenqvist, O. (2002). Aluekeskuspolitiikka ja muut yhdentävän maaseutupolitiikan esteet Suomessa. *Terra* 114: 2, 59–67.
- Rosenqvist, O. (2000). Hegemoninen kamppailu maaseudusta. *Maaseudun uusi aika* 2000: 3, 8–21.
- Saartenoja, A. (2004). Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus alueellisessa kehittämispolitiikassa. *Turun yliopiston julkaisuja* 214.
- Tani, S. (1996). Aistit, muistot ja media: näkökulmia henkilökohtaisiin ja kollektiivisiin mielenmaisemiin. *Terra* 108: 2, 103–111.
- Tuomi, J. & A. Sarajärvi (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. painos. 182 s. Tammi, Helsinki.
- Uusitalo, E. (2002). Maaseutupolitiikan järjestelmä Suomessa. *Teoksessa* Hyyryläinen, T. & H. Katajamäki (toim.) *Muutoksen maaseutu*, 70–80. Helsingin yliopisto.
- Uusitalo, E. (1994). *Maaseutupolitiikan keinot. Elinkeinojen edistäminen maaseudun kehittäjäyhteistyössä*. 269 s. Kunnallisan Kehittämissäätiö, Jyväskylä.
- Vepsäläinen, M. & K. Pitkänen (2010). Second home countryside. Representations of the rural in Finnish popular discourses, *Journal of Rural Studies* 26: 2, 194–204.
- Viestilehdet Oy (2015). Maaseuduntulevaisuus.fi 6.5.2015
<<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/yleist%C3%A4/mediamyynti/maaseudun-tulevaisuus>>

- Yli-Jokipii, P. (2006). Suomalaisen kaupunkimaantieteen rakentuminen. *Teoksessa* Kytömäki, J. & S. Moisio (toim.): *Paikka, kaupunki, valtio. Ihmismaantieteen perspektiivejä*, 15–38. Kirja-Aurora, Turku.
- Yli-Jokipii, P. (2005). Suomen alueellinen kehittyneisyys ja aluepolitiikka maantieteen tutkimuskohteena. *Teoksessa* Moisio, S. (toim.): *Maantiede mun silmäni avaa, maapalloa katselemaan*, 9–22. Turun yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja A, 171. Maantieteen laitos, Turku.

Liitteet

Liite 1

Tutkimuksen aineisto: Maaseudun Tulevaisuuden artikkelit

- 7.1.2013 Suomella ei ole maaseutupolitiikkaa
- 14.1.2013 Cap-uudistukseen tulossa siirtymäkausi
- 11.2.2013 MTK kiittelee Suomen EU-taktiikkaa
- 13.2.2013 EU:n budjettiin jäi paikattavaa
- 13.2.2013 Mitkä maaseuturahat
- 15.2.2013 Suomi ja Tanska samalla viivalla?
- 25.2.2013 Maakunnissa puolustetaan hanketukia
- 25.2.2013 Laajakaistahankkeisiin tukea jo yli 8 miljoonaa
- 27.2.2013 Aluetukileikkauksille vaaditaan hyvitystä
- 1.3.2013 EU ja hallinto kärjessä leikkauslistalla
- 20.3.2013 MTK:n Marttila tyrmää metsän tuplaverotuksen
- 22.3.2013 Energiaveron palautus ja energiapuutukisupistuvat – MTK: maaseudun kasvu unohdettiin
- 24.5.2013 Uudet suuntaviivat maaseudun kehittämiseen
- 24.5.2013 MTK: Ohjelma ei kannusta hyvään satoon eikä maan hoitoon
- 27.5.2013 Hanketukien kuittirumba helpottaa uudella ohjelmakaudella
- 29.5.2013 Luonto- ja maisemapalvelut tutuiksi koulutushankkeella
- 29.5.2013 Marttila: Valtion säästöpainet leikkaavat lfa-tukea
- 17.6.2013 Tarkentunut kuva maaseudusta
- 19.6.2013 Tuotantoon sidotun tuen kohtalo selviää superviikolla
- 28.6.2013 Euroopan parlamentti sinetöi cap-uudistuksen yksityiskohdat
- 5.7.2013 Välietappi saavutettu, matka jatkuu
- 8.7.2013 EU on yhtenäistänyt maaseutupolitiikan hallinto-ongelmat
- 9.8.2013 Viljelijätuet pienenevät keskimäärin prosentin
- 12.8.2013 Laajakaistahanke siirtyy vähitellen paperilta kaapeleiksi
- 6.9.2013 Uudistuksen seurauksena lannanlevitysalan tarve kasvaa
- 25.9.2013 Hallituksen luomutavoite on vielä vaille rahoitussuunnitelmaa
- 4.10.2013 Suomalaiselle Leader-työlle tunnustusta
- 11.10.2013 Lähidemokratia kuntia velvoittavaksi
- 6.11.2013 Kylien puolesta
- 8.11.2013 Eläinten hyvinvoinnin tuki syö jo uuden ohjelmakauden rahoja
- 22.11.2013 Kiristykset ja heikennykset voivat karkoittaa viljelijöitä ympäristötuesta
- 2.12.2013 Maatalouden rahoista hävisi viidennes
- 18.12.2013 Maaseutuohjelman valmistelu siirtyi loppusuoralle
- 10.1.2014 Maaseutuohjelmat siirtyivät Mavin hoitoon
- 20.1.2014 EU:n aluetukien haku alkaa keväällä
- 14.2.2014 Maataloustuet jatkossakin monimutkainen vyyhti
- 17.2.2014 Ensi vuoden maataloustuet ovat jo neuvottelupöydällä

28.2.2014 Maatalouden tuista ei synny tasapainoista kokonaisuutta
10.3.2014 MMM: Ympäristökorvaus ei ole tulotuki
12.3.2014 B-tukialueen pohjoisosat kohdentamisalueeseen
14.3.2014 Päätöstä ympäristökorvauksesta siirrettiin
24.3.2014 Ympäristötuen kohdennus vielä auki
11.4.2014 Maaseutuohjelmasta ei löytynyt vielääkään sopua
17.4.2014 Maaseutuohjelma nytkähti vihdoinkin eteenpäin
25.4.2014 Maaseutuohjelmaan tuli kaksi kohdentamisaluetta
30.4.2014 Ministeri Koskinen luottaa vielä ympäristöohjelman vetovoimaan
30.4.2014 Ohjelma pakottaa raivaamaan peltoja
2.5.2014 Mitä uusi ohjelmakausi tuo mukanaan?
9.5.2014 Maaseutu kuitataan aluetuilla
14.5.2014 Ministeriö avaa nettiin maaseutuohjelmakyselyn
18.7.2014 Leader on poikanut lukuisia hienoja yrityksiä
8.8.2014 Ministeriöillä näkemys maatalouden hallintomenoista
11.8.2014 Ensivuoden viljelijätukiin ajatettu sadan miljoonan euron leikkaus
27.8.2014 Lannoitteet joutuu ostamaan umpimähkään
17.9.2014 Julkisen vallan tuettava paikallista kehittämistä
22.10.2014 Annetaan maaseudulle mahdollisuus
21.11.2014 Uusi ympäristötuki kiristää lannoiterajoja
15.12.2014 Ensimmäiset maaseudun kehittämissuunnitelmat hyväksytyt
17.12.2014 Maaseutuohjelmat hyväksyttiin
17.12.2014 MTK:n Pietola: Ympäristökorvaus on pettymys
19.12.2014 Uusia harppauksia maatalouden vesiensuojelussa ja ravinteiden kierrätyksessä
22.12.2014 Eläinten hyvinvointikorvauksen rakenne muuttuu ensi vuonna